

Ο ΌCΙΟC ΓΡΗΓΟΡΙΟC

ΕΤΗCΙΑ ΕΚΔΟCΙC TΗC ΙΕΡΑC KOINOBIAKHC
ΜΟΝΗC ΟCΙΟU ΓΡΗΓΟΡΙΟU ΛΓΙΟU ΟPOУC

ΠΕΡΙΟΔΟC B' ΕΤΟC 1983 ΑΡΙΘΜ. 8

Εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῆς Ὑπερ-
αγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, Ἐφόδου τοῦ
Ἀγιωνύμου Ὁρους. Εἰς κοινήν ἀπάντων τῶν Ὁρ-
θοδόξων ωφέλειαν.

*

Περιέχον κείμενα Ὁρθοδόξου δογματικῆς καὶ
ἡθικῆς διδασκαλίας, ώς καὶ κείμενα περὶ Ὁρθοδό-
ξου μοναχισμοῦ, νήψεως καὶ νοερᾶς προσευχῆς,
κατά τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει παράδοσιν, δι' ὧν ἡ καρ-
δία τοῦ Χριστιανοῦ κατανύσσεται καὶ ἔρχεται εἰς
πόθον Χριστοῦ.

*

Δαπάνη καὶ προνοίᾳ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς
καὶ συνεργασίᾳ καὶ ἐτέρων εὐλαβῶν λογίων ἁγι-
ορειτῶν Πατέρων.

«ΟΥΤΩ ΛΑΜΨΑΤΩ ΤΟ ΦΩΣ ΥΜΩΝ»*

— "Ο, τι καί νά ποῦμε, είναι λίγο γιά νά έκφρασουμε τήν εύ-γνωμοσύνη μας στό γέροντα πού ύποβλήθηκε σ' αὐτόν τόν κό-πο νά ἔρθῃ ἐδῶ νά μας εὐλογήσῃ.

“Ο π. Φιλόθεος, δπως γνωρίζουν οι περισσότεροι ἀπό σᾶς, είναι δ σεβαστότερος ἡγούμενος τῆς Ὁρθοδοξίας· γι' αὐτό ἐ-μεῖς αἰσθανόμαστε μεγάλη ἐνίσχυσι ἀπόψε πού ἤρθε κοντά μας· καὶ πιστεύουμε ὅτι ἡ εὐχή του θά μας στηρίζῃ. Θά τόν πα-ρακαλέσω, ἔάν δέν είναι πολύ κουρασμένος, νά πῇ δυό λόγια καὶ γιά τούς ἀδελφούς τῆς μονῆς, ἀλλά καὶ γιά σᾶς πού μέ πό-θο Θεοῦ ἤρθατε σήμερα γιά νά προσκυνήσετε τά ιερά αὐτά σκηνώματα τοῦ ἀγίου Γεωργίου.

— Εύχαριστως, καίτοι είμαι ἀσθενής καὶ κουρασμένος καὶ γέρων, ἀλλά διά τήν ὠφέλειαν ὑμῶν τῶν πνευματικῶν μου τέκνων· διότι καὶ τόν πατέρα Γεώργιο τόν θεωρῶ ὡς πνευματι-κόν μου τέκνον, ἐπειδή ἐπεσκέφθη κάποτε, πρό ἐτῶν, τήν μονή μας, ἀλλά καὶ τόν π. Βαρνάβα, ἐπειδή πρό ἐτῶν ἤρθα ἐδῶ καὶ τόν ἐγγάρισα καὶ ἐπροσκύνησα τόν πάνσεπτον τοῦτον ναόν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τόν θεωρῶ κι ἐκεῖνον ὡς πνευ-

* Έξεφωνήθη ύπό τοῦ π. Φιλοθέου Ζερβάκου, δταν ἐπεσκέφθη τή Μονή ἀ-γίου Γεωργίου Ἀρμᾶ Χαλκίδος τόν Νοέμβριο τοῦ 1973. Ἡγούμενος τότε τῆς Μονῆς ἦταν δ Καθηγούμενος τῆς Μονῆς μας, μέ συνοδεία 5-6 ἀδελφῶν, νῦν Γρηγοριατῶν.

Τη δμιλία τοῦ μακαριστοῦ καὶ ἀγίου Γέροντος ἀρχίζει μετά ἀπό σύντομο προσφώνησι τοῦ π. Γεωργίου.

ματικόν μου τέκνον, καί δλους τούς μοναχούς τούς νέους, οἱ δόποιοι εἰναι ὑπό τήν πατρικήν ἐπίβλεψιν τοῦ π. Γεωργίου Καθηγουμένου, δλους, καθώς καὶ τόν π. Νικόλαον, δ δποῖος ἀπό μικρό παιδί στήν Πάρο ηρχετο καὶ ἔξομολογεῖτο, σᾶς θεωρῶ δλους ώς πνευματικά μου τέκνα. Καὶ καθώς ἔνας πατέρας ἔχει χρέος, ἔνας σαρκικός πατέρας, τά παιδιά νά τά συμβουλεύῃ, νά τά νουθετῇ καὶ νά θέλῃ καὶ ν' ἀγαπᾷ τήν πρόοδο καὶ εὐτυχίαν των, περισσότερον δ πνευματικός πατήρ ἔχει καθῆκον δλους τούς χριστιανούς, τούς δποίους πρέπει ώς πνευματικός νά τούς θεωρῇ παιδιά του, νά φροντίζῃ, νά ἐνδιαφέρεται καὶ νά προσπαθῇ μέ κάθε τρόπο νά τούς παρέξῃ μέσα καὶ τρόπους ώς νά εὐτυχήσουν, ώς νά ἀποκτήσουν τήν πραγματικήν εὐτυχίαν καὶ περισσότερο ώς νά κερδίσουν τήν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν των, τό δποῖον εἰναι τό μεγαλύτερο κεφάλαιον ἀπ' δλα, τό νά σώσῃ κανείς τήν ψυχήν του, ή δποία εἰναι ἀθάνατος καὶ ή δποία ἀξίζει περισσότερο ἀπ' δλον τόν κόσμον. Καὶ τήν ψυχή μας θά τήν σώσουμε, δταν κάνουμε καλά ἔργα, δταν ἀγαποῦμε τόν Θεόν, Τόν πιστεύουμε καὶ κάνουμε τάς ἐντολάς Του· τότε θά κερδίσωμεν τήν αἰώνιον ζωήν, δπως είπε εἰς τόν νομικόν δ Κύριος στό σημερινόν εὐαγγέλιον. Τόν ἐρώτησε: «τί νά κάνω γιά νά κερδίσω τήν αἰώνιον ζωήν;» καὶ τοῦ είπε: «νά φυλάξῃς τάς ἐντολάς, ν' ἀγαπήσῃς τόν Θεόν μέ δλη σου τήν ψυχήν, μέ δλη σου τήν καρδιά, μέ δλη σου τήν δύναμι καὶ μ' δλη σου τήν διάνοια καὶ νά ἀγαπήσῃς καὶ τόν πλησίον σου ώς τόν ἑαυτόν σου». «Οταν κανείς φυλάξῃ τάς δύο αὐτάς ἐντολάς, τότε κερδίζει τήν ψυχήν του. Ἀλλά καὶ δ Χριστός, δταν ἔστειλε τούς μαθητάς Του, τούς ἔδωσε δδηγίες νά ὑπάγουν εἰς τόν κόσμον, νά διδάξουν τόν κόσμον, νά φροντίσουν διά τήν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι τότε ἡσαν ἄπιστοι, εἰδωλολάτραι, ἄγριοι, μακράν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ως θεούς ἐπροσκύνουν τά εἰδωλα, ἐπροσκύνουν τά πάθη τους, ἐπροσκύνουν τόν μαμωνᾶ, δπως καὶ σήμερον πολλοί, ἀντί νά ἀγαποῦν τόν Θεόν, λατρεύουν περισσότερον τήν ὅλην καὶ τόν πλοῦτον τοῦ μαμωνᾶ. Ἔδωσε ἐντολήν καὶ παραγγελίαν στούς Ἀποστόλους καὶ τούς είπεν: «ἔσεις, μαθηταί, είστε τό φῶς τοῦ κόσμου», «οῦτο λαμψάτω τό

φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, δῆπος ἴδωσι τά καλά ἔργα καί δοξάσωσι τόν Πατέρα τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Θέλω, λέγει, τά ἔργα σας νά λάμψουν, νά είναι φωτεινά, καί βλέποντες οἱ ἀνθρωποι τά ἔργα σας, θά δοξάσουν «τόν Πατέρα τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» θά πιστεύσουν εἰς τήν ἀλήθειαν, εἰς ἐμέ, τόν ἀληθῆ Θεόν, καί στόν Πατέρα μου καί στό "Αγιον Πνεῦμα, τήν Ἀγία Τριάδα, καί θά ἀφήσουν τήν ἀμαρτίαν, θά ἀφήσουν τόν διάβολο, καί θά προσέλθουν πρός τόν Πατέρα τῶν φώτων, πρός τόν οὐρανίον Πατέρα, θά γίνουν ἀπό παιδιά τοῦ διαβόλου, ἀπό παιδιά τῆς ἀμαρτίας, θά γίνουν οἱ ἀνθρωποι αὐτοί, αὐτά τά θηρία πού σᾶς στέλνω, οἱ λύκοι, θά γίνουν ἄρνια καί παιδιά τοῦ Θεοῦ.

Καί πραγματικῶς, οἱ ἄγιοι Ἀπόστολοι ἔλαμψαν μέ τά καλά τους ἔργα περισσότερο ἀπό τά λόγια. Βλέπετε ἔδωσε τήν ἐντολή, δῆπος τούς εἶπε, «νά κηρύξετε τό εὐαγγέλιο», μά δέν τούς εἶπε νά περιορισθοῦν μόνο εἰς τά λόγια, ἀλλά καί τά ἔργα τους νά γίνουν αὐτά διδάσκαλοι, νά λάμπουν τά ἔργα τους, διότι οἱ ἀνθρωποι περισσότερο προσέχουν καί πιστεύουν εἰς τά ἔργα παρά εἰς τά λόγια. Καί οἱ ἄγιοι Ἀπόστολοι κατόρθωσαν δλους αὐτούς, τά ἄγρια θηρία, τούς λύκους, μέ τήν πίστιν πρός τόν Θεόν, μέ τήν ἀγάπην πρός τόν Θεόν καί πρός τόν πλησίον των καί πρός ἐκείνους τούς ἀγρίους τούς λύκους, οἱ δποῖοι μόλις ἤρχισαν νά κηρύγτουν τό εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ὥρμησαν σάν θηρία νά τούς καταστρέψουν, δλοι, βασιλεῖς, ἡγεμόνες, σατράπαι, τετράρχαι, δλα τά συστήματα τῶν φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νά τούς ἀφανίσουν, τούς δώδεκα μαθητάς τοῦ Χριστοῦ, τούς ἀπλούς, τούς ἀγραμμάτους· καί οἱ "Ἄγιοι Ἀπόστολοι, οἱ δώδεκα, τούς ἐνίκησαν δλους αὐτούς. Μέγα θαῦμα! Τό μεγαλύτερο θαῦμα πού ἔχει γίνει στόν κόσμο είναι τό θαῦμα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. Γιατί δώδεκα ἀγράμματοι Ἀπόστολοι καί ἄλλοι ἐβδομῆντα, κατόρθωσαν μέ τήν πίστιν πρός τόν Χριστόν καί τήν ἀγάπην πρός τόν Χριστόν νά ἐπιστρέψουν τόσα ἐκατομμύρια, τόσες χιλιάδες ἀπίστων ἀνθρώπων εἰς τήν δρθήν πίστιν, οἱ δποῖοι, βλέποντες τά καλά ἔργα τῶν Ἀποστόλων ἐπίστευσαν περισσότερον καί ἀναμεταξύ των ἐλεγαν αὐτοί οἱ

διώκται, οἱ τύραννοι: «γιά ἰδέτε αὐτούς τούς ἀγραμμάτους, τούς ἰδιώτας, τούς ψαράδες τούς φτωχούς, τούς γυμνούς, πόση ἀγάπη ἔχουν στὸν Θεόν τους, στήν πίστιν τους, πόση ἀγάπη ἔχουν ἀναμεταξύ τους, ἀλλά καὶ πόση ἀγάπη ἔχουν καὶ σέ μᾶς, σέ μᾶς οἱ δποῖοι τούς βασανίζουμε, τούς διώχνουμε, τούς βρίζουμε, τούς βάνουμε στήν φωτιά, τούς ρίχνουμε στήν θάλασσα, τούς ρίχνουμε στά θηρία, καὶ ἐκεῖνοι μᾶς ἀγαποῦντε. Οὕτε θυμώνουντε, οὕτε παραπονοῦνται· μάλιστα μᾶς εὐχαριστοῦν καὶ μᾶς λέγουν: «Σᾶς εὐχαριστοῦμε πού μᾶς βασανίζετε, διότι δσο περισσότερο μᾶς βασανίζετε, τόσο περισσότερο μᾶς προξενεῖτε ὀφέλεια», καὶ ἔτσι πολλοὶ ἐπίστευσαν, σκεπτόμενοι καὶ ἀναμεταξύ των συζητοῦντες ἐλεγον: «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; ἃν ἡταν πλανεμένοι, ἃν δέν ἡταν καλοὶ ἀνθρωποι, θά ἔφευγαν, ἀφοῦ τούς διώχνουμε, ἢ θά μᾶς ὑβρίζαν καὶ θά μᾶς κατηρῶντο· ἀλλ’ ἐκεῖνοι μᾶς ἀγαποῦν καὶ εὔχονται γιά μᾶς. Φαίνεται δτι αὐτοὶ εἰναὶ ἀνθρωποι τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτός δ Θεός, τόν δποῖον κηρύττουν, αὐτός εἰναι δ ἀληθής Θεός». Καὶ οἱ περισσότεροι ἐπίστευσαν ἀπό τά ἔργα πού ἔβλεπαν, τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, δχι ἀπό τήν διδασκαλίαν των.

Διάδοχοι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων ἤσαν οἱ ἄγιοι Πατέρες, ἀλλά καὶ οἱ μοναχοί μετά τούς ἀγίους Ἀποστόλους, κατά τούς πρώτους αἰῶνες, τῶν δποίων τά ἔργα ἔλαμπον, ἔστω καὶ ἃν δέν ἐδίδασκον, ἀπό τάς ἐρήμους, πού εὑρίσκοντο μακράν. Ἔτρεχαν πολλοὶ ἀνθρωποι νά τούς ἴδοῦν, νά ἴδοῦν τόν πρῶτον ἀρχηγόν τῶν μοναστῶν, τόν ἄγιον Ἀντώνιον καὶ νά ἀκούσουν τήν διδασκαλίαν του, ἀλλά καὶ περισσότερο νά τόν ἴδοῦν. Μεταξύ τῶν πολλῶν πού ἐπήγαιναν καὶ τοῦ ἐζήτουν συμβουλάς καὶ διδασκαλίας, πήγαινε κι ἔνας νέος ἀπό τήν Ἀλεξάνδρειαν, σοφός καὶ ἐπιστήμων· καὶ ποτέ δέν εἴπε στόν ἄγιον Ἀντώνιον: «ἀββᾶ, πάτερ, δίδαξέ με καὶ μένα τί νά κάμω». Καὶ μιά μέρα τοῦ λέγει δ ἄγιος Ἀντώνιος: «ὅλοι ἔρχονται καὶ ζητοῦν συμβουλάς· ἐσύ ποτές». «Ἐγώ», λέγει, «μόνο πού σέ βλέπω, ὡφελοῦμαι, καὶ μόνο πού ἀκούω τά θαυμάσια, τά λαμπρά, τά φωτεινά ἔργα σου αὐτά, δέν θέλω ἄλλην διδασκαλίαν, νά μιμηθῶ τό παράδειγμά σου». Ἔτσι τότε, πολλοὶ ἀνθρωποι καὶ

βασιλεῖς ἀκόμη καὶ μεγάλοι καὶ πλούσιοι ἄρχοντες, ἔφευγαν μακριά, πήγαιναν στάς ἐρήμους νά διδαχθοῦν, νά ὠφεληθοῦν. Ἀλλά μήπως καὶ δ Τίμιος Πρόδρομος ἡταν στάς πόλεις; Ἐδίδασκε στήν ἐρημο καὶ ἡτο, δπως λέγει δ ὅσιος Νεῖλος, μαθητής τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου, σ' ἔνα του λόγο, «δ Πρόδρομος, ἐν ἐρήμῳ διέτριβε καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτανδροι αὐτῷ παρῆσαν· καὶ πρός τήν δερματίνην ζώνην ὑπήγοντο οἱ τά σηρικά περιβεβλημένοι ίμάτια καὶ τάς χρυσορόφους οἰκίας καὶ τάς ἐπί κλινῶν ἀνακλίσεις καὶ οἱ ἀνθρώποι πυροῦντο τήν ὑπαιθρον ταλαιπωρίαν», νά ξαπλώνουν στήν ἄμμο καὶ στήν ἐρημον καὶ στό χῶμα, γιατί τούς ἥλκυεν ἡ ἀρετή τοῦ Προδρόμου, δχι τόσον ἡ διδασκαλία, ἀλλά ἡ ἀρετή. «Οσο ἡ ἀρετή εἶναι δ μεγαλύτερος διδασκαλος καὶ μεγαλύτερος ἴεροκήρυξ, καλά εἶναι τά διδάγματα καὶ ἡ διδασκαλία. Ἀλλά ἐκεῖνος δ όποιος διδάσκει, καὶ ἐκεῖνος δ όποιος ἀκούει, πρέπει νά φυλάττουν· καὶ ἐκεῖνος ἐκεῖνα πού διδάσκει καὶ ἐκεῖνος πού ἀκούει νά τά φυλάττῃ. Ὁ Κύριος ἐμακάρισε δχι ἐκεῖνον πού διδάσκει μόνον, ἀλλά καὶ ἐκεῖνον πού διδάσκει καὶ πράττει, καὶ ἐκεῖνον πού ἀκούει καὶ ἐκεῖνα πού ἀκούει τά φυλάττει.

Δέν θέλω νά σᾶς κουράσω, μόνο θά σᾶς πῶ ἔνα παράδειγμα ἐνός νέου δσίου, δ όποιος ἡταν μέν ἐπιστήμων, ἡταν ιατρός καὶ ἄφησε τήν ιατρικήν ἐπιστήμην καὶ ἔγινε μοναχός, πήγε στήν Παλαιστίνη, στή Μονή τοῦ Χοζεβᾶ, καὶ ἐκεῖ ἔλαβε τό ἀγγελικό σχῆμα. Ἀλλά, τόση ἀγάπη εἶχε στόν Θεό, τόση φλόγα, καὶ ἐπειδή τότε στήν Μονή τοῦ Χοζεβᾶ ἔτρεχαν ἀνθρώποι καὶ δέν τόν ἄφηναν σέ ήσυχία, σηκώνεται καὶ φεύγει κρυφά. Καὶ ποῦ πάει; Ἡρθε στήν πατρίδα μου, σ' ἔνα μοναστηράκι στόν Μαλέα, πού ἡταν παλαιά ἔνας Γεώργιος, δ ἐν τῷ Μαλεῷ, πού λέει δ συναξαριστής, καὶ ἐπειδή τόν λέγανε καὶ ἐκεῖνον Γεώργιο — Ἰσως δ ἄγιος Γεώργιος τόν ἐφώτισε — πήγε καὶ κατοίκησε ἐκεῖ. Ἀλλά καὶ ἐπειδή ἐκεῖ ἐκατοίκησε, κι ἡταν κοντά καὶ πήγαιναν ἀπό τά χωριά, σηκώθηκε κι ἔφυγε· ἄφησε τά βιβλία του ἐκεῖ δπως ἡτανε, καὶ πήγε καὶ κατοίκησε στόν Πάρνωνα, σέ μιά σπηλιά. Μιά σπηλιά, ἡ όποια ἔχει μικρή τρύπα καὶ κάτω, δταν μπαίνει κανείς, εἶναι βαθύ· καὶ ἐκεῖ ἔμενε ἄγνωστος. Πόσο καιρό ἔμενε, δέν ξέρει κανείς. Ἀλλά δταν ἐπῆγα. ἐγώ

στό Μοναστήρι πού ἔκανε τόν ἄγιο Γεώργιο, καί τόν ἔλεγαν κι ἐκεῖνον Γεώργιο, ἔμαθα ὅτι ἔκει στή σπηλιά τόν βρῆκε ἔνας βοσκός πού εἶχε χάσει ἔνα πρόβατο, καί περιπλανώμενος στά ὅρη καί στά σπήλαια ἔκει νά τό εύρη, εἰδε τήν σπηλιά ἔκεινη καί ἐνόμισε μήπως κατέβηκε κάτω, καί κατεβαίνει, καί ἀντί νά ἴδῃ τό πρόβατο, εἰδε ἔναν ἀνθρωπο, καί τρόμαξε, καί παρ' ὀλίγο νά πεθάνη ἀπό τόν φόβο του. Τόν ἐνίσχυσε ὁ ἄγιος καί τοῦ λέγει: «μή φοβᾶσαι, εἶμαι ἀνθρωπος, δέν εἶμαι σατανᾶς». Καί ἐπῆρε θάρρος, τοῦ μίλησε καί τοῦ εἶπε: «σέ παρακαλῶ μή πῆς τίποτα ὅτι εἶμαι ἐδῶ, ἀλλά νά μοῦ φέρνης κάθε 10-15 μέρες λίγο ψωμί καί λίγο νερό». Πῶς περνοῦσε; «Οπως περνοῦσε ὁ προφήτης Ἡλίας καί οἱ ἄλλοι: μέ χόρτα, φαίνεται, καί μέ νερό. Πήγαινε λίγο μακριά σέ μιά πηγή καί ἔπινε. Ἐπήγαινε λοιπόν ὁ βοσκός τήν τροφή, ἀλλά ἡ γυναίκα του, περίεργη, λέει: «- Ποῦ τήν πᾶς τήν τροφή καί σέ ποιόν; - Σέ κάποιον, λέει, μήν ρωτᾶς. - «Οχι, λέει, πρέπει νά μάθω, νά μοῦ πῆς. Μήπως πηγαίνεις σέ κανένα κακοῦργο καί βροῦμε τόν μπελᾶ μας. - «Οχι, λέει, ἀλλά δέν μπορῶ νά σου πῶ, γιατί ἔχω ἐντολή. - Νά μοῦ πῆς, νά μοῦ πῆς... - Τέλος πάντων, θά σου πῶ, λέει, ἀλλά μήν τό πῆς σέ κανέναν. - Δέν τό λέγω», λέει. Καί τήν ἄλλη μέρα βγῆκε στό χωριό δλο καί εἶπε: «Ο σύζυγός μου βρῆκε ἔναν ἄγιο ἀνθρωπο κι εἶναι πάνω στόν Πάρνωνα». Ἀμέσως ἄρχισαν νά τρέχουν. Καί ἀναγκάστηκε καί τούς ἐδέχετο καί τούς ἐδίδασκε. Ποῦ; Πάνω στά βουνά, στά κρημνά, ἔτρεχαν οἱ ἀνθρωποι ἀπό τά πλησίον χωριά τῆς Ἐπιδαύρου. Κατόπιν πήγαιναν ἀπό τήν Μαντινείαν καί ἀπό τήν Κυνουρίαν. Καί στό βουνό ἐκεῖνο, στή σπηλιά ἔκεινη δέν ἔπαυναν νά πηγαίνουν ἀνθρωποι. Γιατί; Γιατί ἐθαύμαζαν τά καλά του ἔργα, τήν πίστιν του, τήν ἀγάπην πού εἶχε πρός τόν Θεόν· διότι, ἀν αὐτός δέν εἶχε ἀγάπην, δέν ἡμποροῦσε νά κατοικῇ ἔκει στά βουνά. Θά πῆ ὅτι κάτι ἀπό μέσα του τόν ἔφλεγε καί δλα τά θλιβερά τοῦ βίου του τά ἐθεώρει ώς τερπνά· καί ἔτσι κατόπιν εἶδε μιά ὀπτασία, τόν ἄγιο Γεώργιο, καί τοῦ λέει: «Νά κατέβης εἰς τήν παραλίαν, εἰς ἔνα σχῖνον· ἔκει εἶναι ἡ εἰκών μου καί ἔκει νά μοῦ κτίσης ἐκκλησίαν». Κατέβη καί βρῆκε τήν εἰκόνα. Διεδόθη ἐν τῷ μεταξύ ὅτι

εύρεθη ή εἰκών τοῦ ἄγίου Γεωργίου καὶ ἔτρεχαν ἀπό δλα τά μέρη. "Ἐβαλαν ἀμέσως ἐργάτες καὶ ἔβαλαν τά θεμέλια. Ἀλλά τά ἔβαλαν σ' ἄλλο μέρος, δέν τά ἔκαναν ἐκεῖ πού ἦτο κρεμασμένη στό σχινάρι. Καί ἀφοῦ ἄνοιξαν τά θεμέλια κι ἥθελαν νά χτίσουν ἀπ' τήν ἀρχή κι ἀφηναν τά ἐργαλεῖα ἐκεῖ, ἔφευγαν τά ἐργαλεῖα μοναχά τους κι ἐπήγαιναν ἀπό κάτω στήν εἰκόνα. Καί οἱ κτίστες ἀποροῦσαν. Τό εἶπαν στόν Γέροντα, λέει, «φυλάξτε», λέει, «νά βάλετε φύλακες». Δέν τάκλεπταν, ἀλλά πήγαιναν καὶ τὰ βρισκαν ἐκεῖ ἀπό κάτω στήν εἰκόνα· καὶ ἀφοῦ δυό-τρεῖς φορές ἐπήγαιναν, ἔβαλαν φύλακες. Κι ἀκούει ἔνας, πού εἶχε ἀπό ώρες φύλακας, καὶ πήγε νά ἀποκοιμηθῇ, ἀκούει ἔνα κρότο καὶ βλέπει δλα σάν νά σηκώθηκαν, σάν νά είχαν ψυχή, νά είχαν ζωή, καὶ περπατοῦσαν, οἱ ἀξῖνες, οἱ κασμάδες, τά σφυριά, καὶ πήγαιναν ἀπό κάτω στήν εἰκόνα. Σοῦ λέει δὲ ἄγιος, ἐδῶ θά ὁρθῆς, θά κτισθῇ ἐδῶ ἡ ἐκκλησία, ἐκεῖ πού είναι σχινάρι θά τεθῇ ἡ εἰκόνα στό τέμπλο. Κι είναι μιά μικρή εἰκόνα, ἀλλά θαυματουργός· καὶ πολύ δέν μπορεῖ νά τήν δῆ κανείς, γιατί νομίζει δτι βλέπει κρέας ἀνθρώπου. Πήγα καὶ τήν ἐπροσκύνησα. Ἐκεῖ ἔμαθα λοιπόν καὶ τά κατορθώματα αὐτινοῦ πού τόν ἔλεγαν διδάσκαλο ἐκεῖ οἱ ἀνθρωποι. Οἱ ἀνθρωποι ἐκεῖ τριγύρω στά βουνά ἡσαν ἄγριοι· αὐτός τούς ἔκανε πρόβατα κι ἔκανε καὶ πολλούς ἄγίους. Πήγαιναν κι ἔξωμολογοῦντο καὶ τούς ἐδέχετο μέ μεγάλη ἀγάπη καὶ ἴλαρότητα καὶ ἐθεράπευε τάς ἀσθενίας των. Πολλοί πήγαιναν ἀσθενεῖς καὶ τούς θεράπευε μέ τήν προσευχήν· ὀλλά διὰ νά μή φημιζεται δτι είναι ἄγιος, ἔκανε μερικά φάρμακα, μερικά χόρτα. «Θά πάρης αὐτό τό φάρμακο καὶ θά γίνης καλά». Καὶ πολλοί ἐγίνοντο καλά. Σ' αὐτό τό δρεινό μέρος, σ' δλα τά χωριά είχε παύσει ἡ βλασφήμια τελείως. Ποῦ νά βλασφημήσῃ ἀνθρωπος! Μιά φορά πού πήγα, δταν ἥμουνα μικρός, σέ μια ἐκκλησία στό χωριό, δέν βρήκα κανέναν στό χωριό. Ἐγνώριζα τόν παπᾶ, πήγα στό σπίτι του, κανείς. Κοιτάζω τά ἄλλα σπίτια νά ἰδῶ κανέναν ἀνθρωπο, μά κανέναν δέν είδα. Βγαίνω ἀπό τή μια ἄκρη τοῦ χωριοῦ καὶ βλέπω ἔνα γέρο κι δδηγοῦσε κάτι ζῶα. Λέγω, «Δέν μου λέγεις παππούλη, ἐπέθαναν δλοι οἱ ἀνθρωποι σ' αὐτό τό χωριό; - "Οχι, λέει, δέν

πέθαναν. - Μά, ποῦ είναι; 'Εγώ δέν βρῆκα κανέναν, λέγω. - Είναι στήν ἐκκλησία· (ή ἐκκλησία ἡταν ἔξω ἀπό τό χωριό, σ' ἔναν ἐλαιῶνα, καὶ δέν ἐφαίνετο) κι ἐγώ, λέει, πῆγα κι ἔφερα τα ζῶα. Θά τά βάλω στή μάντρα καὶ θά πάω στήν ἐκκλησία. Είναι Κυριακή σήμερα». Πάω νά μπῶ στήν ἐκκλησία, μπήκαμε μαζί, δέν μποροῦσα νά μπῶ μέσα γιατί ἡταν στριμωγμένοι οἱ ἄνθρωποι. Φανταστῆτε! Κανένας δέν ἡταν στό σπίτι. "Ολοι στήν ἐκκλησία. Καὶ τούς ἔλεγε: «τήν Κυριακή νά μήν κάνετε ἐργασία, γιατί είστε καταραμένοι. Πηγαίνετε πρῶτα στήν ἐκκλησία, καὶ μετά τήν ἐκκλησία πηγαίνετε νά ποτίσετε τά ζῶα σας, καὶ δ, τι θέλετε νά κάμετε». Καὶ δ, τι τούς ἔλεγε, ἐπειδή ἔβλεπαν τά καλά του ἔργα, τόν ἥκουν.

...Ἐκεῖνος δ Γεώργιος πού σᾶς λέγω, δ Στουρνάρας, δ διδάσκαλος, καίτοι είχε γίνει γιατρός, δέν ἔμεινε στόν κόσμο, ἀλλά ἔμεινε στή Μονή, στήν ἐρημιά, στά σπήλαια καὶ πόσους ὡφέλησε! Καὶ πολλοί ἀγίασαν ἀπ' αὐτόν τόν ἄνθρωπον, μέ τίς συμβουλές του, μέ τίς δδηγίες καὶ περισσότερον μέ τό παράδειγμά του.

Ἡ γιαγιά μου, μοῦ ἔλεγαν, ἡ δποία τόν είχε πνευματικόν, τῆς μητέρας μου ἡ μητέρα, δταν ἀπέθανε δ παπᾶς, λέει στά παιδιά της: «τώρα πού σᾶς τακτοποίησα, θά μείνω μόνη μου, νά κυττάξω τήν ψυχήν μου». Καὶ πῆγε στόν διδάσκαλο καὶ τοῦ λέγει: «Θά γίνω καλογριά». Αὐτή ὅμως δέν ἤξερε γράμματα· τότε δέν μάθαιναν γράμματα οἱ ἄνθρωποι, δέν ὑπῆρχαν σχολεῖα, δέν ὑπῆρχαν μοναστήρια γυναικῶν. Ὁ διδάσκαλος τότε τῆς ἔδωσε ἔνα κομποσχοίνι καὶ τῆς λέγει: «Αὐτό τό κομποσχοίνι θά κάνης. Θά λές: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με» καὶ νά παρακαλῆς τόν Θεόν, καὶ θά είναι ἀνώτερο ἀπό καλογριά, θά είναι καλύτερο ἀπό καλογριά νά κάθεσαι στό κελλί σου, στό δωμάτιό σου». "Εμεινε στό σπίτι της. Τά παιδιά της τῆς ἔλεγαν: «μητέρα νάρχεσαι νά σέ περιποιούμεθα». Οὔτε τό φαγητό πού τῆς πήγαιναν δέν τό δεχόταν... «τώρα», λέει, «μπορῶ ἀκόμη». Καὶ δταν νά πεθάνῃ, προείδε τόν θάνατό της πρό τριῶν ἡμερῶν· ηύχήθη τά παιδιά της, τά συμβούλευσε, τούς ἔδωσε τάς τελευταίας συμ-

βουλάς, καί στόν τάφο της ἔπειτα ἀπό δλίγας ἡμέρας ἔβλεπαν ἔνα φῶς τήν νύχτα, σάν νά κατέβαινε ἀπό τούς οὐρανούς καί ἐφώτιζε τόν τόπον ἐκεῖνον· καί μέ τήν διδασκαλία τοῦ ἀγίου ἐκείνου μοναχοῦ, τοῦ Γεωργίου, ἦξιώθη αὐτή νά φτάσῃ σέ τέτοια μέτρα.

“Ενας ἄλλος ἦταν σέ ἔνα χωριό διδάσκαλος, πλησίον στό χωριό μου, καί μιά γυναίκα μοῦ διηγεῖτο γιά τόν ἄντρα της. Εἶχε ἔναν ἄντρα, δ ὁποῖος ἦταν κτίστης καί ἦταν καί δργανοπαίκτης. “Ολη τή βδομάδα ἐργάζετο, καί τήν Κυριακή είλε ότο δργανο, κι ἔπαιρνε περισσότερα μέ τό δργανο, παρά μέ τήν ἐργασία πού ἔκανε δλη τή βδομάδα. Καί τόν ἐκάλεσε πάνω δ διδάσκαλος, πού ἔκτιζε είλε κτίριο, κι' ἐπῆγε. Κι ὅταν ἐπέστρεψε - ἔκαμε κανένα μῆνα - ἐπῆγε στό σπίτι του, κι ἡ γυναίκα του ἦταν στήν πόρτα, μοῦ ἔλεγε ἡ Ἰδια, καί δέν τήν χαιρέτισε: «Πήγε, ξεκρέμασε τό δργανο καί τό κρατοῦσε στό χέρι του καί βγῆκε ἔξω. Ἐγώ νόμισα ἄλλο, καί τοῦ λέγω: - Μά τόσο πολύ, οὔτε μᾶς χαιρετᾶς; Τόση ἐπιθυμία ἔχεις γιά τό δργανο καί πᾶς νά παίξης; (Νόμισε δτι πάει νά παίξη). Αὐτός βγαίνει ἀπ' ἔξω μέ μιά πέτρα μεγάλη καί τοῦ δίνει μιά καί τδσπασε», καί κατόπιν ἀνέβηκε καί χαιρέτησε τή σύζυγό του. «Τί ἔπαθες, τοῦ λέγει, τρελάθηκες; Γιατί τδσπασες; - Μοῦ είπε δ δάσκαλος, λέει, ἀν ἔξακολουθούσα νά τδχα, θά μέ κόλαζε, θά μέ πήγαινε στήν κόλασι. Γιαντό τδσπασα κι ἐγώ». Κι ἔφτασε σέ τέτοια ἀκακία αὐτός δ ἀνθρωπος! Μοῦ ἔλεγε κάποτε ἔνας γείτονάς του, τοῦ σούκλεψε τόν χοῖρο καί τόν ἔσφαξε, τόν πούλησε καί κράτησε καί μέρος καί τό μαγείρεψε καί τούκανε τό τραπέζι. Αὐτό τοῦ είπαν, δτι δ γείτονάς του τούκλεψε τόν χοῖρο, καί πήγε στό τραπέζι κι ἔφαγε. Ἡ γυναίκα του, μοῦλεγε, δτι ὅταν πήγε σπίτι τοῦ είπε: «- Δέν ἔχεις μυαλό, δέν είσαι ἀνθρωπος, τοῦ λέει. Σούκλεψε τόν χοῖρο, λέει, καί κατόπιν πήγες καί σούκανε καί τό τραπέζι καί πήγες. - "Αμ, τί νά κάνω; λέει. - Νά πήγαινες στήν ἀστυνομία, νά τόν πᾶς νά τόν φυλακίσης. - "Ελα ντέ, ἀδελφός μας είναι, φτωχός, λέει, δέν πειράζει, μή στενοχωρεῖσαι, τής λέει».

Λοιπόν σᾶς εύχομαι ἐδῶ πού ἥρθατε δ ἄγιος Γεώργιος νά

κάνη νά λάμψουν τά ἔργα σας τά καλά, καί ίδιως δύο πράγματα σᾶς συμβουλεύω, σᾶς τονίζω νά προσέξετε, νά φυλάξετε τήν ταπείνωσι καί τήν ὑπακοή. Ἡ ταπείνωσι εἶναι μεγάλη ἀρετή. "Οταν κανείς ἀποκτήσῃ τήν ταπείνωσι, δέν φοβᾶται νά πέσῃ, δταν ὅμως κάμη δλας τάς ἀρετάς καί κατόπιν ὑπερηφανευθῆ, τά ἔχασε δλα, δέν εἶναι τίποτα. "Οταν εἶναι ὅμως ταπεινός, στούς ταπεινούς δ Θεός δίδει τήν χάριν Του. «Ἐπί τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἡ ἐπί τόν πρᾶον καί ταπεινόν τῇ καρδίᾳ;». Ἐκεῖ κατοικεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

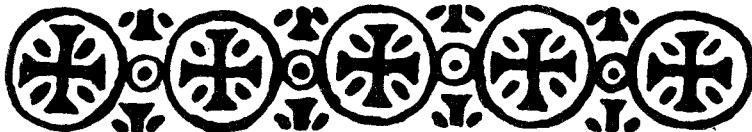
Τόν καιρό τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, κάποιος χωροεπίσκοπος ἔκαμε περιοδεία στήν ἐπαρχία του, καί μεταξύ τῶν ἄλλων πῆγε σέ μιά ἐνορία πού ἦσαν 4-5 Ἱερεῖς κι ἦσαν ἐγγράμματοι καί διανοούμενοι. Ἀφοῦ τούς ἐκήρυξε τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, τούς ἔδωσε τάς συμβουλάς καί τούς εἶπε ὅτι θά πάη στό χωριό τοῦ δεῖνα, πού ἦταν ἔνας Ἱερεύς. «- Μή πᾶς, τοῦ λένε, Σεβασμιώτατε. - Γιατί νά μήν πάω; - Θά στενοχωρηθῆτης. - Γιατί θά στενοχωρηθῶ; - Διότι αὐτός, λέει, δ παπᾶς εἶναι κούτσουρο· δέν ξέρει τίποτα καί θά στενοχωρηθῆτς. - Καί μοῦ λέτε νά μήν πάω; Έγώ ποιμήν καί νά μήν πάω; - "Οχι νά μήν πᾶς, λέει, θά στενοχωρηθῆτς. - "Ισα-ΐσα νά πάω, κι ἂν εἶναι ἀλήθεια, δπως μοῦ λέτε, νά τόν βγάλω. Νά διορίσω ἄλλον παπᾶ, ἡ νά τόν στείλω νά μάθη νά λειτουργῇ. - "Οχι, λέει, κάμε του ἔνα γράμμα, καί νά τοῦ δώσουμε ἐμεῖς ὅτι τόν παύεις ἀπό τήν ἱερωσύνη. - "Ε! αὐτό δέν τό κάνω, λέει. Ἡ συνείδησις μου δέ μοῦ τό ἐπιτρέπει· καί δέν κάνετε καλά νά μοῦ λέγετε ἔτσι τέτοια λόγια». Σηκώθηκε καί πῆγε. Κι ἐπειδή τοῦ εἶχανε πεῖ αὐτό, τόν ἔβαλε νά λειτουργήσῃ μόνος του. Κι δταν λειτούργησε, τόν παρακολουθοῦσε. Πήρε καιρό, προσκύνησε τίς ἄγιες εἰκόνες μέ εὐλάβεια. Κατόπιν ἐντύθηκε καί ἔκανε τήν προσκομιδή. Ὁ ὀρχιερεὺς πῆγε στήν θύρα καί παρακολουθοῦσε. "Εβλεπε λοιπόν ὅτι μέ μεγάλο φόβο Θεοῦ ἔλεγε τά λόγια καί πρόσεχε πολύ. «Τί μοῦ ἔλεγαν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, θά στενοχωρηθῶ!» "Αρχισε νά εύχαριστηται δ ἐπίσκοπος. Κατόπιν ἐπῆγε στόν θρόνο του, κι δταν δ ἱερεύς εἶπε: «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρός καί τοῦ Υίοῦ καί τοῦ Ἀγίου Πνεύματος» μέ εὐλάβεια, τόν περικυκλώνει μιά φλόγα.

Φωτιά, ἄναψε δλος. Ὁ Δεσπότης τάχασε. Νόμισε δτι ἡταν ἀληθινή φωτιά καί κατεβαίνει ἀπό τό στασίδι του νά πάη νά τόν σβύσῃ, νά τόν βοηθήσῃ. Ἀλλά ἔξηκολούθει νά λέει τά εἰρηνικά. Στάθηκε δ Δεσπότης, καί ἔλεγε καθ' ἔαυτόν: «μά δέν αισθάνεται τήν φωτιά πού καίγεται;». Τόν ἀφησε λοιπόν, είπε δλα τά εἰρηνικά καί κατόπιν ἔκαμε τήν είσοδο περικυκλωμένος ἀπό μιά φλόγα. Καί δταν ἔκανε καί τήν δευτέρα, τήν Μεγάλη Είσοδο, τό ἴδιο. Στεκόταν ἐκστατικός καί ἔλεγε: «τί είναι αὐτό πού βλέπω.» Ονειρο είναι; Φαντασία μου είναι; τί είναι;» Ἀλλά ἐν τῷ μεταξύ, δταν ἐτελείωσε ή λειτουργία, ἔψυγε ή φλόγα καί ἐπῆγε δ Δεσπότης, μόλις ἔβγαλε τήν ιερατική του στολή (καί τό πρόσωπό του ἔλαμπε καί στά μάτια του ἔτρεχαν τά δάκρυα) γονάτισε καί τόν προσκύνησε (δ Δεσπότης).

«Τί κάνατε Σεβασμιώτατε!!! Ἐμένα, λέει, μοῦ βάλατε μετάνοια; «Τό ἔλαττον ύπό τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται». Μή μέ κάψης», τοῦ λέγει. «”Α, τοῦ λέγει, ἔκεινος δ δποῖος λειτουργεῖ ἐν πνεύματι καί πυρί νά τόν εὐλογήσω;» Αὐτός ἀφελής, ἀπλοῦς: «Είναι δυνατόν, Δέσποτα, νά λειτουργῇ κανείς καί νά μήν γίνεται φωτιά; Ἀφοῦ τό λέγει καί δ Δαυΐδ: «Ο ποιῶν τούς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καί τούς λειτουργούς αὐτοῦ πυρός φλόγα». Ἐνόμισε δτι δλοι λειτουργοῦν δτι καίγονται, δτι ἔχουνε φλόγα τῆς ἀγάπης καί τῆς πίστεως. Καί τότε δ Δεσπότης ἐγύρισε σ' αὐτούς τούς ιερεῖς καί τούς λέει: «Τί μοῦ λέγατε καί ἐμποδίζατε νά μήν πάω νά τόν ἴδω; Ἐλαβα ἀπ' αὐτόν σήμερα ἔνα μάθημα πού δέν τδλαβα σ' δλας τάς σχολάς πού πῆγα. Ἐπῆρα ἔνα μάθημα πού δέν τόν ἥξεναρα: τήν ταπείνωσι αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Νά πᾶτε κι ἐσεῖς νά μάθετε νά λειτουργῆτε, τούς λέει. Σᾶς κανονίζω νά πηγαίνετε κάθε Κυριακή καθένας καί νά τόν παρακολουθήτε πῶς λειτουργεῖ». Αὐτά είναι, αὐτά κάνει ή ἀρετή.

Εῦχομαι κι ἔδω νά λάμψη, τό μοναστήρι αὐτό νά γίνη φῶς, νά ἀκοῦνε οί ἀνθρωποι, δπως ἔκεινο τό μοναστήρι στόν Πάρνωνά. «Οταν δμως ἔχετε τήν ταπείνωσι καί τήν πίστι καί τήν ἀγάπη καί τήν υπακοή, θά λάμψουν κι ἔδω τά καλά σας ἔμργα, καί θά γίνετε διδάσκαλοι καί φῶς καί στούς ἄλλους, κι ἔδω

στούς κατοίκους τῆς Χαλκίδος καὶ εἰς τούς μακράν. Καὶ ὅταν ἔρχονται, νά τούς ὑποδέχεσθε, μόνο νά μήν ὑποδέχεσθε τίς γυναικες ἐκεῖνες πού ἔρχονται ξεγυμνωμένες· νά τίς λέγετε νά πηγαίνουν νά ντύνονται σεμνά, καὶ κατόπιν νά τίς δέχεσθε, καθώς καὶ στούς ἄνδρες. Νά μήν τούς φθονήτε, νά μήν τούς κακίζετε, παρά νά τούς λυπόσαστε καὶ νά τούς εὔχεσθε· καὶ νά τούς λέτε ὅτι εἶναι τόπος ἄγιος καὶ νά μήν μπαίνετε μέσα στήν ἐκκλησία, διότι δὲ Θεός θά μᾶς ὀργισθῇ. Λυπᾶται. Καὶ ἔτσι λοιπόν νά ἀποκτήσετε τήν ἀγάπη καὶ τήν ταπείνωσι, τήν ἀγάπη τήν πνευματική, ἐκείνη πού ἔλεγε, νά ἀγαποῦμε τόν Θεό μέ δλη μας τήν ψυχή, μέ δλη μας τή διάνοια καὶ μέ δλη μας τή δύναμι. Καὶ ἀγαπήσαμε καμμιά φορά τόν Θεό ἔτσι δπως μᾶς λέγει; Ἔγω δέν Τόν ἀγάπησα. Θέλω νά Τόν ἀγαπήσω, νά φτάσω σ' αὐτά τά μέτρα, ἀλλά είμαι ἀδύνατος· φαίνεται είμαι ὑπερήφανος. Ἐσεῖς πῶς καταλαβαίνετε τόν ἔαυτό σας; Τόν ἀγαπήσατε καμμιά φορά; Ἐτσι φαντάζομαι, ἀπό μένα θά εἰσθε καλύτεροι, θά Τόν ἀγαπᾶτε περισσότερον. Ἀλλά φαντάζομαι δμως, ὅτι ή σημερινή ἐποχή ποῦ ζοῦμε, τίς σημερινές πονηρές ήμέρες πολύ δλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, ἐλάχιστοι, πού ἀγαποῦν τόν Θεόν. Δέν μᾶς ἐμποδίζει τίποτα νά Τόν ἀγαπήσουμε. Κανένα πρᾶγμα δέν μπορεῖ νά μᾶς ἐμποδίσῃ. Ἀρκεῖ νά θέλουμε, κι ἀρκεῖ νά βιάσουμε τόν ἔαυτό μας καὶ νά σκεφτοῦμε πόσα ἔκανε δ Θεός γιά μᾶς καὶ πόσα κάνει κάθε μέρα πού μᾶς εὐεργετεῖ. Καὶ νά Τόν παρακαλέσουμε νά μᾶς δώσῃ τήν ἀγάπη τήν πραγματική, τήν εǐλικρινή, τήν ἀληθινή, τήν γνήσια. Καὶ τότε, ὅταν θά ἀποκτήσουμε τήν ἀγάπη καὶ τήν ταπείνωσι, τότε θά εὑρωμεν ἀνάπαυσι στάς ψυχάς μας, δπως λέει δ Ἰδιος δ Κύριος: «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ δτι πρᾶξις είμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν».

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΖΩΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΦΙΛΟΘΕΟ ΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ(*)

Εύχαριστῷ ἐκ βάθους καρδίας τόν Παναγιώτατο, ὁ δοποῖος εἶχε τήν πατρική καλωσύνη, συγκαταλέγων καὶ τήν ταπεινότητά μου μεταξύ τῶν συνεργατῶν τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς ἀποστολικῆς καὶ θεοσώστου Μητροπόλεως, νά μέ προσκαλέσῃ καὶ στίς διαλέξεις αὐτές πού εἶναι ἀφιερωμένες στόν ἄγιο Φιλόθεο τόν Κωνσταντινουπόλεως. Τόν εύχαριστῷ διότι ἔτσι μιοῦ δίδει τήν εὐκαιρία τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας μέ τούς πιστούς ἀδελφούς, τό πλήρωμα τῆς ἁγίας Ἑκκλησίας τῶν Θεσσαλονικέων. Ἀπό αὐτή τήν κοινωνία τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ ἐνότητος ἐνισχύομαι στήν πίστι καὶ στήν ἀγάπη πρός τόν Χριστό, τό ἀκρότατο τῶν ἐφετῶν, κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο. Ἀλλά μιοῦ δίδει ἐπίσης τήν εὐκαιρία τῆς βαθυτέρας γνωριμίας καὶ συναναστροφῆς μέ τήν μεγάλη μιορφή τοῦ ἀγίου Φιλοθέου.

(*) Όμιλία τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς ήμιῶν Μονῆς λεχθεῖσα στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἅγιου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Παναγιώτατου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, τήν Ε' Κυριακή τῶν Νηστειῶν τοῦ 1983, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἔτους τοῦ ἀγίου Φιλοθέου. Ἡ ομιλία ἐπανελήφθη μέ μικρές ἀλλαγές σέ σύναξι τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων, στήν αἰθουσα τῆς «Ἐταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ» Ἀθηνῶν, τήν 22α Ὁκτωβρίου 1983.

ου, τόν δποῖον δσο γνωρίζει κανείς καί μελετᾶ, τόσο καί ἀνακαλύπτει τόν πλοῦτο τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἀγίου Πνεύμιατος πού τόν περικοσμοῦσαν.

‘Ο ἄγιος Φιλόθεος ἔχει πολλή χάρι γιατί ἔχει πολλή ταπείνωσι. Κρύβει τόν ἐαυτό του γιά νά φανερώση τούς ἀγίους τοῦ Θεοῦ. “Οχι μόνο τούς παλαιούς καί γνωστούς (ἄγιο Δημήτριο τόν μεγαλομάρτυρα καί μυροβλύτη, ἀγία δσιοπαρθενομάρτυρα Ἀνυσία) ἀλλά καί τούς συγχρόνους καί φίλους του, δπως τόν ἄγιο Γρηγόριο τόν Παλαιμᾶ καί τόν ἄγιο Σάββα τόν Βατοπεδινό, τόν δποῖον ἐθαύμαζε. Προικισμένος δ ἴδιος μέ πολλά χαρίσματα, φυσικά καί ἐπίκτητα, θεολόγος ἀπό τούς δλίγους, (γι’ αὐτό ἐτιμήθη καί μέ τόν τίτλο του θεολόγου) καθόλου δέν προβάλλει τόν ἐαυτό του. Κάνει αὐτό πού ἔκανε δ Τίμιος Πρόδρομος: «Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμίε δέ ἐλαττοῦσθαι».

‘Ανήκει καί δ ἄγιος Φιλόθεος, δπως καί δ ἄγιος Γρηγόριος δ Παλαιμᾶς, στόν κύκλο τῶν ἡσυχαστῶν. ‘Υπῆρχαν ἐκείνη τήν ἐποχή δύο ἰσχυρά ρεύματα στόν ἐλληνορθόδοξο Βυζαντινό χῶρο. Οἱ ἡσυχασταὶ ἦταν τό ἔνα ρεῦμα καί οἱ οὐμιανισταὶ τό ἄλλο. Οἱ ἡσυχασταὶ ἔξέφραζαν τήν δρθόδοξο παράδοσι καί μάλιστα τήν παράδοσι δπως τήν ζοῦσε τό Ἀγιώνυμιον “Ορος τοῦ” Αθω. ‘Ο ἀνθρωπος, κατά τούς ἡσυχαστάς καί τήν δρθόδοξο παράδοσι, ἐρμηνεύεται, δλοκληρώνεται, ἀξιοποιεῖται διά τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. ‘Η ἡσυχαστική ζωή καί προσευχή (τό ἀντίθετο τῆς ἔξωστρεψίας καί ἀνθρωποκεντρικῆς δράσεως) δέν είναι ἀδράνεια ἀλλά νήψις, στροφή πρός τόν ἔσω ἀνθρωπο, ἐπιστροφή τοῦ νοῦ στήν καρδιά, ἐνοίκησις τοῦ Χριστοῦ στήν καρδιά, δηλαδή ζωή θεανθρωποκεντρική, συνέργεια ἀνθρώπου καί Θεοῦ.

Οἱ οὐμιανισταὶ ἀντίθετα εὑρίσκοντο ὑπό τήν ἐπίδρασι τῆς «Ἀναγεννήσεως», πού ἐρχόταν ἀπό τήν Δύσι καί ἤταν κίνημα ἀνθρωποκεντρικό. Κατ’ αὐτούς (δέν τό ἔλε-

γαν φανερά ἀλλά στό βάθος ἐκεῖ δδηγεῖ δ οὐμιανισμός) δ ἄνθρωπος αὐτοερμηνεύεται, αὐτοθεώνεται, αὐτοολοκληρώνεται. Κύριο μέσο ή δρᾶσις, ή ἔξωστρέφια, ή ἄνθρωπίνη σοφία, ὅχι δ, τι κάνει ή Χάρις τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, ἀλλ' δ, τι κάνει δ ἄνθρωπος μιέ τίς ίδικές του δυνάμιεις. Ἡ προσέγγισις τοῦ Θεοῦ, πού ἔκαναν οἱ οὐμιανισταί, ἦταν διανοητική. Γι' αὐτούς δέν ύπῆρχε δυνατότης ἐμπειρίας τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον ἤρνοῦντο τήν ἄκτιστο Χάρι τοῦ Θεοῦ. "Ετσι δ Θεός γίνεται ἰδέα καὶ ὅχι πρόσωπο. Τόν δυτικό οὐμιανισμό ἔφεραν στόν ὁρθόδοξο χῶρο οἱ Βαρλαάμι, Ἀκίνδυνος, Γρηγορᾶς, Κυδώνης καὶ ἄλλοι, οἱ δποῖοι εἶναι γνωστοί ἀπό τήν Ἰστορία. Ἀρκετοί τότε ἑλληνορθόδοξοι ἄνθρωποι ἐγοητεύθησαν ἀπό τόν δυτικό οὐμιανισμό καὶ παρεσύρθησαν.

Ἄλλα ή Χάρις τοῦ Θεοῦ ἀνέδειξε μεγάλους προιμάχους τῆς ὁρθοδόξου θεανθρωποκεντρικῆς παραδόσεώς μιας μιέ κορυφαίους τόν ἄγιο Γρηγόριο τόν Παλαιιᾶ, τόν ἄγιο Φιλόθεο, τόν ἄγιο Νικόλαο Καβάσιλα καὶ ἄλλους. Αύτοί κατάλαβαν δτι δ οὐμιανισμός κατά βάσιν εἶναι ἄρνησις τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ή ἐπανάληψις τῆς ἀμιαρτίας τοῦ Ἀδάμι, δ δποῖος ἥθελε νά δλοκληρωθῆ, νά θεωθῆ, ἀλλά χωρίς τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ, βασιζόμενος μόνο στίς δικές του ἄνθρωπινες δυνάμιεις. Γι' αὐτό λοιπόν οἱ ἄγιοι αὐτοί Πατέρες μιας κατεδίκασαν τόν οὐμιανισμό αὐτόν, ἀλλά καὶ συγχρόνως ἐπρόβαλαν τόν ὁρθόδοξο οὐμιανισμό, τήν ὁρθόδοξο ἄνθρωπολογία. Δέν περιωρίστηκαν ἀρνητικά μόνο νά πούν δτι δ οὐμιανισμός αὐτός εἶναι ἔνα λάθος, εἶναι μία παραποίησις, μία αἴρεσις, μία κακοδοξία ἀλλά καὶ θετικῶς ἔδειξαν ποιός εἶναι δ ὁρθόδοξος οὐμιανισμός, δ ὁρθόδοξος ἄνθρωπισμός, δ ἐν Χριστῷ ἄνθρωπισμός, δ θεανθρωποκεντρικός ἄνθρωπισμός. "Εδειξαν πῶς δ ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ θεραπεύεται, φωτίζεται, ἀγιάζεται, δλοκληρώνεται, θεώνεται καὶ ἔτσι ἀξιοποιεῖται στό ἔπα-

‘Ο ”Αγιος Φιλόθεος.
Τοιχογραφία 18ου αι. στήν Ι. Μ. Οσ. Γρηγορίου.

κρο καί δοξάζεται μιέ τήν πιό μεγάλη καί ἀληθινή δόξα.

‘Η ἀνθρωπολογία τοῦ ἡσυχασμοῦ δχι μόνο δέν περιορίζει τόν ἄνθρωπο ἀλλά καί τόν ἀποκαλύπτει σέ δλη τήν λαμπρότητά του ώς κατ’ εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντα. Ἀντίθετα δ οὐλιανισμιός ἀδικεῖ τόν ἄνθρωπο, γιατί τόν περιορίζει στό ἀνθρώπινο. Δέν τόν ὑψώνει στό θεανθρώπινο.

‘Η συμβολή τοῦ ἀγίου Φιλοθέου ἔγκειται στά ἔξῆς κυρίως σημεῖα: α) Προσέφερε τήν συμπαράστασί του στόν ἄγιο Γρηγόριο τόν Παλαιὰ, ἀντιληφθείς τήν ἀγιότητα τοῦ ἀγίου Γρηγορίου καί τήν δρθόδοξο τοποθέτησί του. β) Μέ τήν συγγραφή βίων ἀγίων προέβαλε τόν δρθόδοξο ἀνθρωπισμό. Περιγράφοντας καί διηγούμενος τόν θαυμαστό βίο τῶν ἀγίων καί τήν δόξα πού ἐκέρδισαν ἐν Χριστῷ ἔδειχνε ποιός εἶναι δ δρθόδοξος ἄνθρωπος καί πόσο ὑψηλά ἡμιπορεῖ νά φθάσῃ δ ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος. γ) Μέ τό δλο ποιμαντικό, κηρυκτικό καί συγγραφικό του ἔργο ἐπίσης ὠδηγοῦσε τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας πρός τόν ἀληθινό, δρθόδοξο ἀνθρωπισμό. Θά παρακολουθήσουμε ἐν συνεχείᾳ τήν διδασκαλία τοῦ ἀγίου Φιλοθέου γιά τήν ἐν Χριστῷ ζωή τοῦ ἀνθρώπου.

A. Ἀρχή τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἡ μετάνοια.

‘Ο ἄγιος Φιλόθεος, δπως καί δλοι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μιας, ἀρχίζουν ἀπό τό γεγονός τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀμιαρτίας. Ἐάν δέν λάβουμε σοβαρά ὑπ’ ὅψιν τί εἶναι ἡ πτώσις τοῦ ἀνθρώπου, τί εἶναι ἡ ἀμιαρτία, δέν ἡμιποροῦμε νά δοῦμε σωστά καί τήν ἀπελευθέρωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν ἀμιαρτία καί τήν θεραπεία του. Ἡ ἀμιαρτία, κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο, εἶναι ἔνα γεγονός τό δποιο ἀναστατώνει ἐσωτερικά τόν ἄνθρωπο. Τόν διχάζει, σαλεύει τά θεμέλια τῆς ὑπάρξεώς του, τόν συγκλονίζει. Ἐρημιώνει τήν ψυχή, χωρίζει ἀπό τόν Θεό, χωρίζει ἀπό

τούς ἀγγέλους, τούς φίλους τοῦ Θεοῦ, φυγαδεύει τούς ἀγαθούς λογισμούς, παραδίδει τόν ἀνθρώπο στήν ἀγριότητα τῶν δαιμόνων. Θά ἀναφέρω μερικά σχετικά χωρία ἀπό τόν ἄγιο Φιλόθεο.

Σέ ἔνα ἀπό αὐτά διιλεῖ γιά τήν κατάστασι τοῦ προφητάνακτος Δαυίδ μετά τό γνωστό μιας διπλοῦν ἀμιάρτημα πού διέπραξε: «‘Η καρδία μου, φησίν (δ Δαυίδ), ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ Ἰσχύς μου καί τό φῶς τῶν δφθαλιῶν μου καί αὐτό οὐκ ἔστι μιετ’ ἐμοῦ». ‘Ωσανεί ἔλεγεν’ ἡ τῶν ἔνδον εἰρηνοποιός τε καί ἴσχυροποιός καί φωτιστική δύναμις, αὐτός δ Θεός, «ἐγκατέλιπέ μιε» διά τό βδελυρόν τοῦ πτώματος αἰσχος, ἀποστάς ἀπ’ ἐμοῦ. Τῶν γάρ θειελίων σαλευθέντων καί διαδονηθέντων τῶν στύλων καί μηκέτι τῆς δροφῆς ὑπερκειμένης, μηδέ κατά χώραν ὡς τό πρόσθεν μενούσης, ἔρημιον τοῦ πρίν ἐνοικοῦντος Θεοῦ κατέστη μιοι τό οἴκημα τῆς ψυχῆς».¹

“Ετσι ἀκολουθεῖ καί ἡ σωματική τοῦ ἀνθρώπου ταλαιπωρία. “Οταν ἡ ψυχή ταλαιπωρηθῇ, διαδονηθῇ καί συγκλονισθῇ, καί τό σῶμα «τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς ψυχικῆς ἀθυμίας τε καί παρέσεως δ τε τῆς σωματικῆς αὐτῷ δυνάμιεως τόνος συνδιελύθη καί τό τῶν δφθαλιῶν ἡμιαυρώθη φῶς».² Ο τόνος τοῦ σώματος παρέλυσε καί τό φῶς τῶν δφθαλιῶν σκοτίσθηκε. Ο μετανοῶν ἀνθρώπος πονάει ἀπό τήν ἀμιαρτία καί δχι ἀπλῶς κραυγάζει ἀλλά, δπως λέγει δ Δαυίδ, «ὢρυδιην ἀπό στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Οὐδέ γάρ ἀνθρώπινον ἐκ τῆς καρδίας ἀνέπειπε στεναγμούν... ἀλλά καθαπερεί τις ἄγριος θήρ — σάν ἔνα ἄγριο θηρίο ὠρύεται ἀπό τόν πόνο τῆς ἀμιαρτίας — πέρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως στενάζων».³ Στενάζων πιό πολύ ἀπ’

1. Βασ. Ψευτογκᾶ, «Φιλοθέου Κοκκίνου, Λόγοι καί διιλίες», τόμος 3, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 43.

2. “Ἐνθ’ ἀνωτ.

3. “Ἐνθ’ ἀνωτ. σ. 35.

δσο δ ἄνθρωπος ἡμιπορεῖ νά στενάξη. Πάσχει ἀπό μιά υπερβολή δδύνης, ἀπό ἔνα πολύ δυνατό πόνο.

Οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ δέν ἡμιποροῦν πιά νά συμπαραστέκωνται στόν ἄνθρωπο πού λυπεῖ τόν Θεό. Γι' αὐτό ἐρμηνεύων τόν λζ' ψαλμιό δ ἄγιος Φιλόθεος λέγει: «Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἔξ ἐναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν καὶ οἱ ἔγγιστα μου ἀπό μακρόθεν ἔστησαν ... ἥ φίλους μέν αὐτοῦ καὶ πλησίον ὑποληπτέον τάς Ἱεράς τῶν ἀγγέλων τάξεις ... ἔγγιστα δέ τούς τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς καθαρότητος ἀγαθούς λογισμούς».⁴ "Οχι μόνο οἱ ἄγγελοι φεύγουν ἀπό τόν ἄνθρωπο πού ἀμιάρτησε καὶ ἐμίόλυνε τό κατ' εἰκόνα ἀλλά καὶ οἱ καλοί λογισμοί, οἱ περί ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, οἱ περί σωτηρίας ψυχῆς, οἱ περί τῆς Ἁγίας Τριάδος, οἱ περί δημιουργίας τοῦ κόσμου, οἱ περί μελλούσης ζωῆς. "Ολοι αὐτοί οἱ λογισμοί δέν ἡμιποροῦν νά παραμένουν στόν ἄνθρωπο πού ἀμιαρτάνει συνειδητά καὶ ἐναντιοῦται στήν ἀγιότητα καὶ στό ἄγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μετά «καὶ ἔξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τήν ψυχήν μου». Ποιοί εἶναι αὐτοί οἱ δρποῖοι ἐκβιάζουν τήν ψυχή τοῦ ἄνθρωπου, ἀμια τήν βροῦν ἔρημη ἀπό τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ἀφύλακτη ἀπό τούς ἀγγέλους, κενή ἀπό καλούς λογισμούς; Φυσικά οἱ δαίμονες, οἱ δρποῖοι παίρνουν ἔξουσία καὶ ἀρχίζουν νά ταλαιπωροῦν, νά κακοποιοῦν καὶ νά ἐκβιάζουν τήν ψυχή τοῦ ἄνθρωπου.

"Η μετάνοια, τῆς δρποίας τύπος εἶναι δ προφητάναξ Δαυίδ — διότι κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο ναί μέν ἔπεσε πολύ δ Δαυίδ ἀλλά καὶ πολύ μετενόησε καὶ πολύ ἔκλαυσε καὶ γι' αὐτό, λόγω τῆς πραγματικῆς καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας του, δ Κύριος τοῦ ἔχαρισε πάλι τά πρότερα χαρίσματα, δπως τό χάρισμα τῆς προφητείας — ή μετάνοια λοιπόν εἶναι μία πρᾶξις δλοκληρωτικῆς ἀναφορᾶς στόν

4. "Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 46.

Θεό. Δέν είναι κάτι πού γίνεται μία στιγμή στήν ζωή μας. Μετάνοια γίνεται δλη μας ή ζωή. Μετάνοια είναι ή ψωσις δλης τῆς ζωῆς μιας πρός τόν Θεό. Είναι δηλαδή κατάστασις δυναμικῆς καί συνεχοῦς ἐπιστροφῆς πρός τόν Θεό καί Πατέρα μιας. Αὐτή τήν κατάστασι τῆς μετανοίας δείχνει καί ή προσευχή, τήν δποίαν ἔγραψε δ ἄγιος Φιλόθεος καί ἀποδίδει στόν προφητάνακτα Δανίδ μετά τήν μετάνοιά του:

«Ἄπαν μοι τό ἐπιθυμιητικόν, πᾶσα ή τῆς ψυχῆς ἔφεσις πρός σέ τό τῶν ἐφετῶν ἀκρότατον μόνον καί τούς σούς Ἱερούς θησαυρούς καί τόν πλοῦτον ὅρᾳ, Δέσποτα. Ἐφίειαι καί γάρ ἰσχυρῶς τῆς προτέρας ἀγνείας (ἀγνότητος) καί καθαρότητος· ἐφίειαι τοῦ τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος ἀγιασμοῦ· ἐπιθυμῶ τῆς εἰρήνης τῆς καρδίας, τῆς εἰρήνης τῶν ψυχικῶν μου δυνάμεων, τῆς εἰρήνης τῶν λογισμῶν. Ἐπί πᾶσιν ἐπιθυμῶ, Δέσποτα, τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς ἐπισκοπῆς τῆς προτέρας σου χάριτος. Ἐκείνης καί γάρ ἀποστάσης μου, διά τήν τῶν αἰσχίστων μιοχθηράν ἐργασίαν, «ἔταράχθη ή καρδία μου, ἐγκατέλιπέ με ή ἰσχύς μου καί τό φῶς τῶν διφθαλιῶν μου καί αὐτό οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ». Καί διά ταῦτα νῦν ἐπιστρέφων πᾶσάν μου τήν τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαν τοῦ παντεφόρου σου προτίθημι διμιατος «Κύριε», βοῶν, «ἐναντίον σου πᾶσα ή ἐπιθυμία μου καί δ στεναγμίός μου ἀπό σου οὐκ ἀπεκρύβη».⁵

Αὐτή τήν ἀληθινή μετάνοια διευκολύνει καί βοηθεῖ ή μινήιη τοῦ θανάτου καί δ φόβος τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄγιος φόβος τοῦ Θεοῦ, πού δέν είναι φόβος ἀρρωστημένος, ἀλλά εὐλάβεια καί συναίσθησις τῆς ἀμιαρτωλότητός μιας ἐνώπιον τῆς ἀγιότητος του Θεοῦ, αὐτός δ ἄγιος φόβος, δ δποῖος είναι καί «ἀρχή σοφίας», βοηθεῖ τόν ἀνθρωπο στήν μετάνοιά του καί στήν ἐπιστροφή του πρός τόν Θεό.

5. "Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 38-39.

Στόν βίο τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ Βατοπεδινοῦ, δ ὁποῖος ἀνήκει στίν κατηγορίᾳ τῶν λεγομένων σαλῶν διά Χριστόν, ἐκείνων δηλαδὴ τῶν ἀγίων, οἱ ὁποῖοι ὑπεκρίνοντο τὸν τρελλό χωρίς νά εἶναι τρελλοί, γιά νά κερδίσουν σέ ταπείνωσι, σέ ἔξευτελισμίο κι ἔτσι νά μιμηθοῦν τὴν ἄκρα ταπείνωσι τοῦ Κυρίου μας, λέει τά ἔξῆς ὁ ἀγιος Φιλόθεος:

«Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, γέννημα τῆς ὀσφαλοῦς πίστεως, λέγουν πώς εἶναι ἀρχή καί θειέλιο κάθε σωματικῆς καί ψυχικῆς ἀρετῆς. Ἐχοντας ἔξασφαλίσει τὴν πίστιν ὅτι ὑπάρχει Θεός τοῦ παντός, μισθαποδότης καί κριτής καθενός κατά τὴν ἀξία του, προκύπτει ως ἀποτέλεσμα ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἀρχή κάθε ἀρετῆς, σύμφωνα μέ τὴν θεία Γραφή, τό προοίμιο τῆς ἐργασίας τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν. «Ἀρχή σοφίας φόβος Κυρίου» λέει στίς παροιμίες. Καί ὅπου φόβος, ἐντολῶν τήρησις.

Σάν παιδαγωγός ἀριστος, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, παίρνει ἀπό τό χέρι τὴν ψυχή, καί πρῶτα σταμιατᾶ τίν ἐνέργεια τῆς ἀμιαρτίας στὴν πρᾶξι. Ἔπειτα, ὅταν ἡ ψυχή ἐπιζητῇ πολὺ πρόθυμια τρόπους, μέ τούς δοποίους θά ἡμιπορέσῃ νά ἀποβάλῃ εὔκολα τό πρότερο φορτίο τῶν ἀμιαρτημάτων, καί νά βαδίση στό μέλλον εὔκολα πρός τὸν Θεό, ἀμέσως καί εὐκαίρως, δ φόβος τοῦ Θεοῦ εἰσάγει τὴν ἐργασία τῶν θείων ἐντολῶν. Ὅταν κατορθωθῇ καί αὐτῇ διά φροντίδος καί νήψεως μέ τὸν ἀνάλογο νόμιο, εἰς τρόπον ὥστε νά ἀπολεπτυνθῇ τό παχύτερο καὶ γήινο τῆς σαρκός, καί νά ὑποκύψῃ τό παθητικό καί ἀλογο τῆς ψυχῆς τέλεια καί ἔλλογα στό λόγο, τότε ἔρχεται εὐχερῶς τῆς καρδίας ἡ καθαρότης. Αὐτήν καί λογισμῶν εἰρήνη καί μακαρία ἀπλότητα, ἀπάθεια καί τελειότητα καὶ τέλος ἀγάπης ὀνομάζουν οἱ θεοφόροι πατέρες πού ἔπαθαν καί φιλοσόφησαν αὐτά.

“Οσοι ἀσκήσουν κατ’ αὐτόν τὸν τρόπο κάθε δόδο εὔσε-

βείας, διατηρώντας ἀλώβητο τό κατ' εἰκόνα, δπως ἀριόζει, καὶ ἀνέλθουν ἀπό ἐκεῖ στό καθ' διοίωσιν διά τῆς καθαρότητος, δσο εἶναι δυνατόν, αὐτοί συναντῶνται πλέον μιέ τόν Θεό. Ὁ Θεός τούς προσεγγίζει ώς οἰκείους του πλέον, Θεός πού ἐνώνεται μιέ θεούς καὶ γνωρίζεται ἀπό θεούς, ἂν δέν εἶναι τολμηρό». Δηλαδή δ ἄνθρωπος γίνεται θεός κατά χάριν.

«Ο Ἰδιος ἄλλωστε λέει πώς «ιμακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ, δτι αὐτοί τόν Θεόν δψονται», δχι μόνο στό μέλλον, δπως θά νόιιζε κάποιος, ἄλλα καὶ στό παρόν». Δηλαδή ἡ θέωσις, ἡ ἔνωσις μιέ τόν Θεό ἀρχίζει ἀπό τό παρόν. «Αύτά ἔπαθαν καὶ μᾶς ἐδίδαξαν οἱ θεολόγοι, μιέ τά δποια εἶναι πλήρη τά ιερά βιβλίᾱ καὶ τά ιερά διηγήματα».⁶.

Οι θεολόγοι, κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο, εἶναι αὐτοί πού ἔπαθαν τήν θέωσι καὶ γι' αὐτό ἡμιποροῦν καὶ τήν διδάσκουν. Σ' αὐτούς τούς θεολόγους, πού ἔπαθαν τήν θέωσι καὶ τήν διδάσκουν, ἀνήκει καὶ δ Ἰδιος.

B. Τό στάδιο τῆς πράξεως καὶ οἱ ἀρετές τῶν μακαρισμῶν.

“Οταν δ ἄνθρωπος μετανοήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ νά ἐπιστρέψη πρός τόν Θεό, ἔχει νά ἐπιτελέσῃ ἔνα ἀγῶνα πνευματικό πρός τήν ἐν Χριστῷ δλοκλήρωσί του. Ὁ ἀγών αὐτός, κατά τούς ήσυχαστάς καὶ τόν ἄγιο Φιλόθεο, ἀκολουθεῖ τά γνωστά δύο στάδια· τήν πρᾶξι καὶ τήν θεωρία.

‘Η πρᾶξις εἶναι τό πρῶτο στάδιο τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Εἶναι δ ἀγών πού κάνει δ Χριστιανός νά καθαρισθῇ ἀπό τά πάθη, τά δποια ἐμιφωλεύουν στήν καρδιά, πού εἶναι τό

6. Μετάφρασις ἀπό: Παπαδοπούλου - Κεραμέως, «ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΙΚΗΣ ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΙΑΣ», Βρυξέλλες 1963, σ. 248-249.

κέντρο τῆς ὑπάρξεώς μιας. Ἐάν ή καρδιά δέν καθαρισθῇ ἀπό τὰ πάθη, δὲ Χριστιανός δέν ἡμιπορεῖ πραγματικά νά χαριτωθῇ ἀπό τὸν Θεό, οὐτε δὲ Χριστός ἡμιπορεῖ νά ἔλθῃ νά κατοικήσῃ μέσα σέ ἐμπαθῆ καρδιά. Είναι ἀκόμη ἀγών γιά τὴν τήρησι τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· ὅχι μέ πνεῦμα νομικιστικό, ἀλλά ἀπό ἀγάπη πρός τὸν Θεό. Ἐπειδή ἀγαπῶ τὸν Θεό, θέλω νά τηρῶ τίς ἐντολές Του.

‘Ἀκόμη ή πρᾶξις περιλαμβάνει καί τὸν στολισμό τῆς ψυχῆς μιέ τίς ἀρετές. Λέγει δὲ ἀγιος Φιλόθεος ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἀρετές σέ τρεῖς πολύ ὡραῖες διμιλίες του, πού ἐρμηνεύει τοὺς Μακαρισμοὺς τοῦ Κυρίου καί τίς ὁποῖες ἔξεφώνησε στά ἀνάκτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης. Τότε οἱ ἀρχοντες καί οἱ βασιλεῖς είχαν πνευματικά ἐνδιαφέροντα καί ἥθελαν νά ἀκούουν τούς λόγους τῶν ἀγίων Πατέρων καί τὴν ἐρμηνεία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ μιας.

‘Η πρώτη ἀρετή εἶναι ή πνευματική πτωχεία. Ο Κύριος μακαρίζει τοὺς πτωχούς τῷ πνεύματι. Ποιοί εἶναι οἱ πτωχοί τῷ πνεύματι κατά τὸν ἄγιο Φιλόθεο; «Οἱ ταπεινόφρονες καί συνεσταλμένοι καί πᾶσιν ἐκ τοῦ μετρίου προσφερδιμενοι καί τὸ οὐτιδανόν συνορῶντες καί ὡκύμιορον (βραχύβιον) τῆς ἴδιας φύσεως καί δτι γῆν καί πηλόν ἔχομεν πάντες τοῦ γένους προπάτορα, κἀντεῦθεν πᾶσαν μέν ὑπερηφανίαν καί οἴησιν ὡς τοῦ πρώτου δράκοντος ἀποστρεφόμενοι γέννημα, τὴν δέ τοῦ Χριστοῦ ταπείνωσιν ἐκμιμούμενοι, «ὅς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἡπείλει», «ὅς ἐταπείνωσεν ἐαυτόν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ»⁷. Δηλαδή ή ταπείνωσις γιά τὸν Χριστιανό δέν εἶναι ἔξωτερική ταπεινοσχημία, ἀλλά εἶναι ἔσωτερική κατάστασις συναισθή-

7. Βασ. Ψευτογκά, «Φιλόθεου Κοκκίνου, Λόγοι καί διμιλίες», τόμος 3, Θεσ/νίκη 1979, σελ. 156.

σεως τῆς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ταπείνωσις οὐσιαστική τοῦ ἀνθρώπου καὶ μίμησις τῆς ταπεινώσεως τοῦ Χριστοῦ.

”Αλλη ἀρετή εἶναι τό πένθος, «μιακάριοι οἱ πενθοῦντες δι τι αὐτοί παρακληθήσονται». Αὐτό τό πένθος τό δονομιάζει δι ἄγιος Φιλόθεος «ἄγαθήν λύπην, σωτήριον πένθος, εὔκατάνυκτον ζωήν». Εἶναι αὐτή ἡ κατάνυξις, τήν δοποίαν «δι μέγας ἡμῶν νομιοθέτης τοῦ μιακαρισμοῦ νῦν ἀξιοῖ»⁸. Αὐτό τό πένθος κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο εἶναι πρῶτα πένθος γιά τίς ἀμιαρτίες πού ἔχουμε ἐμεῖς κάνει στήν ζωή μιας. Ἐλλά ύπάρχει καὶ ἄλλη ἀφοριμή πένθους: Τά παθήματα, ἡ δόδυνη, δι πόνος πού ἔχει δι κόσμιος. Ἐδῶ βλέπουμε δι τι δι ἄγιος Φιλόθεος δίνει ἐκκλησιολογικό χαρακτῆρα στό πένθος. Βασιζόμενος στόν Ἀπόστολο Παῦλο «χαίρειν μιετά χαιρόντων καὶ κλαίειν μιετά κλαιόντων» λέγει πῶς μιπορεῖ δι Χριστιανός νά μή πονάη, νά μή πενθῆ, δταν σκέπτεται πόσα κακά γίνονται στόν κόσμο! Πόσα πάνδημια κακά! Σεισμοί, λιμοί, καταποντισμοί, ναυάγια, δλα αὐτά εἶναι ἀφοριμή πένθους γιά τόν ἀνθρωπο τοῦ Θεοῦ. «Ο δέ τούτων τε καὶ τοῦ τοιούτου πένθους ἐλεύθερος, ἀλλ’ ύπερ τῶν ἀλλοτρίων γε πάντως πενθήσει, τάς τοῦ πλησίον συμφοράς ίδιας ποιούμενος κατά τήν «χαίρειν μιετά χαιρόντων καὶ κλαίειν μιετά κλαιόντων» κελεύουσαν ἐντολὴν. ”Ο δή καὶ αὐτός δι σοφός Παῦλος ἐποίει τάς ἐτέρων ἀμιαρτίας τε καὶ τά πτώματα δακρύων ἀφοριμάς ἔαυτῷ ποιούμενος, ώς αὐτός φησι, καὶ τόν θαυμιαστόν ἐκεῖνον ἄνδρα τόν γενναῖον Ἰώβ ἐκμιψιούμενος «ἐγώ δέ ἐπί παντί ἀδυνάτῳ ἔκλαυσα, λέγοντα, ἐστέναξα δέ ίδών ἄνδρα ἐν ἀνάγκαις». Πρός δέ τάς βαρείας ταύτας καὶ πολυπλόκους τῶν ἀνθρώπων, τίς ίδών, συμφοράς, πῶς οὐ πενθήσει τούς πολέμιους φημί καὶ τάς στάσεις, τάς αἰχμιαλω-

8. Ἔνθι ἀνωτ. σ. 157.

σίας, τούς ἀνδραποδισμούς, τούς ὁδυνηρούς καὶ βιαίους θανάτους, τάς τῶν πόλεων ὀναστάσεις, τάς ἐρημώσεις, τό τήν καθ' ἡμιᾶς οἰκουμιένην ἔρημον ἥδη καὶ ἀοίκητον πᾶσαν σχεδόν καθορᾶσθαι, τῶν καταλειφθέντων τήν ἀπόνοιαν, τήν ἀναλγησίαν πρός τά γεγενημένα, τήν ἀρπαγήν, τήν πλεονεξίαν, τόν δόλον, τό θράσος, τό μισος τό κατ' ἄλλήλων, τούς πολέμιους, τούς κατά θάλατταν, τά ναυάγια, τούς ἔξαισίους θανάτους, τούς ἀθρόους τε καταποντισμούς καὶ τάς συνεχεῖς πανωλεθρίας;»⁹.

Ἄλλα ὑπάρχει καὶ ἄλλο πένθος, γιά τό δποϊο πενθεῖ δικατά Θεόν ἄνθρωπος. Τό πένθος γιά τήν πτῶσι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πού ἀπό μεγάλη δόξα ἀρρώστησε τόσο βαρειά καὶ ἐπεσε τόσο χαμηλά. «Εἰ μέντοι γε τούτων τις ὑπερκύψας τῇ διανοίᾳ καὶ ταῦτα πάντα τῷ λογισμῷ διαβάς πρός τήν καθόλου συμφοράν καὶ τό πάθος ἀποβλέψει τοῦ κοινοῦ γένους, δπως εἰκόνι καὶ χειρί Θεοῦ τιμηθείς δι πρῶτος ἄνθρωπος ἄνωθεν καὶ βασιλεύς τῶν ἐπί γῆς πάντων ἀναδειχθείς χάριτός τε μετεσχηκώς θείας κάν τῷ θαυμιαστῷ καὶ ἀκηράτῳ χωρίῳ ἐκείνῳ, τῷ παραδείσῳ φημί, καθαπερεί τις ἐπίγειος ἄγγελος τήν δίαιταν ἐσχηκώς, φθόνῳ διαβόλου καὶ γυναικός ἀπάτῃ πάντων ἐκείνων ἀθρόον ἀφαιρεθείς, Θεοῦ τε πρό πάντων καὶ ζωῆς φεῦ ἀποστερηθείς, εἰς τό τῆς φθορᾶς ἀπερρίφθη τοῦτο χωρίον, πάθους παντός καὶ λύπης καὶ ὁδύνης καὶ στεναγμῶν καὶ θανάτου τό τελευταῖον, ἀρχηγός ἔξ ἐκείνου τῷ γένει παντί γενόμενος»¹⁰. Βλέπουμε ἐδῶ δτι δι γιος Φιλόθεος δίδει στό πένθος καὶ ἀνθρωπολογικό χαρακτῆρα.

Θεμελιώδης γιά τόν Χριστιανό ἀρετή εἶναι καὶ ἡ πραότης. «Μακάριοι οἱ πραεῖς, δτι αὐτοί κληρονομήσουσι τήν γῆν». Πραότης, κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο, εἶναι ἐν πρώτοις ἡ μερική πραότης, δηλαδή τό νά μήν δργίζεται κα-

9. "Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 157-158.

10. "Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 158.

νείς, τό νά μή θυμιώνη, τό νά είναι ήμερος, ἐπιεικής πρός τούς συνανθρώπους του, «ξυμπάσης ἀντιλογίας τε καὶ ἀμύνης»¹¹ ἔξω. Ἐλλά είναι καὶ ἡ γενική πραότης, τήν δποίαν δ ἄγιος Φιλόθεος ταυτίζει μέ τήν ἀπάθεια. «Ἡ καθόλου μετριοπάθεια ἡ ἀπάθεια, καθ' ἣν ώς ἐν ἔξει τοῦ ἀγαθοῦ ἡ τοῦ σπουδαίου γενομένη ψυχὴ διά τῆς χρονίου μελέτης τε καὶ τριβῆς δυσκίνητος ἡ καὶ καθάπαξ ἀκίνητος ἀναδείκνυται πρός ἀμιαρτίας πάσης καὶ πάθους παντός προσβολήν»¹². “Οταν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πού ἀσκεῖ τήν ἀρετήν ἐθισθῇ σ’ αὐτήν, τότε πλέον τά πάθη είναι ἀκίνητα καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπολαμβάνει μία βαθειά ἡρεμία, μιά βαθειά εἰρήνη, τήν δποίαν οἱ ἄγιοι Πατέρες δνομιάζουν ἀπάθεια. Αὐτή ἡ ἀπάθεια είναι ἡ εὑρυτέρα πραότης, κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο.

Στίς ἀρετές τῶν μιακαρισμῶν συγκαταλέγεται ἡ πεῖνα καὶ ἡ δίψα τῆς δικαιοσύνης. Αὐτοί οἱ δποίοι πεινοῦν καὶ διψοῦν τήν δικαιοσύνη είναι οἱ Χριστιανοί πού δέν θέλουν νά ἀδικοῦν στήν ζωή τους. Κι δχι μιόνο δέν θέλουν νά ἀδικοῦν, ἀλλά καὶ δταν βλέπουν δτι ἐπικρατεῖ ἀδικία στόν κόσμο, ἀγωνίζονται νά πάρουν τήν θέσι τῶν ἀδικουμένων καὶ νά προστατεύσουν τούς ἀδικουμένους. Μᾶς κάνει ἐντύπωσι δτι δ ἄγιος Φιλόθεος ἐπιμένει πολύ στό θέμα αὐτό καὶ μάλιστα ὑποστηρίζει δτι καὶ μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς σου ἀκόμη πρέπει νά ὑπερασπίζεσαι τούς ἀδικουμένους ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν δύναμι νά ὑπερασπίσουν αὐτοί τόν ἑαυτό τους, δταν ἀδικοῦνται καταφόρως ἀκόμη καὶ ἀπό ἄρχοντας.

Ἐλλά γιά νά γίνη αὐτό, λέγει δ ἄγιος, πρέπει πρῶτα νά ἀποκαταστήσουμε τήν ἐσωτερική δικαιοσύνη. Στό σημεῖο αὐτό κάνει μία πολύ ώραία καὶ λεπτή τοποθέτησι. Μέσα μας ἔχουμε δλοι τό σαρκικό φρόνημα, τά πάθη.

11. "Ἐνθ" ἀνωτ. σ. 160.

12. "Ἐνθ" ἀνωτ. σ. 161.

Αύτά πού ἀποτελοῦν «τό χεῖρον» (τό χειρότερο στοιχεῖο) καί θέλουν νά ἀδικήσουν τήν ψυχή μιας καί νά ὑποτάξουν «τό κρείττον» (τό καλλίτερο στοιχεῖο). "Οταν λοιπόν ἐμιεῖς δίνουμε στά πάθη καί στίς κατώτερες δρέξεις τοῦ παλαιοῦ μιας ἀνθρώπου περισσότερο ἀπό ἐκεῖνο πού τούς ἀνήκει, καί αὐτά ἐργάζονται εἰς βάρος τῆς ψυχῆς μιας, τότε τήν ἀδικοῦμε. Αύτή ἡ ἀδικία φέρει μέσα μιας ἀναστάτωσι καί καταστροφή πνευματική. Γι' αὐτό πρέπει νά ἀρχίσουμε, λέγει ὁ ἄγιος, ἀπό τόν ἑαυτό μιας, τήν ἐσωτερική δικαιοσύνη, καί μετά θά προχωροῦμε στήν ἔξωτερική¹³.

«Μακάριοι οἱ ἐλεήμιονες». Μεγάλη ἀρετή γιά τούς χριστιανούς εἶναι ἡ ἐλεημιοσύνη. Τήν ἐλεημιοσύνη δι χριστιανός πρέπει νά ἀσκῇ ἐκ τῶν ἴδιων πόνων, ἀπό αὐτά πού δι όντος κουράζεται νά κερδίσῃ στήν ζωή του. «Καί λόγοις καί ἔργοις»¹⁴. "Οχι μόνο μιέ ἐργα, ἀλλά καί μιέ λόγους ἀγάπης, διότι οἱ ἀνθρωποί ἔχουν ἀνάγκη καί ἀπό τόν καλό λόγο, ἀπό τήν ἡθική συμπαράστασι. Αύτοί πού ἀπό ἀγάπη δέχονται νά ἀκούσουν τόν συνάνθρωπό τους στόν πόνο του, στήν δυστυχία του, στό βάσανό του τό ψυχικό, προσφέρουν οὐσιαστική ἐλεημιοσύνη, πού πολλές φορές εἶναι ἀνώτερη ἀπό τό νά δώσης τροφή ἢ χρήματα σέ κάποιον πού τά ἔχει ἀνάγκη. Λέγει μιάλιστα δι ἄγιος Φιλόθεος δτι μιέ τήν ἐλεημιοσύνη μᾶς δίνει δ Θεός ώς δῶρο ἐκεῖνο, τό δποιο συνεχῶς εὐχόμεθα στήν Ἐκκλησία μιέ τό «Κύριε ἐλέησον» καί τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με». Τό ἐλεος τοῦ Θεοῦ. «Μακάριοι οἱ ἐλεήμιονες, δτι αύτοί ἐλεηθήσονται». Αύτό λοιπόν πού διά τῶν αἰώνων ζητάει δι Ἐκκλησία, κερδίζει δ ἀνθρωπος δταν ἐλεῆ

13. "Ενθ' ἀνωτ. σ. 164-168.

14. "Ενθ' ἀνωτ. σ. 168.

τούς συνανθρώπους του¹⁵.

‘Η ἐποιεινή ἀρετή είναι ἡ κάθαρσις τῆς καρδιᾶς, γιά τήν δποία ἥδη μιλήσαμε καί δέν θά ἐπιμείνω ἐδῶ. Μόνο οἱ κεκαθαριένοι στήν καρδιά μποροῦν νά δοῦν τόν Θεό, δπως λέγει ὁ Κύριος «οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ ... αὐτοί τόν Θεόν ὅψονται».

‘Ακολουθεῖ διακαρισμός τῶν εἰρηνοποιῶν. ‘Η εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, λέγει διαγιος Φιλόθεος, είναι τό σπουδαιότερο δῶρο πού μᾶς ἔφερε διαχριστός. Μᾶς εἰρήνευσε μέ τόν Θεό καί Πατέρα, μᾶς εἰρήνευσε μέ τόν ἀγγελικό κόσμο, μᾶς εἰρήνευε μεταξύ μας, δταν Τόν δεχθοῦμε ώς εἰρηνοποιό στήν ζωή μας. Αὐτήν τήν εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ πρῶτα τήν κάνουν ἐσωτερική εἰρήνη καί ἀρθῆ διέσωτερικός πόλεμος, οἱ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι τήν προσφέρουν καί πρός τό περιβάλλον τους καί ἀγωνίζονται νά εἰρηνοποιοῦν ὅχι μόνο τούς ἄνθρωπους μέ τούς ἄνθρωπους, ἀλλά καί τούς ἄνθρωπους μέ τόν Θεό. Γιατί ἀν δέν εἰρηνεύσῃ διέσωτερος μέ τόν Θεό, δέν βρῆκε ἐκείνη τήν βαθειά εἰρήνη, πού τόσο πολύ ἔχει ἀνάγκη διαψυχή μας¹⁶. Θυμιηθῆτε τί εἶχε πῆδις ἀγιος Σεραφείμ τοῦ Σαρώφ τόν περασμένο αἰῶνα: «Τό σπουδαιότερο πρᾶγμα είναι νά εἰρηνεύσης σύ μέ τόν Θεό, καί ἀμια εἰρηνεύσης σύ μέ τόν Θεό, χιλιάδες ἄνθρωποι θά ἔλθουν νά εἰρηνεύσουν κοντά σου»..

«Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης». Δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης είναι δλοι οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ διά μέσου τῶν αἰώνων. Πρῶτος διαβελός, διαβραάμι, διαιώβ, καί τόσοι ἄλλοι δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Είναι οἱ ἀγιοι Απόστολοι, οἱ ἀγιοι Μάρτυρες, οἱ δποῖοι γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ υπέμειναν τά πάνδεινα.

15. “Ἐνθ” ἀνωτ. σ. 169.

16. “Ἐνθ” ἀνωτ. σ. 180-182.

πάνδεινα. Είναι οἱ ἀσκηταὶ καὶ μιοναχοί, οἱ δόποῖοι ἀγωνίζονται γιά τὴν ὑπέρ φύσιν ζωῆς, ἀλλά καὶ οἱ ἐν τῷ κόσμῳ χριστιανοί, οἱ δόποῖοι ἀγωνιζόμενοι γιά τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ προκαλοῦν τὸν φθόνο καὶ τὴν πολεμική δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων. Αὐτός δὲ πόλεμος εἶναι δεινός, κατὰ τὸν ἄγιο Φιλόθεο: «Οὗτος δεινός δὲ πόλεμος καὶ αὕτη παράταξις μεγάλη καὶ διωγμός κατὰ τούτους τούς διδασκάλους καὶ μέγα τρόπαιον καὶ ἀθλητικής καὶ μαρτύριον, δὲ κρυπτός πρός τούς νοητούς πολεμίους ἀγών καὶ τό φανερῶς τε καὶ ἀφανῶς ὑπέρ τῆς θείας ἐντολῆς, ταῦτό δὲ εἰπεῖν, ὑπέρ Χριστοῦ διώκεσθαι τε καὶ μάχεσθαι»¹⁷.

Ἐτσι μέ τὴν τήρησι τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης δὲ ἀνθρωπος ἐνώνεται μέ τὸν Θεό. «Μήτε τά ἔαυτῶν ζητῶμεν, ἀλλά καὶ τά τοῦ πλησίον ἔκαστος. Καὶ πρός τούτοις, τό μέν κακόν λογιζώμεθα μηδαιμᾶς, «προνοώμεθα δέ καλά ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων» καὶ κοινά τά τῶν ἀδελφῶν νομίζωμεν, ἵνα τὴν πρός τούς ἀδελφούς κατορθώσαντες ἀγάπην καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τυχεῖν καταξιωθείμεν, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἐμφανέστερον, αὐτοῦ Θεοῦ». «Ο γάρ Θεός, φησιν, ἀγάπη ἐστίν καὶ διένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ δὲ Θεός ἐν αὐτῷ»¹⁸.

Βέβαια ὑπάρχει ἔνα ἐρώτημα, τό δόποιο συνήθως θέτουν οἱ Χριστιανοί πού ζοῦν στόν κόσμο: "Αραγε ἡμιπορεῖ νά κατορθώσῃ αὐτές τίς ἀρετές δὲ Χριστιανός στόν κόσμο; "Ο ἄγιος Φιλόθεος, δὲ ἄγιος Γρηγόριος δὲ Παλαμᾶς καὶ δλοι οἱ Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας μας ἀπαντοῦν καταφατικά. "Ο Θεός δίδει τὴν Χάρι του σέ δλους τούς Χριστιανούς ίδιως στόν ἀγῶνα τῆς πράξεως καὶ τηρήσεως τῶν ἐντολῶν στήν καθημερινή ζωή. "Ας ίδοιμε τί λέει δὲ ἄγιος Φιλόθεος γιά τούς γονεῖς τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ Βατοπεδινοῦ.

17. Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 191.

18. Ἔνθ' ἀνωτ. σ. 229.

Μυστήριο ἀποτελεῖ τὴν μοναδική πίστη τῆς Ἐκκλησίας, τὴν δλη ἀλήθειά της, τὴν καθολική παράδοσή της, τὴν θεόπνευστη θεολογία της ἡ, μέ μιά λέξη, τὴν Καθολική Ὁρθοδοξία τῆς Ἐκκλησίας.

Δύο εἰναι οἱ κεντρικές ἀλήθειες πού ἀποτελοῦν τὸ Μεγάλο Μυστήριο τῆς χριστιανικῆς Εὐσεβείας, δηλαδή τῆς πίστεως καὶ ζωῆς τῶν πιστῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἀνά τους αἰῶνας: ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τὸ γεγονός τῆς Σαρκώσεως καὶ Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, δηλαδή ἡ Θεολογία καὶ ἡ Οἰκονομία. Τά δύο αὐτά κεντρικά δόγματα εἰναι καὶ ἡ βάση καὶ τό περιεχόμενο τῆς ὁρθοδόξου παραδόσεως καὶ τῆς ὁρθοδόξου θεολογίας⁽²⁾.

Αἱ δύο αὐτές κεντρικές ἀλήθειες τῆς Ἱερᾶς παραδόσεως, τά δύο αὐτά βασικά δόγματα τῆς ὁρθῆς θεολογίας, εἰναι πάντοτε μαζί καὶ εἰναι ἀχώριστα, καίτοι δέν συγχέονται καὶ μένουν ἀσύγχυτα. Τά βρίσκουμε παντοῦ εἰς τὴν θεολογική παράδοση καὶ τὴν παραδοσιακή θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν δποίᾳ αὐτά ἀκριβῶς καὶ κυρίως ἀποτελοῦν καὶ συνιστοῦν.

Τό ἀναφερθέν στὴν ἀρχὴν Κοντάκιο τῶν ἀγίων Πατέρων, ἀναφέρεται εἰς τό Μέγα τῆς Εὐσεβείας Μυστήριο, περὶ τοῦ δποίου δμιλεῖ δ ἀπόστολος Παῦλος πρὸς Τιμόθεον, τὸν μαθητή του, εἰς τὸν δποῖον παραδίδει τὴν παραδόσεως καὶ τῆς ὁρθῆς θεολογίας (Α' Τιμ. 3, 14-16). Ἐκεῖ, δ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει εἰς τὸν Τιμόθεο τὴν Ἐκκλησία ὡς «Οἶκον Θεοῦ ζῶντος, στῦλον καὶ ἔδραιώμα τῆς Ἀληθείας», ἐννοεῖ βεβαίως μέ τὴν λέξη Θεός τὸν Θεό Πατέρα, μέ τὸν Υἱόν του καὶ τό Πνεῦμα του, δπως φαίνεται καθαρά εἰς τό δλλο παρόμοιο ἐκκλησιολογικό χωρίο τοῦ Παύλου: Ἐφεσ. 2, 19-22, δπου ἡ Ἐκκλησία, οἰκοδομηθεῖσα ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, δνο-

(2) Διά νά καταλάβωμεν ἀπλῶς, ὑπενθυμίζω τὴν πράξη τῆς Λειτουργίας μας: δταν δ λειτουργῶν Ἐπίσκοπος εὐλογεῖ τὸν πιστὸν λαόν μέ τά «τρίκηρα» καὶ τά «δίκηρα», εὐλογεῖ ἀκριβῶς μέ τά σύμβολα τῆς Ἀγίας Τριάδος ἡνωμένης εἰς ἔνα (δηλαδή τὴν μία Θεότητα) καὶ τά σύμβολα τῶν δύο τοῦ σαρκωθέντος Χριστοῦ φύσεων (θείας καὶ ἀνθρωπίνης) ἡνωμένων εἰς ἔνα (δηλαδή τό ἔνα πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου).

μάζεται «ναός ἄγιος ἐν Κυρίῳ» καὶ «κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι», δηλαδὴ ναός ἡ οἰκος τῆς Ἁγίας Τριάδος. Στή συνέχεια τῆς Ἐπιστολῆς πρός Τιμόθεον, δ Παῦλος ἀναφέρεται εἰς τό γεγονός τῆς φανερώσεως τοῦ Θεοῦ ἐν σαρκὶ, δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δ ὁποῖος, γενόμενος ἀνθρωπὸς, ἐπραγματοποίησε καὶ ἐκπλήρωσε τὴν θεία καὶ σωτήριο Οἰκονομία, εἰς τὴν ὅποια «ἔδικαιώθη ἐν Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ», προφανῶς κατά τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ Πατρός, σύμφωνα μὲ τή πρός Ἐφεσ. 1, 5.

Ἐπομένως, κατά τό Κοντάκιο τῶν Ἀγίων Πατέρων, πού ἀποτελεῖ ἀπλῇ ἀνάπτυξη τῆς «παρακαταθήκης» τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρός Τιμόθεον, τό Μέγα Μυστήριον τῆς χριστιανικῆς Εὐσεβείας, δηλαδὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, περιέχει βασικά τὴν Θεολογία καὶ τὴν Οἰκονομία, ἥτοι τό κήρυγμα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ περὶ τῆς κατά σάρκα σωτηρίου οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ. Τά δύο αὐτά κεντρικά θέματα τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἀποτελοῦν τά δύο βασικά δόγματα τα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὡς πιστῶν μαθητῶν καὶ διαδόχων τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. «Ολα αὐτά - καὶ τό ἀποστολικό κήρυγμα καὶ τά πατερικά δόγματα - συνιστοῦν τὴν μία δρθή πίστη καὶ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἥ δοποια μέ βάση αὐτά τά δύο δύναται νά θεολογεῖ ἀληθινά, νά ἐφοδιάζεται καὶ περιβάλλεται καὶ διακοσμεῖται μέ τὴν θεόσδοτη καὶ θεόπνευστη τῆς θεολογίας στολή, δηλαδὴ δύναται δρθῶς καὶ σωτηρίως νά μαρτυρεῖ καὶ ἐκφράζει καὶ δοξάζει καὶ λατρεύει καὶ δοξολογεῖ καὶ λειτουργεῖ τό Μέγα Μυστήριο τοῦ Μόνου Ζῶντος καὶ Ἀληθινοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τὴν Σάρκωση καὶ Ἐνανθρώπηση Ἐνός τῆς ἀγίας Τριάδος «δι' ἡμᾶς καὶ διά τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν».

Είναι προφανές, τέλος, δτι τό μέγα τῆς Εὐσεβείας Μυστήριο ταυτίζεται ἐδῶ μέ τὴν Ἐκκλησία, τὴν Καθολική καὶ Ὁρθόδοξο, τὴν μία καὶ ἀγία Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀποστολικο-πατερική Ἐκκλησία τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ.

Αὐτό, λοιπόν, είναι ἡ βάση καὶ τό περιεχόμενο τῆς δρθοδόξου παραδόσεως καὶ τῆς δρθοδόξου θεολογίας.

Μόνο ξεκινώντας άπό αύτό τό καθολικό πλήρωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας, ώς τοῦ πατρικοῦ οἴκου, εἰς τόν δποτο ἀποκαλύπτεται ἡ Ἀγία Τριάς, καὶ ώς τοῦ θεανθρωπίνου σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ώς τῆς κοινωνίας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, μποροῦμε νά καταλάβουμε πῶς ἡ παράδοση καὶ ἡ θεολογία εἰς τήν Ὁρθοδοξία εἶναι ἄρρηκτα συνδεδέμενες καὶ ἀχώριστες. Αύτός δ στενός σύνδεσμος παραδόσεως καὶ θεολογίας πρέπει νά τονισθεῖ ώς τό πρῶτο καὶ ἀφετηριακό σημεῖο. Ἐπί πλέον, εἰς τήν Ὁρθοδοξία παράδοσις καὶ θεολογία ταυτίζονται, καὶ αύτό ἥδη ἀπό τούς Ἀγίους Ἀποστόλους καὶ τούς Πατέρες τῶν πρώτων αἰώνων καὶ περαιτέρω εἰς τάς Οἰκουμενικάς Συνόδους καὶ τούς μεγάλους Πατέρες δλων τῶν αἰώνων. Εἶναι πλέον εἰς δλους γνωστό τό χωριό τοῦ Ἀγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου στό ἔργο του Περί ἀγίου Πνεύματος (Κεφαλ. 27, 56): «Τῶν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τά μέν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας (δηλαδή τῆς θεολογίας) ἔχομεν, τά δέ ἐκ τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παραδεξάμεθα· ἀπερ ἀμφότερα τήν αὐτήν ἰσχύν ἔχει πρός τήν εὐσέβειαν (πρβλ. Α' Τιμ. 3, 16). Καὶ τούτοις οὐδείς ἀντερεῖ· οὐκοῦν δστις γε κατά μικρόν τῶν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῷ ἥδη τό γεγονός δτι δ ἄγιος Βασίλειος στό σχετικά μικρό χωρίο ἀναφέρει καὶ τό κήρυγμα καὶ τό δόγμα καὶ τήν θεολογική διδασκαλία καὶ τήν ἀποστολική παράδοση καὶ τήν εὐσέβεια καὶ τούς τῆς Ἑκκλησίας θεσμούς, δηλαδή αύτά ἀκριβῶς πού φανερώνουν τήν ἄρρηκτο ἔνωση καὶ ταυτότητα τῆς παραδόσεως καὶ τῆς θεολογίας.

Πιό σύντομα ἀκόμα μαρτυρεῖται δ ἄρρηκτος αύτός σύνδεσμος καὶ ἡ ταυτότης τῆς θεολογίας καὶ τῆς παραδόσεως εἰς τό Σύμβολο - εἰς τόν δογματικό "Ορο - τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέ τήν ἀπλῆ καὶ σύντομη φράση: «Ἐπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ (=θεολογίᾳ) τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς Καθολικῆς Ἑκκλησίας (...) οὕτω γάρ κρατύνεται ἡ τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν διδα-

σκαλία, εἴτουν παράδοσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας»⁽¹⁾.

Άλλα καί γενικῶς οἱ Πατέρες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ταυτίζουν τήν παράδοσιν καὶ τήν θεολογίαν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, δπως, ἐπί παραδείγματι, δ Μέγας Βασίλειος δταν λέγει δτι «ἡ παράδοσις τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος» είναι ἡ ἀληθινὴ πίστις καὶ διδασκαλία καὶ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος. Βεβαίως, μᾶς είναι σέ δλους γνωστό δτι «ἡ παράδοσις τοῦ βαπτίσματος» παρεδόθη εἰς τούς Ἀποστόλους ἀπό τὸν Κύριο καὶ διετυπώθη ρητῶς, καίτοι συντόμως, εἰς τὸ κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (28, 19).

Αὐτὴ ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου καὶ ἡ διατύπωση της εἰς τὸ Ματθ. 28, 19 ἀποτελεῖ γιά τὸν ἄγιο Βασίλειο καὶ τήν σωστή παράδοση καὶ τήν δρθή θεολογία περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐπομένως, ἥδη ἀπό τὴν ἀρχή ἐνυπάρχουν εἰς τήν Ἐκκλησία μαζί καὶ ἀχώριστα ἡ παράδοση καὶ ἡ θεολογία. Καί αὐτό ίσχύει εἴτε πρόκειται περὶ γραπτῆς ἢ περὶ ἀγράφου τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἀλληλῆς. Δηλαδή καὶ ἡ παράδοση μπορεῖ νά είναι ἐγγεγραμμένη δλη, ἀλλά νά παραδίδεται «ἐν μυστηρίῳ» μέσα εἰς τήν Ἐκκλησία. Ἐπίσης δέ καὶ ἡ θεολογία μπορεῖ νά είναι ἐγγεγραμμένη εἰς τά προφητικά καὶ ἀποστολικά κείμενα τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ εἰς τήν συνέχεια εἰς τά ἔργα τῶν Πατέρων, ἀλλά νά μή είναι γραμμένη καὶ νά παραδίδεται ώς πίστις καὶ διδασκαλία καὶ βίωμα καὶ ἐμπειρία εἰς τήν Ἐκκλησία.

Περὶ αὐτοῦ πολὺ ὥραῖα γράφει δ ἄγιος Μάξιμος δ Ὁμολογητής, σχολιάζοντας ἔνα χωρίο τοῦ Περί Θείων Ὄνομάτων ἐργου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Είναι γνωστό δτι δ συγγραφεύς τῶν Ἀρεοπαγιτῶν εἰς τό «Περί Θείων Ὄνομάτων» ἔργο του, ἀλλά καὶ σέ ἄλλα ἔργα του, δμιλεῖ περὶ τῆς «ἰε-

(1) Mansi CC 13, 377-380. Πρβλ. καὶ τόν "Ορο τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου δπου ἡ πίστις εἰς τόν ἔνα Χριστόν ἐν δύο φύσεσιν δνομάζεται καὶ θεολογία καὶ παράδοσις τῶν Πατέρων: «Ἐπόμενοι τοῖς ἀγίοις Πατράσι ἔνα καὶ τόν αὐτόν δμολογεῖν (δηλαδή πιστεύειν καὶ θεολογεῖν) Υἱόν Μονογενῆ, Θεόν Λόγον, Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν καθάπερ (...) τό τῶν Πατέρων ἡμῖν παρέδωκε Σύμβολον».

ρᾶς θεολογίας τῶν θείων λογίων», δηλαδή τῆς ἀγίας Γραφῆς, τήν δποίαν Γραφήν δνομάζει «πᾶσα ἡ θεολογική πραγματεία» καὶ «ἡ ἱερά τῶν θεολόγων (=Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων) ὑμνολογία». Ἀλλά, ταυτοχρόνως, δὲ Ἀρεοπαγίτης δνομάζει αὐτά καὶ «παράδοση». Ὁμιλῶν, ἐπί παραδείγματι, περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ περὶ τῆς Σαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ προσθέτει: «καὶ ὅσα ἄλλα ἡ τῶν ἐνθέων ἡμῶν καθηγεμόνων κρυψίᾳ (=μυστική) παράδοσις ἐκφαντορικῶς ἡμῖν ἐδωρήσατο, ταῦτα καὶ ἡμεῖς μεμυήμεθα (...) διά τῆς ἐν λογίων (δηλαδή τῆς ἀγίας Γραφῆς) καὶ τῶν ἱεραρχικῶν παραδόσεων φιλανθρωπίας»⁽²⁾. Σχολιάζων, λοιπόν, τὸ χωρίον αὐτό δὲ ἀγιος Μάξιμος λέγει δτι ἡ θεία αὐτή παράδοση τῶν Ἀποστόλων μαρτυρεῖ «εἴτε περὶ θεολογίας, εἴτε περὶ τῆς τοῦ ζωοποιοῦ Θεοῦ οἰκονομίας», καὶ παραπέμπει εἰς τά λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου, εἰς B' Θεσ. 2, 15, περὶ τῶν παραδόσεων «Ἄς ἐδιάχθητε εἴτε διά λόγου (προφορική παράδοσις), εἴτε δι' ἐπιστολῆς (=γραπτή παράδοση)». Συνεχίζων, δὲ ἀγιος Μάξιμος λέγει δτι δὲ ἀπόστολος Παῦλος τήν ἴδια παράδοση παρέδωκε καὶ εἰς τόν Τιμόθεο ώς Ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας (B' Τιμ. 1, 14), δνομάζοντας τήν παράδοση αὐτή «παραθήκην ἐν μυστηρίῳ». Καὶ τελικά προσθέτει δὲ ἀγιος Μάξιμος τά ἔξῆς χαρακτηριστικά: «Σημειώσαι δτι ἐν μιᾷ τάξει θετέον τήν τε ἀγίαν Γραφήν καὶ τάς τῶν Ἐπισκόπων παραδόσεις (...) δθεν καὶ ταῖς αὐτῶν χρήσεσι περὶ τά δόγματα πειθόμεθα»⁽¹⁾.

Ἡ παρατήρηση αὐτή τοῦ ἀγίου Μαξίμου συνοψίζει δ, τι εἴπαμε μέχρι τώρα: δτι δηλαδή, ἡ θεία παράδοση καὶ ἡ θεόπνευστη θεολογία τῆς Ἐκκλησίας είναι μία καὶ ἡ αὐτή, κοινή καὶ θεολογική κληρονομία ἀπό τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τήν δποία αὐτοί κληρονόμησαν ἀπό τόν Θεόνθρωπο Χριστό, δηλαδή ἀπό τήν ἐν αὐτῷ ἀποκάλυψη τῆς Ἀγίας Τριάδος.

(2) 1, 4. M.P.G. 3, 592.

(1) M.P.G. 4, 197.

Καί ἀκόμη περισσότερο: ἡ θεία παράδοση ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δέν εἶναι ἄλλο παρά δὲ ίδιος δὲ Θεάνθρωπος καὶ Σωτήρ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ Παράδοση, δηλαδή, συνίσταται εἰς τό παραδίδειν καὶ παραλαμβάνειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ μᾶλλον ὡς Ἐκκλησίαν τὸν Θεάνθρωπον καὶ Σωτῆρα Χριστόν διά τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατά τὴν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ Πατρός⁽²⁾.

Αὐτή καὶ τοιαύτη παράδοση τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι καὶ πράξη καὶ διδασκαλία, δηλαδή παραδίδεται καὶ τελεῖται διά τῶν μυστηρίων καὶ διά τῆς θεολογίας. Αὐτό ἐννοεῖ καὶ δὲ πόστοιος Παῦλος δταν λέγει τὴν μία φορά δτι κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἄλλη δτι ιερουργεῖ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ κλπ. "Ετσι, καὶ δταν παραδίδει τὴν παρακαταθήκη εἰς τὸν μαθητή του Τιμόθεο, ὡς Ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας, ἐννοεῖ καὶ τὴν διδασκαλία, ἡ μᾶλλον τὴν θεολογία τοῦ Χριστοῦ - κατά τοὺς ἀγίους Μάξιμο καὶ Παλαμᾶ -, ἀλλά καὶ αὐτόν τοῦτο τὸν Χριστό σύμφωνα μέ τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας, πού τὴν κληρονόμησε ἡ Ἐκκλησία μας ἀπό τοὺς Ἀποστόλους; δταν χειροτονεῖται ὁ ἵερεύς, κατά τὴν θεία Εὐχαριστία, δὲ Ἐπίσκοπος τοῦ παραδίδει τὸν Θεῖο Αμνό, δηλαδή τὸν Χριστό, λέγοντάς του: «Λάβε τὴν παρακαταθήκην την ταύτην καὶ φύλαξον αὐτήν».

Αὐτή ἡ μεγάλη ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδοξίας, δτι δηλαδή δὲ Θεάνθρωπος Χριστός εἶναι καὶ ἡ παράδοση καὶ ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ἀναπτυχθεῖ εἰς τοὺς ἀνατολικούς Πατέρας ἀπό τοὺς πρώτους αἰῶνας καὶ μέσω τῆς ἐποχῆς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μέχρι καὶ τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ μέχρι σήμερα. "Ηδη οἱ ἀγιοι Ἰγνάτιος καὶ Εἰρηναῖος μαρτυροῦν δτι δὲ Χριστός ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ του εἶναι τό πᾶν, διότι ἐν τῷ Χριστῷ περιέχεται δλη ἡ θεία Ἀποκάλυψις καὶ δλη «ἡ τοῦ Θεοῦ πραγματεία καὶ οἰκονομία, ἡ ἐπί τῇ ἀνθρωπότητι γενομένη»⁽³⁾. Ο Χριστός, ὡς κατά τὴν φύσιν Υἱός τοῦ Θεοῦ ἐναν-

(2) πρβλ. Κολοσ. 2, 6-7· Β' Κορ. 4, 5· Γαλ. 1, 16. 12, 9· Φιλιπ. 4, 9· Α' Θεσ. 2, 13· Β' Θεσ. 3, 6· Α' Τιμ. 6, 20 καὶ Β' Τιμ. 1, 14.

(3) Εἰρηναῖον, Contra Haer., 1, 10, 3.

θρωπήσας, ἀπεκάλυψε τόν ἀληθινόν Θεόν εἰς τόν κόσμον (Ιωάν. 1, 18), δηλαδή τήν Ἀγία Τριάδα, καὶ διά τοῦτο εἶναι καὶ ὁ πρῶτος ἀληθινός θεολόγος εἰς τόν κόσμον⁽⁴⁾.

Ἄλλα ἡ προσωπική ἀποκάλυψις αὐτή τοῦ Χριστοῦ ἔγινε Ἐκκλησία - τό Σῶμα τοῦ ζῶντος Θεανθρώπου και συνεχίζεται ώς ζῶσα παράδοση τῆς νέας ζωῆς καὶ χάριτος καὶ ἀληθείας καὶ σωτηρίας, παράδοση τῆς καθολικῆς πραγματείας καὶ Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ, παράδοση μὲν μία λέξη τοῦ "Ολού Χριστοῦ ως Θεανθρώπου, ώς κεφαλῆς σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ώς πρωτοτόκου ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, πού «σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς» ἀποτελοῦν τήν Ἐκκλησία του, τό Σῶμα του ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ. Περί αὐτοῦ τοῦ γεγονότος καὶ αὐτῆς τῆς ἀληθείας διμιεῖ ὁ ἄγιος Εἰρηναῖος: «πίστις ὀλόκληρος εἰς ἓν Θεόν Πατέρα (...) καὶ πιστότης βεβαία εἰς τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, Ἰησοῦν Χριστόν τόν Κύριον ἡμῶν, καὶ εἰς τάς οἰκονομίας αὐτοῦ, δι' ὧν ἀνθρωπος ἐγένετο ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, καὶ γνῶσις ἀληθῆς εἰς τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τό παρέχον ἐπίγνωσιν ἀληθείας, τό τάς οἰκονομίας Πατρός τε καὶ Υἱοῦ σκηνοβατοῦν (=δημοσιεῦον, ἐκθέτον, διδάσκον) καθ' ἐκάστην γενεάν εἰς τούς ἀνθρώπους καθώς βούλεται ὁ Πατήρ· ἡ τῶν ἀποστόλων διδαχή, καὶ τό ἀρχαῖον τῆς Ἐκκλησίας σύστημα κατά παντός τοῦ κόσμου, καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ κατά τάς διαδοχάς τῶν Ἐπισκόπων, οἵς ἐκεῖνοι τήν κατά τόπον Ἐκκλησίαν ἐνεχείρησαν»⁽¹⁾.

Εἰς τά λόγια αὐτά τοῦ ἀγίου Ἐπισκόπου Λυδίους Εἰρηναίου τοῦ ἱερομάρτυρος, ἀναγνωρίζομεν δλα τά βασικά σημεῖα τῆς δρθιδόξου παραδόσεως καὶ θεολογίας, ἀλλά συνδεδεμένα ἀρρηκτα μέ τήν Ἐκκλησία, μέ τήν ίστορική καὶ ἐσχατολογική πραγματικότητα τοῦ θεανθρωπίνου Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ μέ δ, τι ἡ πραγματικότης αὕτη ἐμπεριέχει. Καὶ τοῦτο ὅχι θεωρητικά ἢ «ἰδανικά», ἀλλά πολὺ συγκεκριμένα, δσο συγκεκριμέ-

(4) Πρβλ. καὶ ἀγίον Μαξίμου, Ἐρμηνεία εἰς τό Πάτερ ἡμῶν, M.P.G. 90, 876: «θεολογίαν διδάσκει σαρκούμενος δ τοῦ Θεοῦ Λόγος ώς ἐν ἑαυτῷ δεικνύς τόν Πατέρα καὶ τό Πνεῦμα τό "Αγιον".

(1) Contra Haer. IV, 33, 7-8.

νο γεγονός είναι ή σάρκωση τοῦ Χριστοῦ, ή σύναξη τῶν πιστῶν του γύρω ἀπό τόν Ἐπίσκοπο καὶ τούς Πρεσβυτέρους εἰς τὴν θεία Εὐχαριστία. Διά τούτο δὲ ἄγιος Εἰρηναῖος θά πεῖ τὴν χαρακτηριστική φράση εἰς τὴν ὁποίᾳ φαίνεται δλη ἡ μέσῳ αὐτοῦ συνεχίζομενη ἀποστολική παράδοση καὶ ἀποστολική θεολογία, συνδεδεμέναι καὶ αἱ δύο ἅρρηκτα καὶ ἀχώριστα: «Ἡ μῶν δέ σύ μφωνος ἡ γνώμη (=ἡ πίστις, ἡ διδασκαλία, ἡ θεολογία) τῇ Εὐχαριστίᾳ (=δλη ἡ πραγματικότης καὶ πράξη καὶ παράδοση τῆς λατρευούσης Ἐκκλησίας), καὶ ἡ Εὐχαριστία πάλιν βεβαιοῖ τὴν γνώμην»⁽²⁾.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό νά ἀναφέρουμε καὶ ὑπενθυμίσουμε τὴν συνέχεια τῆς ἴδιας αὐτῆς δρθιδόξου αὐτοσυνειδήσιας καὶ πολλούς αἰῶνας ἀργότερα, ἐπί παραδείγματι εἰς τὸν ἄγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, δὲ ὅποιος εἰς τὴν Ἐκδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τὰ ἄλλα ἔργα του ταυτίζει τάς ἴδιας αὐτάς πραγματικότητας ὅπως ἀκριβῶς καὶ δὲ ἄγιος Εἰρηναῖος. Ὁμιλῶν, π.χ., γιά τό «Σῶμα τοῦ Χριστοῦ», λέγει χαρακτηριστικά: «ὅ ἐστιν δὲ τοῦ Θεοῦ Λαός καὶ ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἄνωθεν κεκρατηκυῖα παράδοσις». Ὁ «λαός» ἐννοεῖται ἐδῶ ως συναγόμενος ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, πεπληρωμένον τῆς Θεότητός του. Τοιουτορόπως καὶ κατά Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ συνεχίζει πλέον οὐσιαστικά τὴν παράδοσή της, ἐφ' ὅσον «ἡ τελετή τῶν ἀγίων Μυστηρίων πᾶσαν πληροῖ τὴν πνευματικήν (=ἐν ἀγίῳ Πνεύματι) καὶ ὑπερφυῆ οἰκονομίαν τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκώσεως»⁽³⁾.

“Ολα δσα εἴπαμε μέχρι τώρα πιστεύω δτι βρίσκουν σύμφωνος δλους τούς δρθιδόξους θεολόγους. Συμφωνοῦν, δηλαδή, δτι εἰς τὴν Ὁρθοδοξία ἡ παράδοση καὶ ἡ θεολογία είναι δύο δψεις τῆς αὐτῆς πραγματικότητος στὴν Ἐκκλησία. Τώρα πρέπει ἐν πάσῃ συντομίᾳ νά τονισθεῖ δὲ μπρακτος καὶ βιωματικός χαρακτήρ τῶν δύο, ἡ ἐμπειρική τους, δηλαδή, πραγματικότητα γιά κάθε δρθιδόξο χριστιανό.

(2) *Contra Haer.* IV, 18, 5.

(3) *M.P.G.* 95, 408.

“Οταν δὲ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε εἰς τὸν Τιμόθεο περὶ τοῦ Μεγάλου τῆς Εὐσεβείας Μυστηρίου τοῦ ἔγραφε διά νά ξέρει «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστίν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραίωμα τῆς Ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3, 15). Αὐτό σημαίνει δτι δλα αὐτά ἀφοροῦν ἀμεσα εἰς τὴν ζωή μας ως χριστιανῶν καὶ ως μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἀληθινήν βίωσιν καὶ ζῶσαν ἐμπειρίαν τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, τῆς δποίας ή γνώση σώζει, ἐλευθερώνει καὶ ἀναζωογονεῖ.

‘Η παράδοση καὶ ή θεολογία εἰς τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι πάντοτε πρῶτα ζωή, ζῶσα παράδοση καὶ ζῶσα θεολογία, εἶναι λειτουργικο-ασκητική ζωή εἰς τὴν Ἐκκλησία, νέα ζωή που ἀναγεννᾶ, ἀνακαινίζει, κρίνει καὶ μεταμορφώνει, πληροφορεῖ καὶ ἀγιάζει, παρέχει ἐπίγνωση ἀλλά καὶ μετάληψη τῆς Ἀληθείας. ‘Η παράδοση καὶ ή θεολογία εἰς τὴν Ὁρθόδοξία εἶναι πρῶτα ἀπ’ δλα χριστοζωή καὶ χριστοβίωμα, χριστογνωσία, ἀλλ’ ἐν τῇ κοινωνίᾳ πάντοτε τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, ἐν τῇ κλάσει καὶ γεύσει τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς: «Γεύσασθε καὶ ἰδετε δτι Χριστός δι Κύριος». ‘Η παράδοση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πρῶτα ἀπ’ δλα παράδοση νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ ἀκολούθως ή κατά Χριστόν φιλοσοφία αὐτῆς τῆς θεοανθρωπίνης ζωῆς (Κολ. 2, 6-9). ‘Η φυσική ἀτμόσφαιρα αὐτῆς τῆς ζώσης παραδόσεως ως θεοκοινωνίας καὶ τῆς ζώσης θεολογίας ως θεογνωσίας εἶναι ή Λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ή κατ’ ἀρετήν πράξη ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐν τῷ κόσμῳ ἀναστροφῇ μας.

‘Η ἀποστολική καὶ πατερική παράδοση καὶ θεολογία ἀφοροῦσε καὶ ἀφορᾶ κατ’ ἀρχή εἰς τὴν χριστιανική μας πίστη καὶ ἐμπειρία καὶ γι’ αὐτό ποτέ δέν χωρίζεται ἀπό τὴν ζωή καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς πίστεως, τὴν κεχαριτωμένη ζωή τῶν μυστηρίων καὶ τὴν κεχαριτωμένη ζωή τῶν ἀσκήσεων. Διά τοῦτο καὶ ή θεολογία δέν μπορεῖ νά εἶναι χωρισμένη ἀπό τὴν ζωή τῆς παραδόσεως, ἀπό τὴν παράδοση ως ἐκκλησιαστική ζωή καὶ πνευματική πεῖρα, ἐμπειρία τῆς νέας πνευματικῆς ζωῆς ἐν τῷ Σώματι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. ‘Ἐπομένως, ο θεολόγος πρέπει νά

γίνει ἐκκλησιαστικός, παραδοσιακός, λειτουργικός-ασκητικός, καί τότε ἡ θεολογία του θά είναι δυτως ἐκκλησιαστική καὶ παραδοσιακή καὶ ἀληθινή καὶ σωτήριος⁽¹⁾.

Ἐνα θέμα πού πρέπει νά λεχθεῖ, ἔστω καὶ μόνον γιά νά προκληθεῖ μία συζήτηση, είναι ἐκεῖνο τῆς ἀνάγκης σήμερα μιᾶς ἀμοιβαίας θετικῆς κριτικῆς μεταξύ παραδόσεως καὶ θεολογίας.

Δηλαδή, λόγω τῆς προηγούμενης περιόδου δύο-τριών αἰώνων τῆς γνωστῆς πλέον «δυτικῆς αἰχμαλωσίας» τῆς ὄρθιοδόξου ἀκαδημαϊκῆς θεολογίας, ἡ δποία είχε ύποστεῖ ξένες πρός τὴν ὄρθιοδόξο παράδοση ἐπιδράσεις καὶ οἱ δποίες ἐπέδρασαν ἀντιστρόφως καὶ εἰς τὸ πεδίο τῆς παραδόσεως ἢ μᾶλλον τῶν παραδόσεων, πού ἀρχισαν νά εἰσάγονται στούς τελευταίους αὐτούς αἰώνες, είναι ἀνάγκη νά γίνει σήμερα - καὶ ἥδη ἔχει ἀρχίσει νά γίνεται - μία θεολογική κριτική τῶν παραδόσεων καὶ μία παραδοσιακή κριτική τῆς σχολικῆς θεολογίας μας. «Παράδοσις ἐστι, οὐδέν πλέον ζήτε», ἔλεγεν δ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἀλλά ήμεται πρέπει σήμερα νά πούμε: Ποιά διως παράδοση; Διότι είναι πασίγνωστο δτι πλήν τῆς ἴερᾶς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, πού διασώζεται κυρίως εἰς τὴν λειτουργική πράξη καὶ ζωή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησία διά μέσου τῶν αἰώνων. Τό αὐτό ἐπίσης ισχύει καὶ γιά Ἐκκλησία διά μέσου τῶν αἰώνων. Τό αὐτό ἐπίσης ισχύει καὶ γιά τὴν θεολογία. Η ἀποστολικο-πατερική θεολογία είναι μεγάλο χάρισμα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, ἀλλ’ ἡ δική μας «θεολογία» σήμερα δέν είναι πάντοτε πατερική ἀποστολική. Γι’ αὐτό καὶ χρειάζεται νά περάσει ἀπό μία παραδοσιακή πατερική κριτική, γιά νά μπορεῖ ἡ ἴδια νά καταστεῖ ἱκανή νά είναι φύλαξ καὶ προστάτης τῆς παραδόσεως. Γιά νά μπορεῖ δέ νά είναι πράγματι ἡ θεολογία μας φύλαξ καὶ προστάτης τῆς παραδόσεως πρέπει νά βαπτισθεῖ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν καθολική ἐκκλησιαστική

(1) Τό σημεῖον αὐτό, λόγω τῆς ἴδιαιτέρας σπουδαιότητός του πρέπει νά ἐφελκύσει τὴν προσοχή μας καὶ θά ἐπρεπε διωσδήποτε νά ἀναπτυχθεῖ περισσότερο.

ζωή καί ἐμπειρία, τήν ζῶσα ἐμπειρία καί δρθή θεολογία τῶν ἀγίων, τήν ἀληθινή παράδοση καί βίωση τοῦ σωτηρίου Μεγάλου Μυστηρίου τῆς Εὐσεβείας, τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἀποκαλύψεως τῆς Ἁγίας Τριάδος καί τῆς κοινωνίας ἐν τῷ Σαρκωθέντι Χριστῷ μετά τὴν χάρη καὶ τάς δωρεάς τοῦ ἀγίου Πνεύμιατος.

Παραθέτομεν ἐδῶ ἔνα μιόνο χωρίο τοῦ ἀγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, πού εἶναι πολύ χαρακτηριστικό καί πού μιᾶς ὑποδεικνύει τόν σωστὸν δρόμο πρός τήν θεολογία πού μπορεῖ πράγματι νά εἶναι πάντα φύλαξ καί προστάτης καί ἀκόμη στάθμη καί ἐπαλήθευση τῆς παραδόσεως:

«Ἐάν ἀποδέξῃ (μιέσα σου, μέσα εἰς τήν ζωή τῆς Ἑκκλησίας καί μέσα εἰς τήν λειτουργικο-ασκητική πεῖρα) τόν φιλάνθρωπον Δεσπότην Χριστόν, καί δώσῃς τόπον καί ἡσυχίαν παράσχης αὐτῷ (διά τῶν ἀσκήσεων), εὗ ἵσθι δτι ἀκούσεις ἐκ τῶν τοῦ Πνεύμιατος θησαυρῶν τά ἀπόρρητα, οὐκ ἐπί τοῦ στήθους /μιόνον/ πίπτων τοῦ Δεσποτικοῦ, καθά τό πρίν δ ἡγαπημένος Χριστοῦ Ἰωάννης (δ Θεολόγος), ἀλλ ὅλον ἐνστήθιον φέρων τόν Λόγον τοῦ Θεοῦ· θεολογίας θεολογήσεις καινάς τε καί παλαιάς (πρβλ. Ματθ. 13, 52) καί πάσας νοήσεις τάς ἥδη ρηθείσας καὶ γραφείσας θεολογίας καλῶς»^(***).

Τερομόναχος Ἀθανάσιος Γιέφτιτς.

(1) Λόγος Ἡθικός ΙΑ'.

(***) Τό θέμα δέν ἀνεπτύχθη πλήρως, γι' αυτό καὶ ζητεῖται συγγνώμη ἀπό τους ἀναγνώστας.

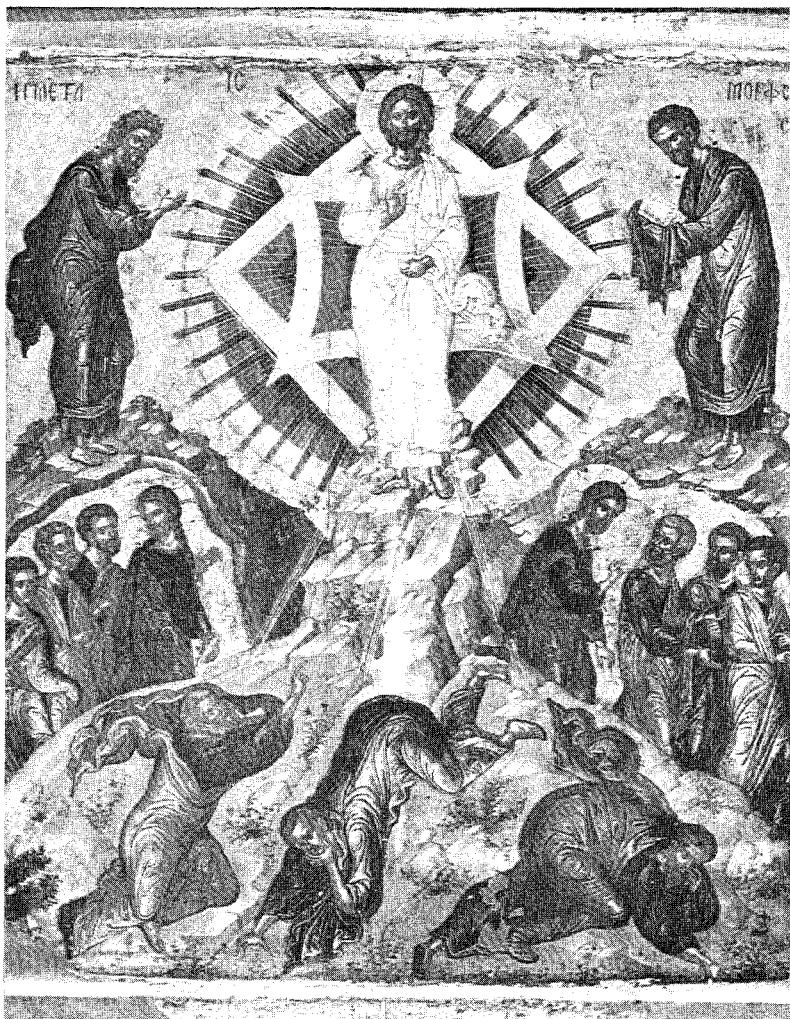

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

Εἶναι θεόπνευστος ἐκεῖνος ὁ λόγος ἐνός ἀγιορείτου μοναχοῦ ὅτι τὸ "Ἄγιον Ὄρος εἶναι ὁ τόπος, δπου πολλοί ἄνθρωποι μετανοοῦν καὶ γι' αὐτό γίνεται χαρά στόν οὐρανό, δπως λέγει ἡ Γραφή (Λουκ. 15,7).

'Η μετάνοια, κατά τὸν λόγο τοῦ ἀγίου Ἰσαάκ, εἶναι πάντοτε ἀναγκαία γιά ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νά σωθοῦν. Εἶναι τὸ πλοῖο πού μᾶς μεταφέρει ἀπό τὴν θάλασσα τῆς ζωῆς πρός τὸ θεϊκό λιμάνι (Λόγος 72ος), εἶναι ὁ καθημερινός ἀγών τοῦ μοναχοῦ, τοῦ δποίου ἡ ἀδιάκοπη ἀσκησις σ' αὐτό ἀποβλέπει: νά μετανοήσῃ βαθύτερα καὶ πιό ευάρεστα στόν Θεό ('Αρχιμ. Γεωργίου Γρηγοριάτου, «'Η Θεολογική Μαρτυρία τοῦ Ἀγίου Ὄρους», σελ. 8).

Γ' αὐτό τὸν λόγο ὁ μοναχός, ἐκτός ἀπό καλόγερος (καλός-γέρος) καί ἐνσώματος ἄγγελος, εἶναι καί ἄνθρωπος τῆς μετανοίας καί τὸ δρος στό δποῖο οἱ μονάζοντες ἔχουν ώς κύρια ἀσχολία τὴν μετάνοια, εἶναι σωστό νά τό λέγουν, ἐκτός ἀπό «"Ἄγιον Ὄρος» καί «Περιβόλι τῆς Παναγίας» καί «Τό Ὄρος τῆς μετανοίας». Αὐτή τὴν ὀνομασία τὴν μαρτυρεῖ καί τό ἰδιο τό "Όρος μέ τὴν παρουσία του. Κοιτάζοντας τό "Όρος, δπως ἀνεβαίνει ἐπιβλητικά στόν οὐρανό, οἱ ἐργάται τῆς μετανοίας προτρέπονται ἐνδομύχως νά ἀνεβαίνουν ὑψηλότερα στὴν ὁδό τῆς πνευματικῆς

Μεταμόρφωσις. Φορητή εἰκόνα 17ου αι. "Αγ. Ὄρος.

τελειώσεως, δηλ. νά μετανοοῦν, δσο γίνεται περισσότερο, διότι καὶ αὐτό εἶναι καὶ τὸ ἔργο τῆς μετανοίας: Μία ἀδιάκοπη ἄνοδος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποῖς, κατά τό μέτρο τῆς καθάρσεως μέ τήν μετάνοια ἀπό τά πάθη, ἐλκύεται ἀνάλογα καὶ στά πνευματικά ὑψη ἀπό τό χέρι τοῦ Θεοῦ (Δημ. Στανιλόας, Ἡθικὴ τ. III, σελ. 108).

Ἄλλα ὁ "Αθως εἶναι καὶ τό "Ορος τῆς Μεταμορφώσεως, ὅπως ἐκεῖνο τό δρος Θαβώρ πού ἰδιαίτερα τιμᾶται γιά τήν Μεταμόρφωσι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχήν ἐօρτή τῆς ὑψηλῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ὄρθοδοξίας.

Πραγματικά, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἀνέβηκε στό Θαβώρ μέ τρεῖς ἀπό τούς μαθητές του καί, ἐνῷ προσευχόταν, τούς ἔδειξε τήν θεϊκή Του δόξα, δσο ἦταν σ' αὐτούς δυνατόν νά τήν ἰδοῦν, ἔτσι καὶ ὁ ἡσυχαστής, πού ἀνεβαίνει στό βουνό τῆς μετανοίας καὶ τῆς προσευχῆς, μεταμορφώνεται καὶ φωτίζεται καί, ἀφοῦ φθάση στήν κορυφή, ἀξιώνεται νά βλέπῃ, κατά τό δυνατόν, τό ἀκτιστον φῶς, τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία θά ἀπολαμβάνουν αἰωνίως δσοι θά εύρεθοῦν σ' ἐκείνη τή ζωή.

Ἡ ἀγία Ὄρθοδοξία μας ἔχει σέ μεγάλη τιμή τήν ἐօρτή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ, στήν ὁποία ἀφιερώνει πολλές ἐκκλησίες. Στήν Ρουμανία π.χ. ὑπάρχει καὶ ἔνα βουνό, τό Τσεαχλάουν, ὑψηλό ώς ὁ "Αθωνας, τό ὁποῖο πανηγυρίζει τήν ἡμέρα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου δηλ. στίς 6 Αὐγούστου, ὅπως καὶ ὁ "Αθωνας. Πλήθη μοναχῶν καὶ λαϊκῶν προσκυνητῶν ἀνεβαίνουν στήν κορυφή του καὶ κάνουν ἀγρυπνία καὶ Θεία Λειτουργία.

Ο "Αθως: "Ορος τῆς μετανοίας καὶ τῆς μεταμορφώσεως. Καί μόνη ἡ παρουσία του διδάσκει στόν ἀνθρωπο τήν ὑψηλή κλῆσι του καὶ τοῦ δείχνει συγχρόνως τήν ὁδό τῆς θεώσεως καὶ τήν ἐκβασι αὐτῆς τῆς πορείας. Θαυμάσια ἡ σύνθεσις αὐτῶν τῶν δύο οὐσιαστικῶν καταστάσεων τοῦ

πνευματικοῦ βίου: Ἡ μετάνοια καὶ ἡ μεταμόρφωσις, ἀπό τίς ὁποῖες πρέπει νά περάση ὁ ἄνθρωπος, στήν προσπάθειά του, μέ τήν βοήθεια τῆς Θ. Χάριτος, νά γίνη ἀπό παλαιός, πνευματικός ἄνθρωπος.

Ἄλλα ἡ μεταμόρφωσις δέν εἶναι ἔνα μεμονωμένο καὶ ἀποκεκομμένο γεγονός, ἀλλά μία χάρι, ἔνας μυστικός φωτισμός, πού γεμίζει καὶ ζωοποιεῖ τά πάντα, διότι τά πάντα εἶναι ὑποτεταγμένα στήν μυστική ἀλλοίωσι τῆς μεταμορφώσεως (*Ἀρχιμ. Βασιλείου, Εἰσοδικό*, σ. 133). Ὁ ἄνθρωπος ἔχει στενές σχέσεις μέ δλη τήν δημιουργία καὶ ἡ δική του μεταμόρφωσις προσλαμβάνει τήν μεταμόρφωσι δολοκλήρου τοῦ κόσμου. Ὁ ἄνθρωπος πού ζῇ στήν ἀμαρτία καὶ κυριεύεται ἀπό τά πάθη, φθείρει πρῶτα τόν δικό του κόσμο καὶ κατόπιν τούς γύρω ἀπ' αὐτόν. Ἡ ἡθική κατάπτωσις τῆς φύσεως μας, ἀπό τήν ὁποία τόσο πολύ ὑποφέρει σήμερα ὁ κόσμος, εἶναι τό φυσικό ἀποτέλεσμα τῆς ἀμαρτωλῆς ζωῆς τοῦ σημερινοῦ ἄνθρωπου, καὶ ἀντιστρόφως, ὁ ἀγιασμός τοῦ προσωπικοῦ του κόσμου τοῦ πνευματικοῦ ἄνθρωπου, δηλ. τοῦ ἀγίου, ἀγιάζει καὶ τόν κόσμο πού τόν περιβάλλει. Αὐτός εἶναι καὶ ὁ μεγάλος προορισμός τοῦ ἄνθρωπου, κατά τόν ἄγιο Μάξιμο τόν Ὄμολογητή, πῶς μέ τήν ἀγιότητα τῆς ζωῆς του θά μεταμορφώνη ὀλόκληρη τήν κτίσι. Στόν «καινό οὐρανό καὶ καινή γῆ» συνεργάζεται καὶ ὁ ἄνθρωπος.

Στόν "Αθωνα αὐτή ἡ μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου γίνεται πιό φανερή ἀπό ὅπουδή ποτε ἀλλοῦ. Ἡ Θεία Λειτουργία συνεχίζεται ἐπί αἰῶνες καὶ ἀδιάκοπα ἐδῶ. Τό χῶμα ἀπό τά πολυνάριθμα σώματα τῶν ἀγιορειτῶν ἀγίων εἶναι ἀνακατεμένο μέ τό χῶμα τοῦ βουνοῦ. Ἡ Χάρις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ξεχύνεται ἀκατάπαυστα ἐδῶ στά πλήθη τῶν μετανοουσῶν ψυχῶν. "Ολα αὐτά ἔχουν μεταμορφώσει τήν ἴδια τήν φύσι τοῦ "Αθωνος. Μαρτυροῦν γι' αὐτό τό γεγονός ἡ εὐωδία, πού συχνά αἰσθάνονται πολλοί προσκυνηταί δταν

βαδίζουν στά μονοπάτια τοῦ "Αθωνος, ή ἐντύπωσις ή δόπια τούς προκαλεῖται τόσο ἀπό τίς φυσικές καλλονές τοῦ "Ορους δσο καὶ ἀπό τά χαριτωμένα πρόσωπα τῶν ἀγιορείτῶν μοναχῶν, πού συνεχῶς μεταμορφώνονται μέ τήν μετάνοια. Αὐτοί οἱ προσκυνηταί πού ἔρχονται μέ εὐλάβεια στό "Αγιον "Ορος ἀτενίζουν αὐτή τήν θαυμάσια μεταμόρφωσι σάν κάτι τό ἔξωτικό, ἀπό τήν ὁποίαν εὐφραίνονται καὶ εἰρηνεύονται.

Δέν μπορῶ νά μήν ἀναφέρω ἐδῶ γιά τήν εὐλογημένη χαρά τήν δποίαν ἀξιώθηκα νά ζήσω καὶ ἐγώ ὁ ἀνάξιος, κατά τήν πρώτη μου συμμετοχή στό πανηγύρι τοῦ 'Αγίου "Ορους, στήν Μεταμόρφωσι τοῦ Κυρίου.

"Ηταν ἡ παραμονή τῆς ἑορτῆς, μία ώραία, γαλήνια καὶ ἀνέφελη ἡμέρα. Φθάσαμε στήν κορυφή τοῦ βουνοῦ τό βράδυ. Ό ἥλιος βρισκόταν λίγο πιό πάνω ἀπό τόν ὄριζοντα. Μέσα στήν θάλασσα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἀπλωνόταν ἡ σκιά τοῦ βουνοῦ καὶ φαινόταν σάν ἔνας στῦλος βυθισμένος μέσα σ' αὐτήν. Κατόπιν ὁ ἥλιος βυθίστηκε στήν θάλασσα, περιβάλλοντας τό ἥμισυ τοῦ ὄριζοντος μέ μία λαμπρή λωρίδα ἀπό φῶς. Ἀπέναντι ἡ σελήνη, πού ἤταν πανσέληνος ἐκείνη τήν περίοδο, ἐτοιμαζόταν νά ἀνατείλη καὶ αὐτή, καὶ ἀνήγγειλε τήν ἄφιξί της μέ τό φῶς της πού ξαπλωνόταν στό ἄλλο ἥμισυ τοῦ ὄριζοντος καὶ ἔτσι δημιουργήθηκε ἔνα στεφάνι ἀπό φῶς κατά μῆκος δλοκλήρου τοῦ ὄριζοντος. Τό "Αγιον "Ορος βρισκόταν στό κέντρο. Ό ἥλιος δυτικά, ἡ σελήνη ἀνατολικά, κρατοῦσαν τό φωτοστέφανο τοῦ ὄρους τῆς μεταμορφώσεως. Τό φαινόμενο ἤταν ἀπερίγραπτο σέ δμορφιά καὶ μεγαλοπρέπεια. Ό "Αθωνας εἶχε γίνει Θαβώρ καὶ ἐμεῖς φαινόταν δτι εἶμασταν περιτριγυρισμένοι ἀπό τό φωτεινό ξεχείλισμα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἀνέτειλε κατόπιν ἡ σελήνη, σκεπάζοντας δλο τό βουνό μέ τό ἰλαρό της φῶς. Μπροστά ἀπό τό ἐκκλησάκι τῆς

κορυφῆς τοῦ Ἀθωνος ἄναψαν μία μεγάλη φωτιά.

“Αρχισε ἡ ἀγρυπνία. Τό ἐκκλησάκι ἦταν σχεδόν γεμᾶτο ἀπό μοναχούς καὶ προσκυνητάς πού εἶχαν ἔλθει στό πανηγύρι, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ καλλίφωνοι ἀγιορεῖται ἰεροψάλται.

«Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τό δρος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ θεασώμεθα τὴν δόξαν τῆς μεταμορφώσεως... καὶ ἐκ τοῦ φωτός προσλάβωμεν φῶς....» Ή θαυμαστή ύμνογραφία τῆς ἑορτῆς μᾶς ἔκανε νά ζοῦμε στήν πραγματικότητα τό ἀνέκφραστο μυστήριο τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου μας.

Κουρασμένος δπως ἥμουνα ἀπό τὴν ὁδοιπορία, ἀποκοιμήθηκα μία στιγμή, ἀλλά ξύπνησα ἀμέσως, κυριευμένος ἀπό ἓνα παράδοξο αἰσθήμα. Τί συνέβαινε; Στά στασίδια οἱ ψάλται ἔψαλλαν μέ πολύ πόθο, ἀλλά ἐνόμιζε κανείς ὅτι ἡ ψαλμωδία δέν ἐρχόταν ἀπό τὸν ὠρισμένο τόπο, ἀπό τοὺς ψάλτας, ἀλλά γινόταν κάτι τὸ θαυμαστό, πού εἶναι δύσκολο νά ἐξηγήσῃ κανείς. Ή ψαλμωδία φαινόταν ὅτι εἶχε ὑλοποιηθῆ καὶ δλα τά πράγματα εἶχαν γίνει ψαλμωδία. Τό ἐκκλησάκι μέ τὰ πάντα μέσα εἶχαν γίνει ψαλμωδία. Ἐγώ ὁ ἴδιος εἶχα μεταμορφωθῆ ὀλόκληρος σέ μία ἐξαίσια ψαλμωδία καὶ αἰσθανόμουν ὅτι κολυμποῦσα σ' ἓνα ἀπέραντο πέλαγος χαρᾶς, μέ τό γεγονός τῆς ἐξ ὀλοκλήρου μεταμορφώσεώς μου, πού ἦταν μία πρωτοφανῆς καὶ ἀνεκλάλητη ἐμπειρία. Δέν ὠνειρευόμουν καθόλου. Ήμουν τελείως ἀγρυπνος καὶ εἶχα συνείδησι ποῦ βρισκόμουν, ἐνῶ ἀφθονα καὶ ἀσταμάτητα ἔτρεχαν τά δάκρυα ἀπό τὰ μάτια μου...

Θυμήθηκα τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου πού εἶπε στό Θαβώρ: «Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὥδε εἶναι» καὶ ἐπιθυμοῦσα αὐτή ἡ μελωδία νά μή σταματήσῃ ποτέ. Ή ἀγρυπνία ἐτελείωσε, οἱ ψάλται ἔπαυσαν νά ψάλλουν, ἀλλά ἡ θαυμάσια ψαλμωδία συνεχίσθηκε μέσα μου, δηλ. τήν αἰ-

σθανόμουν πάντα, ἀλλά δσο περνοῦσε ὁ καιρός ἀναχωροῦσε ἀπό τή μνήμη μου καὶ σιγά-σιγά ἀπομακρύνθηκε σάν ἔνα ἐσπερινό φῶς πού τρεμοσβήνει.

Ἡ ἀγρυπνία ἐπέρασε χωρίς νά τό καταλάβω. Ἔξω ἄρχισε νά ξημερώνη. Οἱ δύο ἡλιακοί πλανῆτες ἀλλαξαν τίς τροχιές των· τό φεγγάρι ἐτοιμαζόταν νά κρυφθῇ στήν θάλασσα, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἀνήγγειλε τήν ἀνατολή του μέ μία ἡλιακτίδα, ἀπλώνοντας καὶ τά δύο ἄλλη μία φορά τό φωτοστέφανό των πάνω στό βουνό τῆς μεταμορφώσεως. Φευγαλέες ὁμίχλες ἀνέβαιναν ἀπό τίς κοιλάδες γιά τήν κορυφή τοῦ βουνοῦ, πού σκεπαζόταν μέ φωτεινά σύννεφα, ὅπως τό θαβώριο φωτοσύννεφο, ἐνῶ ἐμεῖς εἴμασταν πάνω ἀπ' αὐτά.

Κατεβήκαμε στήν Παναγία γεμάτοι μυστική χαρά, ἐνῶ οἱ ύμνοι τῆς θεϊκῆς μουσικῆς συνέχιζαν νά ἀκούωνται σάν ἀντίλαοι ἀπό τό μυστικό φῶς τοῦ ἄλλου αἰώνος.

Ἄπο τότε τό βουνό ἄλλαξε. Πόσες φορές κοιτάζω τήν κορυφή του! Μνημονεύω μέ συγκίνησι τήν ἀγρυπνία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ιεροψάλται πατέρες, δταν ἀπό τότε τούς συναντῶ, μοῦ φαίνονται σάν ἀγγελιοφόροι τοῦ ἀκτίστου φωτός.

**‘Ιερομ. Πετρώνιος Προδρομίτης
Αὔγουστος 1983**

Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Μετάνοια, ή μιόνη σωτηρία ἀπό τήν πανανθρώπινη δυστυχία. Μετάνοια, ή μιόνη ἐλπίδα γιά τόν ἀπελπισμένον ἄνθρωπο τόν δροῦ ή πτώση ἀχρεώσε καί διέστρεψε τίς λογικές του δυνάμιεις καί τή θεοειδῆ μιορφή του. Μετάνοια, ή παμιεγίστη δωρεά καί χάρις τῆς θείας ἀγαθότητας καί φιλανθρωπίας. Μετάνοια, ή πανάγαθος τοῦ Θεοῦ οἰκονομία γιά τή θεραπεία καί ίσορροπία τῆς διασαλευθείσης ἀνθρώπινης προσωπικότητας, τό κυριότερο μέσον ἐπαναφορᾶς τῶν ψυχοσωματικῶν δυνάμιεων τοῦ ἀνθρώπου στή φυσική τους λειτουργία, δ τρόπος γιά τήν ἐπανεύρεση τοῦ πρώτου κάλλους τῆς «κατ' εἰκόνα καί καθ' διοιώσιν» τοῦ Θεοῦ δημιουργίας.

Ἐάν δέν μᾶς ἐδίδετο ή μεγάλη αὐτή δωρεά τῆς μετάνοιας, ἐλάχιστοι θά μποροῦσαν νά ὠφεληθοῦν ἀπό τήν σωτηρίον ἀνακαίνιση πού ἔφερεν ή ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ διάνοιά μας πού «ἔγκειται ἐπί τά πονηρά ἐκ νεότητος ἡμιῶν» (Γεν. η' 21), ή διαστροφή πού προκαλοῦν οἱ παρά φύσιν νόμιοι τῆς ἀμιαρτίας, ἀλλά καί ή δαμιονική κακουργία δημιουργοῦν τό γενικό κακό καί παρασύρουν τόν ταλαιπωρον ἄνθρωπο εἰς τό νά πράττει «ούχ δ θέλει, ἀλλ' δ μισεῖ» (Ρωμ. Ζ' 15). Ἡν καί «τό θέλειν παράκειται» στόν ἄνθρωπο, ἐν τούτοις «τό κατεργάζεσθαι τό καλόν

ούχ εύρισκει» (Ζ' 18). Σ' αὐτή λοιπόν τήν ἀδιάκοπη πάλη παρασύρεται ὁ ἄνθρωπος ἀπό τήν ἀμιαρτία. Δέν ύπηρχε ἄλλος τρόπος σωτηρίας ἀπό τό μεγάλο αὐτό κακό, δέν ύπηρχε ἄλλο εἰδος θεραπείας τῆς θανάσιμης αὐτῆς ἀρρώστειας ἀπό τή μιετάνοια, τήν δποία ἡ τοῦ Θεοῦ οἰκονομία ἔχαρισε στόν ἄνθρωπο γι' αὐτό δίκαια χαρακτηρίζεται σάν ἡ δεύτερη μεγάλη δωρεά μιετά τήν πρώτη, τή θεία συγκατάβαση πού ἐκδηλώθηκε στήν σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Μετάνοια σημιαίνει ἀνάκληση τοῦ νοῦ ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ἔξεφυγε, σημιαίνει ἄλλαγή φρονήματος, μιεταμέλεια γιά τά διαπραχθέντα ἀμιαρτήματα. Ἡ ἴδιότης μιας σάν δημιουργήματα ἔξυπακούει τήν κατ' ἀνάγκην ἔξαρτησή μιας ἀπό τόν δημιουργό καί προνοητή Θεό, πρᾶγμα πού συνεπάγεται ύπακοή στούς νόμιους Του καί στίς ἐντολές Του. Ἡ ἔξαρτηση αὐτή κάθε ὄντος ἀπό τήν πηγή τῆς ύπάρχεώς του, ἀπό τήν αἰτία πού τό ἔφερε στό είναι καί πού είναι ἡ μιόνη πού μπορεῖ νά τό δόηγήσει στό εῦ είναι, είναι ἡ μιόνη φυσιολογική κατάσταση.

Ἡ ύποτακτική αὐτή θέση τοῦ ἄνθρωπου διασαλεύθηκε δπως γνωρίζουμε καί προκάλεσε τήν πτώση. Ἡ μιοραία αὐτή καταστροφή δέν στέρησε τόν ἄνθρωπο μόνο ἀπό τή θέση καί ἀξία πού κατεῖχε ἀνάμεσα στά δημιουργήματα, ἄλλα καί τόν διέστρεψε ψυχοσωματικά ὥστε νά ἀνθίσταται, νά σκληρύνεται, νά ἀντιδρᾶ καί νά παρακούει στό θεῖο θέλημα. Αὐτός είναι δ παρά φύσιν νόμιος πού ἐμφυτεύθηκε στά μέλη μιας, δπως λέγει δ Ἐπ. Παῦλος (Ρωμ. ζ' 23). "Οταν δ ἄνθρωπος ἀνανήψει μέ τή χάρη καί τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ καί θελήσει νά ἐπιστρέψει στό Θεό πού είναι τό κατά φύσιν, αὐτό λέγεται μιετάνοια. Μετάνοια λοιπόν στήν καθολική τῆς ἔννοια είναι ἡ ἐπιστροφή τοῦ πλανηθέντος ἄνθρωπου στό Θεό καί ἡ ύποταγή στό θεῖο Του θέλημα. Τήν ἐντολή Του ἦταν πού ἀθέτησε δ

ἄνθρωπος· γύρω ἀπό τήν ἐργασία τῶν ἐντολῶν Του λοιπόν περιστρέφεται ἡ μετάνοια.

Τό δῶρο αὐτό τῆς μετάνοιας τό χάρισε ἡ πανάπειρος τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης στὴ δική μας φύση καὶ ὅχι στούς ἀγγέλους. Τή φύση τῆς μετάνοιας τήν αἰσθάνεται καθε λογική ψυχή σάν ἔνα φυσικό ἐπόμενο, ἀρκεῖ νά μή διεφθάρη τελείως ἀπό τήν ἀμιαρτία, κατά τό «ψυχή ἐλθοῦσα εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ». Γι' αὐτό συναντοῦμε τή μετάνοια καὶ στούς πρώτους ἀνθρώπους, τούς πρό τοῦ Νόμου, ὅπου δέν ἦταν ἀποτέλεσμα θείας διδασκαλίας ἀλλά φυσικόν αἴσθημα τῆς λογικῆς ψυχῆς.

Παραδείγματα ἀληθινῆς μετάνοιας ὑπάρχουν ἀναρίθμητα σ' ὅλη τήν ιστορία τῆς Ἑκκλησίας, καὶ στίς τρεῖς περιόδους της. Στή μέν πρώτη περίοδο, τήν πρό τοῦ Νόμου, ἔξαιρετο παράδειγμα ἀποτελεῖ ὁ Ἰώβ ὁ δόποιος λέγει τά ἔξῆς ἀξιοσημείωτα: «εἰς ἥμιαρτον) οὐδὲτράπην πολυοχλίαν πλήθους τοῦ μή ἔξαγορεῦσαι ἐνώπιον αὐτῶν» (λα' 34). Στήν περίοδο τοῦ Νόμου ἔξεχουσαν θέση κατέχει ὁ Δαυΐδ, τῆς εἰλικρινοῦς μετάνοιας τοῦ δόποίου καρπόν ἀποτελεῖ ὁ περίφημιος 50ός ψαλμός, ὅπου περιγράφεται ἀνεπανάληπτα τό ἀληθινό φρόνημα τοῦ μετανοοῦντος. "Οσον ἀφορᾶ, τέλος, τήν ἐποχή τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἃς θυμηθοῦμε τόν ληστή, τήν πόρνη, τόν ἄσωτο, τόν τελώνη..."

Ἡ μεγάλη χάρη καὶ δωρεά τῆς μετανοίας δέν δόθηκε ἀπλά καὶ τυπικά στόν ἀνθρώπο, ἀλλά ἐνισχύετο καὶ ὑπεκινεῖτο ἀπό τόν Θεό, γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ ἀμιαρτωλοῦ καὶ τή σωτηρία του ἀπό τήν ἀπελπισία καὶ ἀπογοήτευση. Εἶναι τόσα πολλά τά χωρία στά προφητικά κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού παρακινοῦν τόν Ἰσραήλ σέ μετάνοια, ὥστε θαυμάζει κανείς τήν ἐπιμονή τῆς θείας ἀγάπης νά προκαλεῖ συνεχῶς σέ ἐπιστροφή καὶ μετάνοια τόν ἀ-

μιαρτωλό, μιέχρι πού νά βεβαιώνει μιέ δρκο δτι δ Θεός δέν θέλει τόν θάνατό του.

Τήν όλοκλήρωση καί τελειοποίηση τῆς μιετάνοιας βρίσκομεν στήν νέα περίοδο τῆς Χάριτος, τήν ἐποχή δηλ. τοῦ Χριστοῦ. Τό κήρυγμα τῆς μιετάνοιας, ἀρχίζοντας ἀπό τόν θεῖον Πρόδρομο, δόποιος ἐκήρυξε βάπτισμα μιετάνοιας εἰς ἄφεσιν ἀμιαρτιῶν, ἔφθασε στό ἀνώτατο δριό του δταν δ Χριστός ὑψώθηκε πάνω στόν Σταυρό προσφέροντας τήν ἔξιλαστήρια θυσία Του γιά μᾶς, «παραγγέλλων τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μιετανοεῖν» (Πραξ. ις' 30). «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καί πεφορτισμένοι (ἀπό τό βάρος τῶν ἀμιαρτιῶν), κάγω ἀναπαύσω ὑμᾶς». «οὐκ ἥλθον καλέσαι δικαίους ἀλλά ἀμιαρτωλούς εἰς μιετάνοιαν» καί «τόν ἐρχόμενον πρός με οὐ μή ἐκβάλω ἔξω», διεκήρυξε δ Χριστός (Ματθ. ια' 28, θ' 13. Ἰω. στ' 37). Ἡ μιετάνοια στήν ἐποχή τῆς χάριτος δέν γνωρίζει περιορισμό: σύμφωνα μέ τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου μας πρός τόν πρωτοκορυφαῖον ἀπόστολό Του ἡ ἄφεσις στούς θέλοντας νά μιετανοήσουν δέν δίδεται μιόνο «ἔως ἐπτάκις» ἀλλά «ἔως ἐβδομιηκοντάκις ἐπτά» (Ματθ. ιη' 22), δηλ. ἀπεριόριστα, ἐπ' ἄπειρον.

Λόγω αὐτῆς τῆς ἀπεριόριστης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρός τόν πεσόντα ἀνθρωπο καί λόγω τῆς εὐμετάβλητης καί φιλαμιαρτήμιονος φύσεως καί διαθέσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία καθιέρωσε τήν μιετάνοιαν σάν ἔνα ἀναγκαῖο γιά τή σωτηρία μυστήριο. Ὁ Κύριός μας, ἰδρύοντας τήν Ἐκκλησία του ἔδωκε στούς μαθητές Του καί στούς διαδόχους Του τό χάρισμα τοῦ «ἀφίέναι ἀμιαρτίας»: «Λάβετε Πνεῦμα Ἀγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τάς ἀμιαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται» καί «Οσα ἐάν δήσετε ἐπί τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καί ὅσα ἐάν λύσητε ἐπί τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ἰω. κ' 23) (Ματθ. ιη' 18).

Στό ἐπεισόδιο μιέ τήν ἀμιαρτωλή γυναίκα πού, μετανοημένη, τοῦ ἔπλυνε τά πόδια μέ τό μῆρο (Λουκ. ζ' 37-50), ἔδειξε δὲ πανάγαθος Κύριός μιας τούς οἰκτιρμούς του καὶ τή συμπάθειά του πρός τόν μετανοοῦντα. Ἡ παναγάπη του διωρχεῖ ἔξεδηλώθη ἀκόμια πιό πολύ στήν περίπτωση τῆς γυναίκας πού συνελήφθη νά μοιχεύεται, δόποτε εἶπε τά γλυκύτατα ἐκεῖνα τῆς συμπαθείας λόγια: «οὐδέ ἐγώ σέ κατακρίνω» (Ιω. η' 3-11). Ἀληθῆ δρον μετανοίας βρίσκομεν στήν παραβολή τοῦ ἀσώτου δὲ δόποιος, ἀφοῦ συνειδητοποίησε τήν ἐνοχή καὶ ἐλεεινότητά του (Ἐγώ δέ λιμῷ ἀπόλλυμαι), πήρε τή σταθερή ἀπόφαση τῆς ἐπιστροφῆς καὶ μέ πολλή ταπείνωση εἶπε τά θαυμιάσια ἐκεῖνα λόγια τῆς μετανοίας, «πάτερ, ήμιαρτον εἰς τόν οὐρανόν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου». Παρόμιοιαν εἰκόνα μετανοίας βρίσκουμε καὶ στήν παραβολή τοῦ τελώνου, δπου μέσα σέ λίγες γραμμές περιγράφονται ἡ συναίσθηση τῆς ἀμιαρτωλότητας καὶ ἡ ταπείνωση τῆς εἰλικρινά μετανοούσης ψυχῆς. "Ετυπτε δὲ τελώνης τό στῆθος, ἐκεῖ πού εἶναι ἡ πρώτη ἀφορμή τῆς ἀμιαρτίας, ἡ καρδία, ἀπό τήν δποίαν ἐκπορεύονται δλα τά κακά καὶ τά καλά πού ἔχει δὲ ἀνθρωπος, καὶ ἐλεγε συντετριψμένος «δὲ Θεός ίλασθητί μοι τῷ ἀμιαρτωλῷ».

Ἐκτός ἀπό τά ἀναρίθμητα παραδείγματα πού ἀφοροῦν συγκεκριμένα πρόσωπα, βρίσκουμε στήν Ἀγία Γραφή καὶ παραδείγματα γενικῆς μετάνοιας πού ἀφορᾶ τό σύνολο, τό πλῆθος, τήν κοινωνία, δπως π.χ. ἡ περίπτωση τῶν Νινευιτῶν, στήν δποία ἀξίζει νά σταθοῦμε γιά λίγο, γιατί καὶ ἡ δική μιας κοινωνία βρίσκεται σήμερα σέ παρόμιοια ἄν δχι καὶ χειρότερη κατάσταση. «Ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευί τήν πόλιν τήν μεγάλην - λέγει δὲ Θεός στόν Ἰωνᾶ - καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, δτι ἀνέβῃ ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με» (Ιωνά α' 3). ብ κοινωνία τῶν Νινευιτῶν εἶχε κατρακυλίσει σέ βάθη κακῶν, γι' αὐτό

τό δέν μιποροῦσε νά ἔλθει σέ συναίσθηση, ἀφοῦ κατά τόν προφήτη, «ψυχή ἔλθοῦσα εἰς βάθη κακῶν, καταφρονεῖ». Γι' αὐτό ἀναλαμβάνει ἡ πανάγαθος τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία τήν πρωτοβουλία γιά τήν ἀφύπνησή τους. «"Ἐτι τρεῖς ἡμιέραι καὶ Νινεύι καταστραφήσεται". Ἡ δλιγόχρονη αὐτή προθεσμία τῆς μιακροθυμίας τοῦ Θεοῦ τούς ἔφερε σέ συναίσθηση τῆς καταστάσεώς τους: «καί ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινεύι τῷ Θεῷ καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπό μιεγάλου αὐτῶν ἔως μικροῦ αὐτῶν. Καί ἀπέστρεψαν ἔκαστος ἀπό τῆς δόδοις αὐτῶν τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπό τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσίν αὐτῶν». Νηστεία, κακοπάθεια, μεταμέλεια, συντριβή: μετάνοια σ' ὅλη της τήν ἔκταση. Ὁ ἀνθρωπος ἀμιαρτάνει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σάν ἑνιαία ψυχοσωματική ὀντότης· γι' αὐτό καὶ ἡ μετάνοια είναι κατ' ἀνάγκην διπλῆ: πένθος, λύπη, ταπείνωση, μεταμέλεια, συντριβή γιά τή ψυχή, καὶ νηστεία, κακοπάθεια, ἀγώνας, ἄσκηση ἥ καὶ ἐλεημισύνη γιά τό σῶμα.

«Καί εἶδεν ὁ Θεός τά ἔργα αὐτῶν ὅτι (ὅχι τυπικά ἀλλά οὐσιαστικά) ἀπέστρεψαν ἀπό τῶν δόδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ μετενόησεν ὁ Θεός ἐπί τῇ κακίᾳ, ἥ ἔλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐποίησε: βρίσκει ἐδῶ ἐφαρμογήν τό προφητικό «κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως» (δηλ. τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ ὑπερνικᾶ τήν καταδικαστικήν ἀπόφασή του). Κι ἐνῷ είναι «πιστός ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ», ἐν τούτοις βλέπομεν ὅτι ἡ μετάνοια καὶ τό ἔλεος τόν ἀναγκάζουν συχνά νά ἀνακαλεῖ τίς ἀποφάσεις Του. Ἐδῶ ἀκριβῶς στηρίζεται καὶ ὁ Ἰωνᾶς γιά νά δικαιολογήσει τήν ἄρνησή του νά πάει στή Νινεύι καὶ τή φυγή του: «"Ω Κύριε, οὐχ οὔτοι οἱ λόγοι μου ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου; διά τοῦτο προεφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσίς, διότι ἔγνων ὅτι σύ ἔλεήμιων καὶ οἰκτίρμιων, μιακρόθυμιος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπί ταῖς κακίαις» (δ' 1).

‘Ωραῖο είναι καὶ τό παράδειγμα τοῦ Μανασσῆ, βασι-

λέως Ἰούδα, δόπιος ἔκαμε φοβερά κακά, «καί γε αἱμα
ἀθῶν ἐξέχεε σφόδρα..., καὶ ἐξήμαρτε τὸν Ἰούδαν (δηλ.
τούς Ἰουδαίους) τοῦ ποιῆσαι τό πονηρόν ἐν ὀφθαλμοῖς
Κυρίου» (Δ' Βασιλ. ια' 16). Τότε, κατά παραχώρηση Θε-
οῦ, αἰχμιαλωτίσθηκε ἀπό τούς Ἀσσυρίους καὶ μεταφέρ-
θηκε δέσμιος στὴ Βαβυλώνα. Μπροστά στά δεινά καὶ τό
κίνδυνο τοῦ θανάτου (κατά τήν παράδοση τὸν ἔκλεισαν
μέσα σέ χάλκινο ἔόσαν γιά νά τὸν κάψουν), συναισθανό-
μενος τό βάρος τῆς ἐνοχῆς του ἥλθε σέ μετάνοια. Ἐ-
κεῖ, λέγει ἡ παράδοση, συνέταξε καὶ ἀπάγγειλε τήν περί-
φημι εὐχή, «Κύριε παντοκράτωρ, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡ-
μιῶν», πού ἀναφέρεται στό Μέγα Ἀπόδειπνο. «Καί ὃς ἐ-
θλίβη, ἐζήτησε τό πρόσωπο Θεοῦ τοῦ Κυρίου αὐτοῦ καὶ ἐ-
ταπεινώθη σφόδρα ἀπό προσώπου Θεοῦ τῶν πατέρων αὐ-
τοῦ. Καί προσηγένετο πρός αὐτόν, καί ἐπήκουσε τῆς βοης
αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψεν αὐτόν εἰς Ἰερουσαλήμ ἐπί τήν βα-
σιλείαν αὐτοῦ» (Β' Παραλ. λγ' 11-13).

Εἶναι ἀπαραίτητο κάθε ἄνθρωπος νά συνειδητοποιή-
σει ὅτι ἡ ἀμιαρτία δέν εἶναι ἄλλο παρά ἄρνηση τοῦ θείου
θελήματος καὶ γι' αὐτό προκαλεῖ τήν ἀπώλεια τῆς ζωο-
ποιοῦ χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τήν δόπια δεχθήκα-
με στό Βάπτισμα. Ἡ ἀμιαρτία κατασπιλώνει τό «ἔνδυμια
γάμιου» μιας καὶ μᾶς ἀποκλείει ἀπό τὸν οὐράνιο Νυμφώ-
να, μιαταιώνει τήν ἐπιδιωκομένη «καινότητα ζωῆς» καί,
σάν τὸν ἄσωτο, μᾶς ἀπομιακρύνει ἀπό τό Θεό καὶ ἀπό ὅ-
λα του τά χαρίσματα, μᾶς παραδίνει σέ πνευματικό λιμό,
σέ σκοτισμό τοῦ νοῦ, δό δόπιος, παραδινόμενος στήν πε-
ριεκτική πλάνη τῆς μιαταιοφροσύνης, εἴτε κτηνώδης γίνε-
ται, εἴτε δαιμονιώδης καθίσταται. Ἡ ἀμιαρτία καταστρέ-
φει κάθε τι τό εύγενές, τό ὡραῖο, τό λογικό πού χαρακτη-
ρίζει τήν ἄνθρωπινη προσωπικότητα.

Ἡ ἀμιαρτία ἦταν πού προκάλεσε τό θάνατο καὶ τή
φθορά, στήν δόπια ὑπέταξε ὅχι μόνο τὸν ἄνθρωπο, μά
72

καί ὅλη τή κτίση πού εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπό τό Θεό «λίαν καλή». «οἴδαιεν ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καί συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν» (Ρωμ. η' 22). Ἡ ἀμιαρτία ἦταν πού ἔκλεισε τόν Παράδεισο τῆς τρυφῆς καί ἀντ' αὐτοῦ ἔφερε ἀκάνθας καί τριβόλους, πόνο, κόπο καί ἰδρῶτα, φόβο, τρόμον καί ἀβεβαιότητα. Ἡ ἀμιαρτία ἦταν πού κατέρριψε τόν Ἔωσφόρο καί τά ἀγγελικά τάγματά του ἀπό τήν πάμιφωτη δόξα τους καί τούς μετέβαλε σέ σκοτεινούς καί πονηρούς δαίμονες. Μιάν ἀμιαρτία ἔκαιμε δ Ἔωσφόρος μή φυλάξας τήν ἀρχή του, καί ἐπέφερε τήν καταστροφή σ' ὅλο του τό τάγμα. Μιά παράβαση τοῦ θείου θελήματος διέπραξε δ πρωτόπλαστος Ἀδάμι καί συμπαρέσυρε ὅλη τή κτίση στή φθορά.

Τό πόσο μεγάλο κακό είναι ἡ ἀμιαρτία, τό ἀποδεικνύει καί ὁ τρόπος τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Οὔτε ἀνθρώπος, οὔτε ἄγγελος ἦταν δυνατό να ἔξουδετερώσει τά ἀποτελέσματα τῆς ἀμιαρτίας, γι' αὐτό εὐδόκησε ὁ Θεός Λόγος νά «κενώσῃ ἑαυτόν» γενόμενος ἄνθρωπος, γιά νά ἀναπλάσει τήν διαφθαρεῖσαν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στόν ἀνθρώπο, καί νά τόν ἐλευθερώσει ἀπό τήν τυραννία τοῦ θανάτου καί τοῦ Διαβόλου. «Ἀποτασόμενος» τόν σατανᾶ καί τήν ἀμιαρτία κατά τό Βάπτισμα ὁ ἀνθρώπος, λαμβάνει τήν σώζουσα Χάρι τοῦ Χριστοῦ καί εἰσέρχεται στήν «καυνή ζωή» τῆς Ἐκκλησίας.

Μποροῦμε νά ποῦμεν ὅτι ἡ μετάνοια ἀποτελεῖ τή σπονδυλική στήλη τοῦ πρακτικοῦ μέρους τῆς σωτηριολογίας. Διότι, ποιός μπόρεσε ποτέ νά φυλάξει τή χάρι τοῦ θείου βαπτίσματος καί τήν ἀκριβή τήρηση τῶν θείων ἐντολῶν, ὅπως ὑποσχέθηκε ὅταν βαπτίζόταν; Ἀσφαλῶς κανείς, ἔστω κι' ἂν ἡ ζωή του ἦταν μιόνο μιά ἡμέρα πάνω στή γῆ, κατά τόν προφήτη. Καλούμεθα, βλέπετε, ἀμιαρτωλοί καί ἐμπαθεῖς ὄντες, καί ζῶντες μιέσα σέ περιβάλλοντα ἀμιαρτωλά καί ἀντίθετα, νά βαδίσουμε τό δρόμο

τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ. Ὡς προτίμηση τοῦ καλοῦ εἶναι εὔκολη, ή ἐφαρμογή διως θέλει ἀγώνα· «τό μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ή δέ σάρξ ἀσθενῆς». Ἐπομένως, ή μετάνοια εἶναι ή μόνη ἐλπίδα καὶ βοήθεια πού ἀπέμεινε στὸν ἀμιαρτωλὸ ἄνθρωπο γιά νά πετύχει τόν προορισμό του.

Γι' αὐτό ἀκριβῶς ή ἀγία μιας Ἔκκλησία, ἐφαρμόζοντας τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου, συνεχίζει τό σωτήριον αὐτό ἔργο ὑπό τήν μυστηριακή μορφή τῆς μετάνοιας-ἐξομολογήσεως, ώστε μέσω αὐτοῦ κάθε ἄνθρωπος νά δύναται νά ἀνταποκριθεῖ στά χριστιανικά του καθήκοντα, μετανοώντας γιά ὅσα εἴτε ἐκ προθέσεως εἴτε ἐξ ἀδυναμίας ἐπραξε. Το μυστήριο τῆς μετανοίας-ἐξομολογήσεως μιοιάζει μιέ παγκόσμιο λογιστήριο, στό δποιο ή ἄνθρωπότης προσέρχεται καὶ συνδιαλλάττεται μιέ τόν Θεό, διολογώντας τό χρέος καὶ λαμβάνοντας δωρεάν τήν ἐξόφληση. Ἀφοῦ δηλ. ὁ ἄνθρωπος ἔλθει σέ συναίσθηση τῆς ἐνοχῆς του, προσέρχεται στόν ἐπί τοῦτο τεταγμένον λειτουργόν τῆς Ἔκκλησίας δπου διολογεῖ μιέ ταπείνωση τίς ἀμιαρτίες του γιά νά λάβει τήν ἄφεση. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκει ἐφαρμογή καὶ τό ψαλμικό, «εἴπα, ἐξαγορεύσω τήν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σύ ἀφῆκας τήν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου», καὶ «λέγε σύ πρῶτον τάς ἀμιαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῆς».

Στήν ἀποστολικήν ἐποχή τό μυστήριο τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως ἐτελεῖτο δημοσίως στή σύναξη τῶν πιστῶν, ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου: «Πολλοί τῶν πεπιστευκότων ἥρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τάς πράξεις αὐτῶν» (Πραξ. ιθ' 18.). Ἀργότερα διως τό σύστημα αὐτό καταργήθηκε καὶ οἱ Ἐπίσκοποι προεχείρισαν «πρεσβυτέρους ἐπί τῆς μετανοίας», στούς δποίους οἱ μετανοοῦντες ἐξομολογοῦντο ἰδιαιτέρως, πρᾶγμα πού ἴσχυει μέχρι καὶ σήμερα: δ μετανοῶν, προσέρχεται πρός τόν ἐντεταλμένο γιά τόν σκοπό αὐτό πρεσβύτερο τόν λε-

γόμενο «πνευματικόν», καί μέ ταπείνωση ἔξομολογείται τίς πράξεις του, βεβαιώνοντας ἔτσι καί πρακτικά τή μετάνοιά του. "Αν δὲ πνευματικός κρίνει ὅτι δέν ὑπάρχει ἐμπόδιο γιά τήν ἄμιεση λύση του, ἀκολουθεῖ ή δλοκλήρωση τοῦ μυστηρίου πού είναι ή ἄφεση τῶν ἀμιαρτιῶν, ή λύση τοῦ μετανοοῦντος ἀπό τά δεσμιά τῆς ἀμιαρτίας, καί ή ἐπαναφορά του στήν κατάσταση τῆς χάριτος ἀπ' ὅπου εἶχε ξεπέσει.

Αναλόγως τῆς περιπτώσεως, δι μετανοῶν δυνατόν νά ύποβληθεῖ σέ ώρισμιένα ἐπιτίμια ἀπό τόν πνευματικό. Τά ἐπιτίμια ἔχουν παιδαγωγικό σκοπό, είναι μέσα διορθώσεως τοῦ μετανοοῦντος καί ὅχι μέσα ἀφέσεως ἀμιαρτιῶν. Τήν ἄφεση καί τή κάθαρση ἀπό τίς ἀμιαρτίες μόνο τό χυθέν ἐπί τοῦ Σταυροῦ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔχει τή δύναμιν νά ἐπιφέρει: «Τό αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ νίοῦ τοῦ Θεοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπό πάσης ἀμαρτίας» (Α. Ἰω. α' 7). Στήν ἀρχαία Ἑκκλησία εἶχαν καθοριστεῖ τέσσερα στάδια ἐπιτίμιου, ἀναλόγως τοῦ πταίσματος καί τοῦ βαθμοῦ τῆς μετανοίας τοῦ ἔξομολογούμενου: α) τό στάδιο τῶν «προσκλαιόντων», ὅπου οἱ μετανοοῦντες ἔμεναν ἔξω τοῦ ναοῦ κατά τή θεία λειτουργία· β) τό τῶν «ἀκροωμένων» ὅπου ἔμεναν στόν νάρθηκα μέ τούς κατηχουμένους· γ) τό τῶν «ύποπιπτόντων» ὅπου ἔμεναν μέσα στόν κυρίως ναό γονυκλινεῖς, ἀλλά ἀποχωροῦσαν σέ μιά καθωρισμένη στιγμή τῆς λειτουργίας, μετά ἀπό σχετική ἐκφώνηση τοῦ διακόνου· δ) τέλος, τό στάδιο τῶν «ἀνισταμένων» ὅπου ἔμεναν μέσα στόν ναό ὅρθιοι μιαζί μέ τούς λοιπούς πιστούς. Ο χρόνος τῆς ἰσχύος τοῦ ἐπιτιμίου διαρκοῦσε ἀνάλογα μέ τή θέρμη τῆς μετανοίας κατά τήν κρίση τοῦ Ἐπισκόπου.

Μαζί μέ τήν ἔξομολόγηση, τά ἐπιτίμια καί τήν ἄφεση, η ἀγία μιας Ἑκκλησία ἔχει καθιερώσει καί εἰδικές εὐχές μιαζί μέ σχετική κατήχηση, ὅπότε ἐτελεῖτο μιά μικρή ἀ-

κολουθία μιετά ἀπό κάθε ἔξομιολόγηση. Σήμερα δημοσίες αὐτό ἔχει καταργηθεῖ και διατηροῦνται μόνοι οἱ ἀριθμοὶ γιά τή λύση τῶν ἀμαρτημάτων εὐχές. «‘Ο Θεός συγχωρήσαι σοι δι’ ἐμίοῦ τοῦ ἀμιαρτωλοῦ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰώνι καὶ ἐν τῷ μιέλλοντι» κλπ. Εἶναι δημοσίες ἀνάγκη ὁ πνευμιατικός νά διαφωτίζει τόν ἔξομιολογούμενον γιά τό πόσο μεγάλο κακό εἶναι ή ἀμιαρτία καὶ τί δλέθριες συνέπειες ἔχει γιά τή ζωή τοῦ πιστοῦ, διότι συχνά παρατηρεῖται τό φαινόμενο τῆς χαλαρᾶς καὶ συμβιβαστικῆς συνειδήσεως («δέν πειράζει γιά τήν ἀμιαρτία πού κάμινω, θά τήν πῶ στόν πνευμιατικό, θά κάμιω κι ἔνα μικρό κανόνα καὶ εἴμαι εντάξει»), πρᾶγμα πού προκαλεῖ τήν ὑποχώρηση στήν ἀμιαρτία, τή δικαιολόγησή της καὶ τέλος τήν ἀναισθησία καὶ τήν ἀμετανοησία.

Μεγάλο λοιπόν τό μυστήριο τῆς μιετανοίας, μεγάλο τό χάρισμα, γιατί σ’ αὐτό βρίσκει ἐφαρμογή δ λόγος τοῦ Χριστοῦ, «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι κάγω ἀναπαύσω ὑμᾶς». Πράγματι, ἐφ’ ὅσον «ῳ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται» (Β’ Πέτρ. β’ 19) καὶ ἐφ’ ὅσον «πᾶς δ ποιῶν τήν ἀμαρτίαν δούλος εστι τῆς ἀμαρτίας» (Ιω. η’ 34), ή μετάνοια ἀποτελεῖ πραγματική ἀπελευθέρωση, ἀποφόρτωση τοῦ βάρους καὶ ἀνάπαυση. Γι’ αὐτό τό ἔργον σας, εὐλαβέστατοι ἵερεῖς τοῦ Ὑψίστου καὶ πνευματικοί, ἔχει ἀπερίγραπτη σπουδαιότητα καὶ ἀξία. Μήν τό παραιελήσετε, ἀλλά δλοι μιας ἄς διδάξωμεν, ἄς διεγείρωμεν, ἄς προτρέπωμεν, ἄς ἰκετεύωμεν εὐκαίρως-ἀκαίρως καὶ ἐν παντί καιρῷ. “Ἄς μή λησμονοῦμε τά λόγια τοῦ Θεοῦ στόν Προφήτη Ἱεζεκιήλ, «Ὕε ἀνθρώπου, σκοπόν τέθηκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ». Ἡ κοινωνία μιας διέρχεται μεγάλην κρίση, τό κακό βρίσκεται ἔσωθεν τῆς μιάνδρας τοῦ Χριστοῦ, χάνουμεν συνεπῶς ἀπό τούς ἔσωθεν εὑρισκομένους. Ἡ προτροπή γιά μιετάνοια εἶναι τό μόνο μέσο γιά νά ἀπαλύνουμε τή συμφορά. Κι’ ἀφοῦ «χα-

ρά γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπί ἐνί ἀμιαρτωλῷ μετανοοῦντι», ἃς ἀγωνιστοῦμεις νά αὐξήσουμε τόν ἀριθμό τῶν μετανοούντων γιά νά περισσεύει ἡ χαρά ὅχι μόνο στόν οὐρανό, μά καί στή γῆ, πρός δόξαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἀμήν.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ - ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

ΕΡ.1: Μπορεῖ ἡ ἀπ' εὐθείας ἔξοιιολόγηση διά τῆς προσευχῆς νά ἀντικαταστήσει τήν ἔξοιιολόγηση μιπροστά στόν πνευμιατικό-ἱερέα;

ΑΠ.: "Οχι. Είναι καλό βέβαια στήν προσευχή του ὁ Χριστιανός νά ζητεῖ συγχώρεση ἀπό τόν Θεό. Τήν ἄφεση δηιως θά τήν πάρει στό Μυστήριο ἀπό τό Θεό διά μιέσου τοῦ πνευγατικοῦ Ἱερέα. Αὐτό είναι κατά πάντα σύμφωνο μέ τούς ἰδρυτικούς λόγους τοῦ Μυστηρίου: «ἄν τινων ἀφῆτε τάς ἀμιαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς....» (Ἰω. κ' 23). Είναι ἀκόμη ἀπαραίτητο καί γιά ψυχολογικούς λόγους. Ὁ ἔξοιιολογούμενος ἀσκεῖται στήν ἀρετή τῆς ταπείνωσης. Ἀκόμη στό Μυστήριο παίρνει καί τίς κατάλληλες συμιβουλές, μέ τίς δόποιες θά προσπαθήσει νά διορθώσει τή ζωή του, καί τό σπουδαιότερο: ἀκούει ἀπό τό στόμια τοῦ πνευμιατικοῦ δτι συγχωροῦνται οἱ ἀμιαρτίες, πρᾶγμα πού τόν ἐνισχύει στόν ἀγώνα κατά τῆς ἀμιαρτίας.

ΕΡ.2: Ὁ Ἱερέας χρειάζεται ἔξοιιολόγο;

ΑΠ.: Μάλιστα. Διότι μέ τήν είσοδό του στήν Ἱερωσύνη δέν ἔπαινσε νά είναι ἄνθρωπος καί νά ὑπόκειται στήν ἀμιαρτία καί γι' αὐτό ἔχει κι' αὐτός τήν ἀνάγκη τῆς ἔξοιιολόγησης. Ἀκόμια δ Ἱερέας πρέπει νά είναι πρότυπο στή ζωή καί γι' αὐτό πρέπει πρῶτος αὐτός νά δίδει τό παράδειγμα.

ΕΡ.3: Πότε πρέπει νά ἔξοιιολογούμαστε;

ΑΠ.: Ἀσφαλῶς πολύ συχνά. "Οπως συχνά ἀμιαρτά-

νοιε, συχνά πρέπει καί νά ἔξοιιολογούμιαστε. Δεδοιένου δέ δτι δέν ξέροιε τή μέρα τοῦ θανάτου μιας, δφείλοιε ἀνά πᾶσα στιγμή νά εἴμιαστε ἔτοιμοι, μέ τήν ἔξοιιολόγηση, γιά νά συναντήσουμε τό φοβερό κριτήριο τοῦ Κυρίου.

EP.4 Ὁ Ἰούδας πρόδωσε τό Χριστό. Ἀργότερα μετάνοιωσε. Σώθηκε;

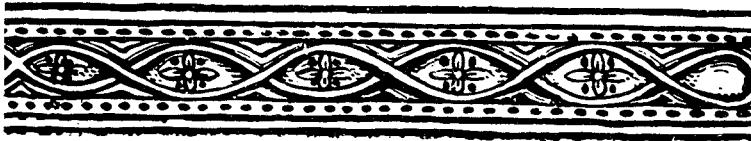
ΑΠ.: "Οχι. Διότι δέν μετάνοιωσε, ἀλλά μεταμελήθηκε. Ἀπόδειξη τό δτι δέ πῆγε στό Χριστό καί αὐτοκτόνησε.

EP.5 Μπορεῖ νά ψυχανάλυση νά ἀντικαταστήσει τήν ἔξοιιολόγηση;

ΑΠ.: "Οχι. Ἡ ψυχανάλυση είναι μιά μέθοδος τῆς Ἱατρικῆς, ἐνῶ νά ἔξοιιολόγηση είναι μυστήριο πού μεταδίδει τή Θεία Χάρη. Ἀφεση μόνο διά τοῦ Μυστηρίου μπορεῖ νά δοθεῖ.

Γέρων Ἰωσήφ Σπηλαιώτης

ΠΑΤΗΡ ΑΡΤΕΜΙΟΣ Ο ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΗΣ

«Διήλθομεν διά πυρός καὶ ὕδατος
καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν»

...Ντουουχικίμ ή Ντουουγιαγκίμ κατά παραφθοράν. Μ' αύτό τό δνομα μένει γνωστός στήν ίστορία τῆς Μονῆς Όσιου Γρηγορίου δ πατήρ Ἀρτέμιος ἀπό τή Μικρά Ασία, πρός ἀντιδιαστολήν ἀπ' τόν δμώνυμο Σπαρτιάτη*.

‘Ο π. Ἀρτέμιος, κατά κόσμον Γεώργιος Κωνσταντίνου Ντουουχικίμ, πρωτόειδε τόν ἥλιο στῆς Ασίας τά χώματα. Γεννήθηκε τό 1886 στίς Γιόρδες τῆς Μαγνησίας. Μά ἔνα δνομα, ἔνας τόπος κι ἔνας ἀριθμός μᾶς λένε πολύ λίγα. ‘Υπάρχει ἔνα ἄλλο, ώραιότερο σχεδίασμα μιᾶς διαφορετικῆς ταυτότητος πού δέν ἀποδίδεται οὕτε μέ τά γκριζα γένεια του, οὕτε μέ τό γεροδεμένο κι ἐπιβλητικό του σῶμα, μήτε μέ τό ὑψηλό του ἀνάστημα. Μιά γεύση ἀπ' αὐτήν τήν ταυτότητα μᾶς δίνει δ γερο-‘Ησύχιος πού δούλεψε ώς κηπουρός στούς κήπους στό Κονάκι τῶν Καρυῶν, τόν καιρό πού π. Ἀρτέμιος διακόνησε ώς μάγειρας ἐκεῖ.

‘Ο πατήρ Ἀνδρέας πάλι μᾶς τόν σκιαγραφεῖ ἀκριβέστερα, μετά ἀπό τήν πεντάμηνη διακονία κοντά του στό ραφεῖο τῆς Μονῆς. Παράλληλα ἡ ἐπαφή του μέ τόν προηγούμενο παπα-Βησσαρίωνα θά ἀφήσει ἄριστες ἐντυπώσεις στό μοναχολόγιο.

* Βλ. προηγούμενο τεῦχος δίσιου Γρηγορίου.

‘Ο Γέρων Ἀρτέμιος Ντονουχικίμ.

Είχε τό άκατάκριτο. Δέν θύμωνε. Δέν κατηγοροῦσε. 'Ηταν τύπος άγαθωτάτου και εὐλαβοῦς μοναχοῦ. Λίαν εύχαριστος στίς συναναστροφές. Περιέγραφε δημορφαίστορίες λαῶν. 'Αγωνιζόταν πολύ. "Ελεγε τήν εύχή...

"Ας τά δοῦμε δύως δλα ἀπό τήν ἀρχήν. 'Ο πατήρ Αρτέμιος γεννήθηκε κι ἀνατράφηκε στίς μικρασιατικές κοινότητες. Οἱ γονεῖς του χριστιανοί, εὐλαβεῖς στά θεῖα. Πῆρε τίς στοιχειώδεις γνώσεις ἀπό τό Δημοτικό. Κατόπιν ἐργάσθηκε κοντά σέ κάποιον τούρκο βυρσοδέψη. 'Ηταν σκληρή δουλειά. Τά χέρια του πονοῦσαν φοβερά, ὅταν ἄλλαζε τά δέρματα μέσα στό παγωμένο νερό. Σάν νά μήν ἔφτανε αὐτό, βρέθηκαν κάτι τουρκάλες πούθελαν σώνει καί καλά νά τόν παντρέψουν, νά τοῦ δώσουν καί λίρες. Δέν ἔστερξε.

Μά μέχρι τά γηρατειά του δέν θά ξεχάσει τά τελευταία λόγια τοῦ τούρκου ἀφεντικοῦ του πάνω στήν ἐπιθανάτια κλίνη: «Νά, φεύγω παιδιά μου, ἡρθε δ ἀράπης νά μέ πάρει, νάτον!. Τόση ἐντύπωση τοῦ ἔκαναν.

'Η ἐφηβεία θά τόν βρεῖ σέ παντοπωλεῖο τῆς Σμύρνης. Πούλαγε τουλουμοτύρι πάνω σέ ψάθα, σ' ἔνα σοκάκι τῆς ἀγορᾶς. Γύρω - τριγύρω διάφοροι χριστιανοί, μουσουλμάνοι, ἔβραῖοι, ἄλλοι ἐμπορεύονταν μέλι, ἄλλοι πετιμέζι, ἄλλοι ξυνόγαλο, ἄλλοι γιαούρτι. Τό περιβάλλον δχι τόσο καθαρό, τοῦ προξενοῦσε ναυτία. Νέοι πειρασμοί τόν περίμεναν. Δυό ἔμποροι ἐβραῖοι ὁπωροπώληδες θέλησαν κάποτε νά τόν ἐμπαιίξουν, καί τοῦ πέταξαν μιά ντομάτα. 'Ο τότε Γιῶργος πῆρε μιά πέτρα, χτύπησε τόν ἔνα στό πόδι. 'Ο ἄλλος τόν κυνήγησε μ' ἔνα ξύλο. Φοβισμένοις πλέον δ Γιῶργος, παρατάει δπως είναι καί τό τυρί καί τή δουλειά, καί φεύγει τρέχοντας.

Πήγε γιά λίγο καιρό στήν Πόλη, δούλεψε σέ διάφορα μαγαζιά. 'Επιστρέφοντας στό πατρικό, βρίσκει ἐτοιμοθάνατο τόν πατέρα. 'Ακούει τή συμβουλή του: «Παιδί μου, ἐγώ φεύγω, μά ἐσύ νά κάνεις δ, τι ἔβαλες στό νοῦ σου, καί μήν ἀκοῦς τή μάνα σου». Τά λόγια τοῦ πατέρα ἤταν σημαδιακά γιά τόν υἱό. Δέν είχε κάτι συγκεκριμένο στό νοῦ του, μά δέν ἤθελε καί τό γάμο.

Κάτι διενέξεις μέ τούς συγγενεῖς του, κάτι κρυμμένες λίρες - πατρική κληρονομιά - πού ἔξαφανίστηκαν, κάτι λογομαχίες

εκαναν τόν δεκαοκτάχρονο Γιώργο ν' ἀφήσει τή γῆ στους γῆνους, ν' ἀπαρνηθεῖ κόσμο καὶ κοσμοκράτορα καὶ μέ θεῖο πόθο νά εἰσέλθει ώς δόκιμος σέ κάποιο μοναστῆρι τῆς Χίου.

Μιά βαθύτερη ἐπιθυμία τόν τραβοῦσε πρός τόν ξακουστό "Αθωνα. Μά ή φλόγα κατασίγασε ἀμέσως, σάν ἄκουσε τή γνώμη κάποιου χιώτη. "Εμπαινε σ' ἔνα καπηλεῖο δ ταπεινός δόκιμος, γιά νά ψωνίσει κρασί γιά τό Μοναστῆρι. «Ποῦθε εἰσαι σύ, μικρέ;». «Είμαι δόκιμος σέ κάποιο μοναστῆρι, ἀλλά θά πάω στό "Αγιον"Ορος». «Οχι, νά μήν πᾶς ἐκεῖ, ἐκεῖ δέν εἶναι καλοί ἄνθρωποι».

«Κινδύνοις δξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐκ γένους», θάλεγε γιά τίς δοκιμασίες του. Πικραμένος ἀλλάζει σχέδια. Βάζει πλώρη γιά τά Ιεροσόλυμα. Είχε μαζέψει κάτι μικρο-οικονομίες ἀπό τή δουλειά του γιά νά κινεῖται.

"Ετος 1905. Φθάνει στούς Αγίους Τόπους. Πηγαίνει σέ κάποιο Ιεροσολυμιτικό μοναστῆρι, δέν ἀναπαύεται, πηγαίνει στοῦ Χοζεβᾶ. Ἐκεῖ διακονεῖ ώς φούρναρης. Ζυμώνει ἐκατό πλαστά, τά μοιράζει καθημερινά στούς ἐργάτες. Στό μεταξύ ἔβγαλε σπυράκια σ' δλο τό σῶμα - καντήλες πού λένε. Κουραζόταν κιόλας. Φεύγει ἀπό ἐκεῖ. Ἐπιστρέφει στά Ιεροσόλυμα, καταφεύγει στόν Πανάγιο Τάφο. Ἐδῶ φιλοξενεῖται σέ κάτι πατριώτες του μικρασιάτες. "Αλλή δοκιμασία τόν περιμένει κι ἐδῶ, ή δποία τόν ἀπογοητεύει. Πηγαίνει στό Σαραντάριον "Ορος, ἀλλά κι ἐκεῖ δέν ἀναπαύεται.

Καταφεύγει πλέον στόν πνευματικό του, ἐκεῖ στά Ιεροσόλυμα, ζητώντας του μιά λύση στό ἀδιέξοδο. «Παιδί μου», τοῦ λέει δ πνευματικός, «ἔσύ ἐδῶ δέν θά προκόψεις. Ἐδῶ είναι μόνο γιά προσκύνημα. "Αν θέλεις νά μέ ἄκουσεις, νά πᾶς στό "Αγιον"Ορος». «Μά γέροντα, ἐκεῖ λένε πώς δέν εἶναι καλοί ἄνθρωποι». «"Ακουσε Γιώργο: Σ' ἔνα σπίτι ὑπάρχουν καθαρά ἀγγεῖα καὶ ἀκάθαρτα. Ἐσύ νά προτιμήσεις τά καθαρά. Πήγαινε, κι ἔχω πληροφορία πώς θά σωθεῖς». Τά λόγια τοῦ πνευματικοῦ διδασκάλου ἡσαν μᾶλλον προφητικά. "Ετσι τά ἐξέλαβε δ Γιώργος, κι ἔφυγε δροματίος γιά τόν ιερόν "Αθωνα.

Είχε λογισμό νά βαδίσει κατά τή Μεγίστη Λαύρα, μά κά

ποιος τόν προέτρεψε νά στραφεῖ κατά τή Σιμωνόπετρα. «Πήγαινε ἐκεῖ», τοῦ λέει, «θά βρεῖς πολλούς συμπατριώτες σου». Πήγε λοιπόν στή Σιμωνόπετρα. Οἱ πατέρες τόν δέχθηκαν πρόθυμα. Μπῆκε στό διακόνημα τοῦ παραμάγειρα, τότε πού μάγειρας ἦταν δ. π. Γερμανός. Εἶχε ἀναπαυθεῖ γιά λίγο, μά δ μισόκαλος ἔχθρος δέν τόν ἀφηνε σέ χλωρό κλαρί. Ὁ νέος δόκιμος συνήθιζε νά τρώει στήν κουζίνα. «Ο π. Γερμανός τοῦ εἶπε κάποτε νά τρώει στήν τράπεζα. «Ἐκεῖ είναι ἡ τάξη», συμπλήρωσε. «Ἔτσι κι ἔγινε. Μά σέ λίγες ἡμέρες ἔνα μικροεπεισόδιο στήν τράπεζα τόν δυσαρέστησε.

Αποφασίζει νά φύγει γιά τήν ἔρημο. Ἀναχωρεῖ λοιπόν, καί φτάνει σέ μιά ξεροκαλύβα, ἀνάμεσα στή Μικρά Ἀγιάννα καί στά Καρούλια, κάτω ἀπό τό δρόμο. Ὁ γέροντας τῆς καλύβας, ἀγράμματος, κάνει τίς ἀκολουθίες μέ κομποσχοίνι, καί τοῦ ὑποδεικνύει, ἀν τό θέλει, νά διαβάζει τίς ἀκολουθίες μόνος του. Τήν πρώτη μέρα τά χαράματα, ἐνῶ δ Γιώργος διάβαζε τό Μεσονυκτικό, τόν πῆρε δ ὅπνος. «Ἔνα κοντάρι ψηλά εἶχε ἀνεβεῖ δ ἥλιος σάν ξύπνησε. Δέν ἀναπαύθηκε στό πρόγραμμα, ἀναχώρησε ἀπ' τό ξεροκάλυβο, γιά νά πάει σ' ἔναν ἀσκητικό γέροντα στά Κατουνάκια.

Ἐδῶ ἔμαθε τή ραπτική τέχνη. Τά χρόνια ἐκεῖνα ἔμεναν ἐκατόν πενήντα ρῶσσοι στό Σαράϊ τῶν Καρυῶν. Αύτοί ἔκαναν παραγγελία μοῦνα στό γέροντα. Τά ἔτοιμάζανε πρῶτα, ἐκεῖνος τά γάζωνε, τά ἐπέστρεφε. Ὡς ἐκ τούτου, δυό φορές τή βδομάδα ξεκινοῦσε δ δόκιμος Γιώργος δρθρου βαθέος ἀπό Κατουνάκια, καί διά μέσου Ἀγίας Ἀννης, Νέας Σκήτης, Ἀγίου Παύλου καί κορυφογραμμῆς ἔφτανε στή σκήτη τοῦ Σαραγιοῦ Καρυῶν, πορεία δ ὥρῶν, γιά νά δώσει ἔτοιμα ραμμένα ράσα καί νά πάρει ὑφασμα μέ νέες παραγγελίες. Τό ἀπόγευμα, πρίν δ ἥλιος δύσει, ἔπρεπε νά βρίσκεται στό καλύβι, γιά νά φάει το πενιχρό νηστήσιμο φαγητό. Κάθε μέρα ἀλάδωτο, μόνο Σαββατοκύριακο λίγο λάδι μέ τήν ξύλινη κουτάλα.

Ἡρθε-ἥρθε, ἀδυνάτισε πολύ. Ἀσκηση ὑπερβολική. Χώρια δ μοναχικός κανόνας, οἱ ἀκολουθίες, ἡ πρόσθετη κούραση μέ τά κηπουρικά στά πεζούλια. Εἶχε ἔξαντληθεῖ. «Γέροντα» ἔλεγε, «κάνε με καλόγερο. Ἀποθνήσκω». «Μή βιάζεσαι, δέν είναι

καιρός ἀκόμα», τοῦλεγε δὲ γέροντας. Ὁ Γιῶργος ὑπέμενε καρτερικά.

«Ἐπείρασας ἡμᾶς ως πυροῦται τό ἀργύριον», διάβαζε κάθε τόσο στό ψαλτήρι. Δυό - τρεῖς ἐμπειρίες καθιστοῦν δλοφάνερο τόν πόλεμο τῶν πειρασμῶν. Βάδιζε μιά Κυριακή ἀπ' τά βαθειά χαράματα στήν κορυφογραμμή. Μέ φανάρι στή ζώνη, ντορβᾶ μέ ράσα στόν ἀριστερό ὄμοι, ψωμί κι ἐλιές στήν τσέπη, ραβδί στό δεξί, κομποσχοίνι στ' ἀριστερό, διάβαινε γοργά νά προλάβει λειτουργία στό Σαράϊ. Σέ μιά πηγή τῆς κορυφογραμμῆς, στά σύνορα τῆς Μονῆς Γρηγορίου, κάθησε λίγο νά ξαποστάσει. Ξαφνικά ἀκούει μιά βοή, καί βλέπει νά περνοῦν δέκα καβαλλάρηδες. Ὁ ἔνας τοῦ λέει: «Ἄ, ἐδῶ εἰσαι κι ἐσύ; Θά σέ φτειάξω καί σένα». Κι ἔφυγαν δλοι καλπάζοντας. Παραξενεύτηκε δ Γιῶργος. «Τί γυρεύουν ἀπό μένα; Τοῦρκοι εἶναι; Ποιός νά ξέρει;». Μά κατόπιν, σάν εἶδε παρακάτω τά φῶτα τῶν Καρυῶν, κατάλαβε δτι σ' ἐκεῖνο τό μέρος, δλο ρουμάνια, χωρίς μονοπάτι, ἥταν ἀδύνατον νά περάσουν καβαλλάρηδες, καί μάλιστα πρίν καλά-καλά φέξει. Τότε πλέον ἀντιλήφθηκε πώς ἥταν δαιμονική ἐπίθεση. Ἔκανε τό σταυρό του, συνέχισε τό δρόμο του.

Μιάν ἄλλη φορά εἶδε μιά παράξενη σκιά μπροστά του. "Αρχισε νά λέει τούς χαιρετισμούς, καί ή σκιά ἐξαφανίστηκε μ' ἔνα δυνατό θόρυβο.

Ἄλλα μέ τόν καιρό ἐξαντλήθηκε πολύ. Εἶδε πιά πώς δέν θ' ἄντεχε σέ τέτοιον ἀγῶνα. Είχαν ἥδη περάσει δύο χρόνια. Πήρε λοιπόν τήν εὐχή τοῦ Γέροντα, καί πήγε στήν Ἀγία Ἀννα, στόν π. Γρηγόριο, πού ἔμενε στό κελλί «Ἀγιος Ἀντώνιος». Ἐδῶ θά καθήσει ἀρκετόν καιρό. Ἐδῶ πλέον θά ἀξιωθεῖ νά ἀναλάβει τόν χρηστό ζυγό τοῦ Κυρίου, καί θά ἐνδυθεῖ τό περιπόθητο μέγα καί ἀγγελικόν σχῆμα, καί θά φορέσει τήν πανοπλία τοῦ Πνεύματος, αὐτός πού τήν είχε φορέσει ἀπό χρόνια μέ τόν τρόπο του. Ἐδῶ θά λάβει τό δνομα τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου, σέ μιά πορεία γιά τό μαρτύριο τῆς συνειδήσεως, ξεκινώντας τόν ἀγῶνα μέ νέες δυνάμεις ἐναντίον τοῦ νοητοῦ Ἰουλιανοῦ, τῶν ἀρχῶν καί ἐξουσιῶν τοῦ σκότους.

Μά κι ἔδω ὁ ἀντικείμενος δέν θά πάψει νά τόν πειράζει. Ὁ ἀγώνας μεγάλος. «”Εθου θλίψεις ἐπί τόν νῶτον ἡμῶν». Γιά μιά φορά ἀκόμα κατορθώνει νά τόν βγάλει ἀπ’ τό κελλί. Ὁ καλός π. Γρηγόριος τοῦ δίνει ἀπολυτήριο μέ ημερομηνία 2.2.1917, μέ τήν εὐχή καί τήν εὐλογία νά κοινοβιάσει δπου ἀναπαύεται ἐντός Ἀγίου Ὄρους.

Ἐπιστρέφει πάλι στή Σιμωνόπετρα, νά καθήσει λίγους μῆνες, ώσδότου βρεῖ τελικό κατάλυμα πού θά τόν ἀναπαύσει. Τότε παρουσιάστηκε κάποιος ἀσκητής, τακτικός ἐπισκέπτης τῆς Μονῆς, πού ύποδαύλιζε τή φυγή του. Τόν παρότρυνε ν’ ἀγοράσουν μιά βάρκα, νά μένουν σ’ ἔνα κελλί στήν Ἀγία Ἀννα, καί νά ζοῦν μέ τήν ἀλιεία. Συμφώνησε δ π. Ἀρτέμιος.

Μόλις συγκατετέθη, ἐπί ἀρκετόν καιρό, δπως διηγόταν δ ἵδιος, ἐμφανιζόταν κάποιος στόν ὑπνό του. Ἀλλά καλύτερα νά τ’ ἀκούσουμε ἀπ’ τό στόμα τοῦ ἰδιου: «Δώδεκα νύχτες, βράδυ παρά βράδυ, παρουσιάζόταν ἔνας σεβάσμιος γέροντας στόν ὑπνό μου καί μοῦ ἔλεγε:

— Πάτερ Ἀρτέμιε, ἀκοῦ; Νά πᾶς στοῦ Γρηγορίου γιά νά σωθεῖς. Πουθενά ἀλλοῦ. Τ’ ἄκουσες;

Καί μοῦδινε μιά, πάτ! εἰς τήν κοιλίαν μου. Ξυπνοῦσα μέ τό χτύπημα, κοίταζα τήν κοιλίαν μου μήπως ἔπαθε τίποτα, εὐτυχῶς δέν ἔπαθε τίποτα. Τό δνειρο συνεχιζόταν, μά ἐγώ εἶχα ἐνδοιασμούς. Δέν θά ἔκανα ἀλλωστε τίποτα κακό. Θά ἔμενα σέ κελλί, θά ψάρευα, θά ζοῦσα τίμια. “Ομως δ γέροντας ἐπέμενε. Βράδυ παρά βράδυ ἐρχόταν στόν ὑπνό μου. Πάτ! εἰς τήν κοιλίαν μου.

— Τ’ ἄκουσες; Νά πᾶς στοῦ Γρηγορίου».

Εἶδε κι ἀπόειδε δ π. Ἀρτέμιος, ματαίωσε τήν ἀγορά τῆς βάρκας καί ἥλθε στό μοναστῆρι στίς 3 Ἰουνίου 1917, σέ ἡλικία 31 ἑτῶν. Μά πρίν μπεῖ στή μονή, νέος πόλεμος τοῦ ἀρχεκάκου. Τόν συναντᾶ δ πορτάρης στήν Πύλη. «Ποῦθε είσαι σύ;» «Εἶμαι καλόγερος ἀπ’ τήν Ἀγιάννα. Ἡρθα νά καθήσω λίγο ἔδω στή Γρηγορίου». «Πάρε ψωμί καί φύγε γρήγορα. Σεῖς οἱ ἀσκητές ἐρχόσαστε καί μᾶς παίρνετε τά καλογέρια». Ἀποκαμωμένος δ π. Ἀρτέμιος, κάθεται κάτω ἀπό μιά μουριά, ἔξω ἀπό τήν πύλη. «Τί θέλεις ἔδω; Δέν σου είπα νά φύγεις;» ξαναλέει δ πορτά-

ρης. «Θέλω τόν ήγούμενο. Ἡρθα γιά καλόγερος» ἀποκρίνεται. Εἰδοποιεῖται ό παπα-Γιώργης, ό τότε ήγούμενος. Τόν καλεῖ.

- 'Από ποῦ είσαι;
- 'Από τήν 'Αγιάννα.
- Για μοναχός ἥρθες;
- Ναι, Γέροντα.
- Είσαι διατεθειμένος νά ζήσεις σέ κοινόβιο;
- Ναι, Γέροντα.
- Τί δουλειά ξέρεις;
- Ξέρω βυρσοδεψία, λίγη ραπτική, μαγειρική, καί ἄλλες μικροδουλειές.
- Καλά, δεκτός είσαι. Ἀρκεῖ νά κάνεις ύπομονή καί ύπα-κοή, κι δόλα θά πᾶνε καλά.

'Ενεγράφη πλέον στή δύναμη τῆς Μονῆς, καί ἄρχισε μέ τό διακόνημα τοῦ ράφτη. Μά τά ροῦχα πού ἔφτειαχνε ἦταν ἀτελῆ. Οἱ φανέλλες ἀσύμμετρες. Τά παντελόνια μέ σχοινιά, ἀντί γιά τιράντες. 'Ο καβάλλος ἔφτανε ώς τό στήθος. «Τί είναι τοῦτα βρέ πάτερ 'Αρτέμιε; Σάγν τσουβάλια είναι». «Μά ἔτσι μ' ἔμαθε ό πρώην Γέροντάς μου», ἔλεγε ἀπλά. Στό μεταξύ ἥρθε κάποιος μοναχός ἀπό τούς Δανιηλαίους, ράφτης δεινός, τόν ἔμαθε τήν τέχνη καλά, καί τό θέμα τακτοποιήθηκε ἀνώδυνα.

Μά ἔνας ἀκόμη πειρασμός θά προστεθεῖ κοντά στούς ἄλλους. Φαίνεται πώς διάβολος ὑποψιαζόταν τή μέλλουσα προ-κοπή του, καί τοῦβαζε χίλιες δύο παγίδες. Ἡρθε στό μοναστῆ-ρι ἔνας ταμπάκης, κάτοικος κάποιου χωριοῦ τῆς Χαλκιδικῆς. Εἶχε ἀκούσει γιά τόν π. 'Αρτέμιο πού εἶχε κάνει βυρσοδέψης, κι ἥθελε κι αὐτός νά τελειοποιηθεῖ στήν κατεργασία δερμάτων. 'Ηταν ἔγγαμος, εἶχε καί δυό κόρες. Πήγε, βρῆκε τόν π. 'Αρτέ-μιο στό ραφεῖο. Μετά πολλή συζήτηση, ἄρχισε - ἵσως ἐξ ἀ-γνοίας, ἵσως ἐκ συνεργείας τοῦ πονηροῦ - νά παρακινεῖ τόν π. 'Αρτέμιο νά... νυμφευθεῖ, καί μάλιστα μιά ἀπό τίς κόρες του. 'Αγανακτισμένος ἀπό τή συμπεριφορά τοῦ λαϊκοῦ δ γεροδεμέ-νος μοναχός, τόν ἀπέπεμψε σχεδόν σκαιῶς. Εἰσηγήθηκε στή Γεροντία κι ἔδιωξαν τόν ξένο. 'Αργότερα ἔλεγε μεταξύ σοβα-

ροῦ καὶ ἀστείου: «Γιά ὅνομα τοῦ Θεοῦ, δλοι οἱ πειρασμοί σέ μένα τυχαίνουν;».

Χρόνια ἀργότερα ἡ μονή τόν στέλνει ώς μάγειρο στό ἀπέναντι μετόχι, στό Νέο Μαρμαρᾶ Σιθωνίας. Ἐκεῖ εἶχε ἐλαιῶνες καὶ πολλή κτηνοτροφία. Νέοι ἔξωτερικοί πειρασμοί θά ἐπακολουθήσουν, μά δ ἀκριβῆς μοναχός τά ἀντιμετωπίζει δλα γενναιοφρόνως, μέ τήν πρέπουσα πνευματικότητα. "Αλλωστε τόν φοβόντουσαν πολύ. Ποιός τολμούσε νά τόν πλησιάσει; Ἡταν εὔσωμος, ψηλός, ἐπιβλητικός. Πρῶτο ἀνάστημα.

"Ομως ἐκεῖνος ἥταν πολύ πρᾶος πρός τούς ἄλλους. Δέν ἀντιμιλούσε, οὔτε θύμωνε. Πρῶτος στήν ύπακοή. Ὑπομονετικά καὶ καρτερικά θά δεχθεῖ τούς ἐμπατιγμούς, «πίνων μυκτηρισμόν ὧσπερ ὑδωρ», κατά τόν Ἰώβ. «Βοῦδι ἀνατολίτικο», θά τού πεῖ κάποιος. Θά τό καταπιεῖ. -

Διέπρεψε καὶ σέ ἄλλα διακονήματα. Πρόθυμος πάντα καὶ παντοῦ. Πρῶτος στίς παγκοινές, στό ἔσφυλλισμα, στό ἔσφυρνισμα, στόν κῆπο, στόν τρύγο, στίς ἐλιές. Πρῶτος στίς ἀκολουθίες, στήν ἐκκλησία, σέ δλα. "Ελεγε τήν εὐχή συνέχεια. Ἀσκεῖτο στήν ὁρθοστασία. Διψούσε γιά τίς ἀναγνώσεις. Τήν ώρα πού ἔβαζαν ἔνα ἀνάγνωσμα, ἔτρεχε δλοπρόθυμα ἀπ' τή Λιτή στή βασιλική πύλη, ν' ἀκούσει, νά οίκοδομηθεῖ.

'Απέκτησε πολλά χαρίσματα. "Εγινε ύπόδειγμα μοναχικῆς ἀκριβείας. Οἱ νουθεσίες του ταπεινές, ὅμορφες καὶ ἀπλές, συνδύαζαν τό ἀστεῖο μέ τό ἐποικοδομητικό, τό εύθυμο μέ τό κατανυκτικό, τό εὐχάριστο μέ τό ωφέλιμο. "Ακρως ύπομονητικός, μελετώντας διαρκῶς τό ταξίδι γιά τήν αἰώνιότητα. Ὁ παπά-Βησσαρίων μᾶς ἀφήνει μιά σπουδαία πληροφορία: πώς ἥταν κεκηρυγμένος υπέρ τῆς συνεχοῦς θείας μεταλήψεως.

Γέρων πλέον, πλησίαζε σταθερά πρός τήν τελείωση. Ὑπέφερε ἀπό μιά φοβερή ἀρρώστεια, ἔναν κοιλόπονο. Αἰσθανόταν σάν νά καίγονταν τά σωθικά του. Γιατρούς δμως δέν ἦθελε.

Λίγο καιρό πρό τῆς κοιμήσεώς του μπήκαν τρεῖς στό κελλί του. "Ἐνας ἀσπρογένης ἀρχιερεύς, ἔνας μοναχός μέ κουκούλι καὶ μιά μοναχή. Τούς ἀναγνώρισε. Τούς γνώριζε ἀπό καιρό. Χρόνια τώρα, κάθε μέρα, ἔβαζε μετάνοια στήν εἰκόνα τους, στήν εἰκόνα τῶν προστατῶν δηλαδή, τοῦ ἀγίου Νικολάου, τοῦ

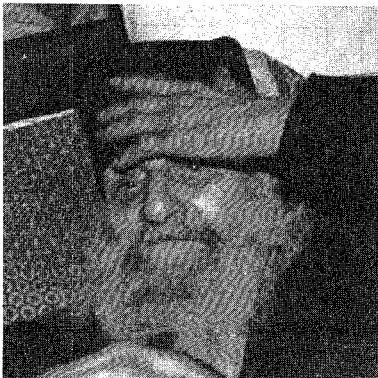
δούλου Γρηγορίου, τῆς ἀγίας Ἀναστασίας. Τόν ἐνουθέτησαν, καὶ τοῦ ἀνήγγειλαν πότε θά φύγει ἀπ' τὰ ἐπίγεια. Τότε πλέον ὁ π. Ἀρτέμιος ἀνεκοίνωσε στούς πατέρες τό εὐχάριστο γεγονός.

Λίγες ἡμέρες πρίν ξεψυχήσει, ἡ ἀρρώστεια ἐπιδεινώθηκε. Πονοῦσε πολύ. Τήν προηγουμένη τῆς κοιμήσεως διόπτρας ἔφασε στό κατακόρυφο. Τότε λοιπόν δικτύο ψυχού μοναχός ἀρχισε νά παραπονεῖται πρός τόν Χριστό, λέγοντας: «Κύριε, γιατί νά υποφέρω τόσο πολύ;» Τήν ἴδια στιγμή παρουσιάζεται ξαφνικά μπροστά του δικτύο τον Χριστό. Τόν πλησιάζει, καὶ τοῦ δείχνει τά σημάδια ἀπ' τά καρφιά στά χέρια του, γεμάτα αἷμα. Κατόπιν τοῦ λέει: «Γιά τήν ἀγάπη τή δική σου, κοίταξε πόση ύπομονή ἔκανα. Ἐσύ, γιά τήν ἀγάπη τή δική μου, δέν κάνεις ύπομονή;» "Υστερα δικτύο τον Χριστός ἔξαφανίστηκε. Δάκρυα χαρᾶς ἀνέβλυσαν ἀπό τά μάτια τοῦ μοναχοῦ, καὶ ἔκτοτε πλέον δέν ξαναπαραπονέθηκε.

Κατόπιν κοινώνησε τά ἄχραντα μυστήρια. Ἐφοδιάστηκε ἀρκετά. Καὶ στίς 20 Νοεμβρίου 1955, σέ ηλικία 69 ἑτῶν, διγερο-Ἀρτέμιος, δοκιμασμένος «ώς χρυσός ἐν χωνευτηρίῳ», παρέδωσε μέ πολλή χαρά καὶ ἵλαρότητα τήν τιμία καὶ ἄσπιλη παρακαταθήκη, τήν ψυχή, στά χέρια τοῦ ἡγαπημένου Νυμφίου ώς δλοκάρπωμα, ώς θυσία εὐάρεστη καὶ εὐπρόσδεκτη, γιά νά συνευφραίνεται αἰώνια στούς μυστικούς θαλάμους.

Ἐτελειώθη ἀκριβῶς δταν ἀρχιζε ἡ ἀγρυπνία τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Σύμβολο κι αὐτό τῆς καθαρότητός του. Κι αὐτός, ώς γνήσιο τέκνο τῆς Ἐφόρου τοῦ Ἀθωνα, ἐτέλεσε τά δικά του Εἰσόδια. «Ἐπορεύθη ἐν δόδῳ ἀμώμῳ». Ἐφτασε στίς πύλες τοῦ ἀχειροποιήτου ναοῦ. Τίς προσπέρασε. Μπήκε ἀφοβά στό οὐράνιο τέμενος. Εἰσῆλθε πλέον εἰς τά Ἀγία τῶν Ἀγίων. «Μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται».

— Τήν εὐχή σου, γέροντα....

ΓΕΡΩΝ ΔΑΒΙΔ Ο ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ

Μέσα στά μισοσκότεινα, μικρά καί χαμηλά κελλάκια τῆς Μονῆς Διονυσίου, σχεδόν στά ύπόγεια της, ἀνέκαθεν κατοικούσαν μεγάλοι ἑραστές τοῦ Θεοῦ, πού εἶχαν μεταβάλει τό ἀπέριττο κελλί τους σέ ἀσκητική παλαιότερα. Μιά δωδεκάδα ἄγιοι: Ἱεράρχες, δσιοι καί δσιομάρτυρες σεμνύνουν τήν Ἱερά Μετάνοιά τους μέ τά στεφάνια τῶν ἐνθέων ἀρετῶν τους καί προβάλλουν στόν κάθε προσκυνητή ώς πρότυπα πνευματικῆς τελειώσεως καί δσιακοῦ βίου.

Καί σήμερα ἀκόμη στό φημισμένο αὐτό ἀσκητικό μοναστήρι, κρύφθηκαν γιά πολλά χρόνια εὐλογημένες ψυχές πού δόξασαν μέ ἀληθινή μετάνοια τόν ἀγαπημένο Νυμφίο τους Χριστό καί ἔγιναν γιά δλους μας θερμοί ἵκετες γιά τήν σωτηρία τῶν ψυχῶν μας.

Μιά τέτοια δσία μορφή ἦταν δ Γέρων Δαβίδ Διονυσιάτης. Ἀπλός σάν μικρό παιδί, ἄκακος, ταπεινός, γλυκός στούς τρόπους καί τό πρόσωπο. Μιά ἀγγελική ψυχή.

Ήταν σχεδόν ἄγνωστος στόν πολύ κόσμο. Μά καί νά ἥθελες νά τόν βρῆς ἐπιμεπε μέ δδηγό νά φθάσης στό κελλί του. Καί ποιός ἦταν δ καλός δδηγός; Ὁ νοσοκόμος του, δ Γέρο-Θεόκτιστος.

- "Εεε! Ποῦ θέλεις νά πᾶς, ποιόν ζητᾶς;
- Θέλω νά ἐπισκεφθῶ καί νά γνωρίσω τόν π. Δαβίδ.
- "Ελα μαζί μου θά σέ πάω ἐγώ, είμαι καί νοσοκόμος του.
- Πάτερ Θεόκτιστε, τ' ἀγαπᾶς τά γεροντάκια;

— Τ' ἀγαπάω καὶ μ' ἀγαπᾶνε. Τούς ἐσυνήθισα, δέν μέ κουμάζουν. Βλέπεις ἐδῶ; Ἐδῶ ἦταν τό κελλί του δσίου Λεοντίου τοῦ Μυροβλύτου. Εἶχε στό βάθος μιά μικρή πόρτα καί συγκοινωνοῦσε μέ τήν σπηλιά του, πού εἶναι κάτω στό «Δοχειό».

— Ποῦ εἶναι τό δικό σας κελλί π. Θεόκτιστε; - "Ααα! Ἐγώ ἔχω τό κελλί του ἀγίου Νήφωνος τοῦ Βουρδουνάρη, πού ἔκανε πρίν καί Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Μεγάλη εὐλόγια, παιδί μου, μεγάλη εὐλόγια. "Ελα κοντά, ἔλα μαζί μου νά προσκυνήσης τόν τόπο πού στάθηκε ὁ Χριστός καί εὐλόγησε τόν ἄγιο, ὅταν προσευχόταν. Πράγματι στόν τοῖχο τοῦ κελλιοῦ του ἔχει ἀγιογραφηθεῖ δλόσωμος ὁ Χριστός καί μπροστά Του ἔνα καντηλάκι, πού μέ εὐλάβεια καί τιμή τό ἀνάβει καθημερινά δ π. Θεόκτιστος.

Προχωροῦμε μέσα σέ μισοσκότεινους διαδρόμους, συναντάμε κελλιά, παρεκκλήσια, ἀνεβοκατεβαίνουμε σκάλες καί φθάνουμε στόν ποθούμενο ἐραστή τοῦ οὐρανοῦ.

— "Εεε! Πάτερ Δαβίδ, ἔνα καλογέρι ἀπό τήν Γρηγορίου σέ θέλει.

— 'Ελάτε μέσα, ἐλάτε· ἀκούσθηκε ᾧ γλυκειά καί ταπεινή φωνή του.

— Εὐλόγησον, γέροντα, τήν εὐχή σου.

— Δέν εἶμαι παπᾶς, δχι τό χέρι. Μόνο στούς παπάδες νά φιλήτε τό χέρι.

'Ηταν καθισμένος στό ξυλοκρέββατό του. Χειμώνας καιρός. Τό κρύο ἐρχόταν τσουχτερό ἀπό τόν "Αθωνα. Ὁ π. Δαβίδ, τυλιγμένος δχι μέ ροῦχα ἀλλά μέ κομμάτια ἀπό ροῦχα, ἀντιμετώπιζε καρτερικά τόν σκληρό χειμερινό ἐπισκέπτη. Τά πόδια του εἶχε τυλίξει μέ κάτι χονδρές κάλτσες πού ἔμοιαζαν μέ μεγάλες μπότες. Τίς εἶχε ράψει δ ἰδιος ἀπό διάφορα ἄλλα κομμάτια, κυρίως ἀπό φανέλλες καί ἔφθαναν μέχρι τό γόνατο. Ἡ πρώτη ματιά στό κελλί του προκαλοῦσε μόνο θαυμασμό καί συγκίνησι. Εἶναι δυνατόν νά κατοικῇ ἐδῶ ἄνθρωπος; Χωρίς ἀρκετό ἡλιακό φῶς, χωρίς τήν παραμικρή ἄνεσι χώρου, χωρίς τήν στοιχειώδη καθαριότητα. Τίποτε τό καινούργιο, τό πολιτισμένο. "Ολα εἶχαν τήν μυρουδιά τοῦ θανάτου καί μόνο δ γέ-

ροντας είχε τήν εύωδία τῆς ἀναστημένης ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ ἐ-φώτιζε μὲ τό λαμπρό του πρόσωπο τήν γύρω ἀπελπισία.

— Τί κάνετε, πάτερ Δαβίδ;

— Τώρα κάνω κομποσχοίνι γιά δλο τόν κόσμο. Καὶ λέω· Κύριε, σῶσε τά ἔθνη, φωτίσε τούς ἔχθρούς Σου νά σ' ἀγαπήσουν. Στεῖλε τήν Χάρι Σου νά ἔλθῃ ἡ ἐνότης στόν κόσμο. "Ολοι περνᾶνε ἀπό τό στόμα μου. Φωνάζω καὶ τούς μάρτυρες, τούς δοσίους καὶ ἴδιαίτερα τήν Παναγία μας.

— Πάτερ Δαβίδ, θά σωθοῦμε;

— Γιατί μέ ρωτᾶς; Μέ πειράζεις; Ἀφοῦ θά σωθοῦν πολλοί ἀπό τόν κόσμο, δέν θά σωθῇ δ καλόγερος; Θά ῥθῇ καιρός πού θά γίνουμε, παιδί μου, μία ποίμνη εἰς ποιμήν.

— Πάτερ Δαβίδ, ποῦ γεννήθηκες, είσαι χρόνια ἐδῶ;

— Γεννήθηκα στό χωριό Κτιστάδες τῆς Ἀρτης τό 1889. Τό κοσμικό μου ὄνομα ἦταν Δῆμος. Εἶμασταν τρία ἀδέλφια. Οἱ γονεῖς μου μέ μάθανε νά πηγαίνω στήν ἐκκλησία, νά προσεύχωμαι καὶ πάνω ἀπ' δλα ν' ἀγαπῶ τόν Θεό. Θυμᾶμαι, δταν ἥμουνα πέντε ἑτῶν, είδα ἔξαίσια καὶ παράδοξα πράγματα στόν οὐρανό. Είδα ν' ἀνοίγη δ οὐρανός καὶ μέσα σέ ἀπερίγραπτη δόξα ἀντίκρυσα μέ φόβο καὶ ἔκστασι δλα τά τάγματα τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀγίων καὶ ὄντερα τόν Ἅδιο τόν Θεό ἐπάνω στόν Θρόνο Του.

"Αλλη φορά, θυμᾶμαι, θά ἥμουνα γύρω στά 16 χρόνια, είδα ἔξω ἀπό τήν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ μου θαυμάσιες θεϊκές ἀποκαλύψεις, τίς δποῖες, δταν κάποτε θέλησα νά τίς διηγηθῶ σέ κάποιο κοσμικό ἄνθρωπο, βουβάθηκα ἐπί μισή ὥρα. Δέθηκε ἡ γλῶσσα μου. Δέν ξέρω πῶς ἔγινε αὐτό, καὶ μετά ἀπό μισή ὥρα λύθηκε πάλι καὶ κατάλαβα δτι αὐτά δέν πρέπει νά τά διηγηθῶ σέ κανέναν. Γι' αὐτό οὔτε καὶ σέ σένα θά πῶ τίποτε.

Πολλές φορές μέ πείραζε δ διάβολος, δταν ἥμουνα κοσμικός, ἀλλά δέν τόν φοβόμουνα. Πιανόμασταν στά χέρια καὶ δταν φώναζα τήν Παναγία σέ βοήθεια ἡ ἔκανα τόν σταυρό μου, ἔξαφανιζόταν ἀπό μπροστά μου δ καταραμένος. Κάποτε παρουσιάσθηκε σάν δράκοντας καὶ χωρίς νά τόν φοβηθῶ τόν ἔπιασα ἀπό τήν οὐρά καὶ τόν πέταξα μακριά.

— Πότε έγινες καλόγερος καί τί σοῦ συνέβη γιά νά τό ἀποφασίσης;

— Ἐγώ, παιδί μου, ἥθελα νά γίνω καλόγερος ἀπό μικρός, ἀλλά δέν μ' ἄφηναν οί γονεῖς μου. Μέ πάντρεψαν λοιπόν, ἔκανα δύο παιδιά καί τό 1955 σέ ἡλικία 66 ἐτῶν ἥλθα γιά καλόγερος πρῶτα στήν Μονή Γρηγορίου.

— Καί πῶς σοῦ ἔκανε καρδιά ν' ἀφήσης τήν οἰκογένειά σου;

— "Αχ, παιδί μου, μ' ἔτρωγε μέσα μου δ θεῖος πόθος. Ὁ πόθος γιά τόν Χριστό, γιά τήν μοναχική ζωή." Ετσι ἄφησα γυναίκα, παιδιά, περιουσίες, νυφάδες καί ἐγγόνια καί ἥλθα νά προσφέρω στόν Κύριο τά γεράματά μου, ἀφοῦ δέν μπόρεσα νά δώσω τά νευάτα μου.

— "Εμεινες στήν Γρηγορίου πολύ καιρό;

— Ἐκεῖ ἔμεινα δικτώ μῆνες καί γιά κάποιο λόγο ἔφυγα καί ἥλθα στό Διονυσίου. Ἄλλα δ ἡγούμενος τῆς Γρηγορίου ἦταν καλός. Τόν ἔλεγαν Βησσαρίωνα. Αὐτός μ' ἔμαθε πῶς νά κάνω τόν κανόνα μου. Νά ἔτσι. Τρία κομποσχοίνια τοῦ Χριστοῦ, ἔνα τῆς Παναγίας, μετά πάλι τό ἴδιο· τρία τοῦ Χριστοῦ ἔνα τῆς Παναγίας μέχρι νά συμπληρωθοῦν δώδεκα· μετά κάνω ἐδῶ πού είμαι ἔνα γιά τόν Τίμιο Πρόδρομο, ἔνα γιά τόν ἄγιο Νήφωνα καί μετά δσα ἀλλα θέλω. Μούχε δώσει καί διακόνημα. "Ημουνα κτίστης καί καλός κτίστης. Μοῦ ἄρεσε ή ὑπακοή." Οπου μ' ἔστελναν, ἔλεγα: Νάναι εὐλογημένο. Διότι μοῦ εἶπαν, δταν ἐπῆγα ἐκεῖ, δτι μόνο δύο λέξεις νά λέω· «Εὐλόγησον» καί «Νάναι εὐλογημένο». "Ενοιωθα χαρά καί εὐχαρίστησι νά κάνω τό καλό γιά τούς ἀλλους.

— Ἐδῶ σάν καλόγερος είχες πειρασμούς ἀπό τόν διάβολο;

— Ναί πολλές φορές καί τώρα μέ πειράζει. Δέν ἡσυχάζει. Ἐκεῖνος τήν δουλειά του καί ἐγώ τήν δική μου.

Κάποτε τήν ὥρα τῆς προσευχῆς ἥλθε νά μέ ταράξη. Ἀμέσως τόν πιάνω καί ὅγα καί τοῦσπασα τό κεφάλι μέ τίς γροθιές. Φοβήθηκε καί ἔφυγε. "Ἐλεγα, βλέπεις, καί τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». "Ἄλλοτε πάλι θυμᾶμαι, δταν διακονούσα στό μετόχι μας στόν Μονοξύλιτη, τήν ὥρα τῆς προσευχῆς, παρουσιά-

σθηκε μπροστά μου ένας λαμπρός νέος. Κατάλαβα ότι ήταν ἄγγελος. Είχε τό κεφάλι του χαμηλωμένο. Ἐγώ προσευχόμουνα καὶ αὐτός στεκόταν σεμνά ἀπέναντί μου. Δέν μου μίλησε οὕτε τοῦ μίλησα. Μετά ξαφνικά πέταξε ψηλά καὶ τότε ἐγώ σηκώνοντας τά μάτια μου εἶδα ἔνα πλῆθος ἀπό λευκοφορεμένους ἄγγέλους νά ψάλλουν στόν οὐρανό.

Μιά ἄλλη φορά ἦλθε δ σατανᾶς μέ τήν μορφή ἀγρίου ἀνθρώπου, πού εἶχε μεγάλο ἀνάστημα. Μ' ἅρπαξε καὶ μέ τραβοῦσε γιά τόν γκρεμό. Φώναζα σέ βοήθεια τόν Χριστό, τούς ἀγίους... καὶ καθώς ἔπεφτα, μ' ἔπιασε δ Τίμιος Πρόδρομος στήν ἀγκαλιά του καὶ μέ κατέβασε μαλακά κάτω στήν κοιλάδα. Καὶ ἐγώ δοξάζοντας τόν ἄγιο Πρόδρομο ἥλθα στό μετόχι μας.

Μιά ἄλλη φορά ἦλθε στό κελλί. Μοῦ ἔτριζε τά δόντια καὶ μ' ἀπειλοῦσε, λέγοντας: "Ἄχ, τί νά σου κάνω. Δέν μπορῶ νά σου κάνω τίποτε, γιατί φορᾶς στόν λαιμό αὐτό τό σχοινί. (Εἶχα βλέπεις τόν σταυρό μου).

Δόξα σοι, δ Θεός. Ἄλλα καὶ πρό καιροῦ, τήν δύρα πού ἀνέβαινα τίς σκάλες γιά νά πάω στήν ἐκκλησία, παρουσιάσθηκε μπροστά μου μέ τήν μορφή ἐνός γιγαντόσωμου μοναχοῦ καὶ μ' ἐμπόδιζε νά προχωρήσω. Μάλιστα μοῦ ἀπλωνε τό χέρι νά τοῦ τό φιλήσω. Ἐγώ δύμως πού κατάλαβα ότι ήταν διάβολος, ἐσκυψα καὶ πέρασα κάτω ἀπό τό χέρι του.

— Πάτερ Δαβίδ, ἐδῶ βλέπω στό δωμάτιό σου νά ἔχης κρεμάσει παντοῦ σταυρούς. Τί συμβαίνει;

— "Ααα! Τί νά σου πῶ! Βρῆκα αὐτό τό κόλπο καὶ λυτρώθηκα. "Ἐρχεται ἐκεῖνος καὶ μέ πειράζει. Δέν μέ ἄφηνε σέ ήσυχία. Τώρα δόξα σοι, δ Θεός, ἐκρέμασα τούς σταυρούς αὐτούς καὶ ἀναπαύθηκα. Στήν ἀρχή ἐρχόταν ἀπό τήν πόρτα. Κολλάω ἐκεῖ ἔνα σταυρό. Μετά φανερωνόταν ἀπό τούς τοίχους, κολλάω καὶ ἐκεῖ σταυρούς, τό ίδιο καὶ στά παράθυρα. Μετά ἐρχόταν ἀπό τό νταβάνι. Τί νά κάνω; Ἐκρέμασα σταυρούς μέ κλωστή, νά κρέμωνται στόν ἀέρα, γιά νά διώχνουν τά ἐναέρια πνεύματα. Καὶ παντοῦ ἔχω βάλει. Τώρα δέν ἔχει ἀπό ποῦ νά περάση.

Ἐθαύμαζα τήν σοφία καὶ τήν πρωτότυπη ἀπλότητά του. Τόν καμάρωνε ή ψυχή μου καὶ δέν ἔχόρταινα νά τόν κυττάζω.

Αύτός ήταν πολύ άμεριμνος, ήσυχος, είρηνικός καί χαρούμενος διότι μέ αυτό τό «κόλπο» του κατώρθωσε μέ έπιτυχία νά διώχνη τά δαιμόνια.

"Ισως ρωτήσῃ κανείς: Ποῦ τούς βρῆκε τόσους σταυρούς; Δέν τούς άγόραζε. "Ενωνε δύο ξύλα μ' ἔνα σύρμα στήν μέση καί ήταν ἔτοιμοι. Κομμάτια - λωρίδες ἀπό χαρτοσακκούλες, ἀπό χαρτόνια, ἀπό παλαιές λαμαρίνες, διτιδήποτε εὕρισκε μπροστά του ἔφτειαχνε τά πολύτιμα ὅπλα του γιά νά πολεμήση τόν ἐχθρό.

Καί πάλι τόν ρώτησα: δέν ἔχεις τώρα γέροντα πειρασμούς;

— Τώρα ἔρχεται καί μέ πειράζει κάτω ἀπό τίς φτέρνες, στά πόδια. "Οταν πάω νά ξαπλώσω μέ τραβάει ἀπό τά πόδια. Τότε σηκώνομαι καί ἐγώ καί ἀρχίζω νά κάνω τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ στίς φτέρνες μέ τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» καί τότε φεύγει. "Αμα ξανάρθη ἐγώ τά ἵδια. Δέν γίνεται ἐκεῖ νά σημειώσω παντοτεινά σταυρό, γιατί είναι ἀμαρτία.

Καί μέ τήν μακάρια ἀπλότητά του ἀρχίζε μπροστά μου νά σταυρώνη τίς φτέρνες του καί νά μοῦ δείχνη πώς νικάει τόν ἀντίπαλο. Χαμογελαστός σάν μικρό παιδί, καθόταν καί μοῦ τά ἔλεγε, μακριά ἀπό κενοδοξίες καί ἐπάρσεις, γιατί εἶχε ντυθῆ μέ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ.

— Γιατί, πάτερ Δαβίδ, δέν παρουσιάζεται καί σ' ἐμᾶς διάβολος;

— Καί σέ σᾶς παρουσιάζεται, ἀλλά δέν τόν βλέπετε. "Αμα ἔχη δ ἄνθρωπος πάθη, κακίες, ἀμαρτίες, ἔχει μέσα στήν καρδιά καί στό μυαλό του τόν διάβολο. Γιατί αύτός κάνει ὅλα αὐτά τά πράγματα καί ἡ κακή προαιρεσίς τοῦ ἀθρώπου. Αύτός, μωρέ παιδί μου, παρουσιάζεται μόνο στούς πράους καί ταπεινούς. Ξέρεις, αύτούς τούς φοβᾶται, ἀλλά δέν μπορεῖ νά τούς κάνη τίποτε, διότι είναι μέ τόν Χριστό.

— Ἐμεῖς οἱ κοινοβιάτες μοναχοί πᾶς θά προκόψουμε στήν ἀρετή;

— Καλά, δέν ξέρεις ἀκόμη, δέν ἔμαθες; "Ακου. 'Υπακοή καί ἀγάπη. 'Η ὑπακοή σοῦ χαρίζει εἰρήνη, χαρά καί πόθο γιά τόν Χριστό καί ἡ ἐλεημοσύνη είναι μεγάλο πρᾶγμα. Μ' αύτή

πᾶς δρθιος στόν παράδεισο. Σοῦ συγχωράει δλα τά ἀμαρτήματα. Στά συγχωράει δ Θεός. Κατάλαβες; Κακό μεγάλο είναι ή υπερηφάνεια. Πωπώ, πόσο τήν ἀποστρέφεται δ Θεός! "Οχι σάν τόν φαρισαῖο, πού ἔλεγε· ἐγώ δίνω καὶ δίνω... γιατί τό βραβεῖο τό πῆρε ἐκεῖνος πού κτύπαγε τά στήθια. Τώρα, νά'ένα πορτοκάλι. "Αν θέλης φάτο. "Ενας περαστικός μοῦ τό ἔδωσε. Τί ἄλλο νά σου δώσω, τί ἄλλο; "Έχω κάτι αὐγά. "Ο, τι ἔχω, δίνω. Νά, φάε τ' αὐγά. Νά δίνης καὶ ἔσυ δ, τι ἔχεις, δπως καὶ ἐγώ. Βλέπεις, δ, τι ἔχω σου δίνω. Σοῦ λέει κάποιος· ἔνα ποτήρι νερό, μωρέ ἔσκασα. Δῶσε, δῶσε μιά σταλιά νερό. "Η δίψα δέν κρατιέται. Σῶσε τόν ἄνθρωπο. "Αν ησουνα ἔσυ στή θέσι του, τί θά ἔκανες;

Γιά νά δώσω περισσότερη χαρά στόν γέροντα, πῆρα ἀπό τά δῶρα τῆς πλημμυρισμένης ἀπό ἀγάπη καρδιᾶς του. Δέν ηξερε πῶς νά μέ εὐχαριστήσῃ καὶ φιλοξενήσῃ.

— Εὔχεσθε, πάτερ, καὶ γιά ἐμᾶς, σᾶς παρακαλῶ.
— Δέν πιάνει, παιδί μου, ή προσευχή μου. Είμαι ἀμαρτωλός.

— Νά προσεύχεσαι καὶ ἄς μή πιάνη...
— "Εεε, καλά-καλά. Πρόσεχε καὶ κάτι ἄλλο· Νά μή λές δ τάδε κάνει τοῦτο δ ἄλλος κάνει ἐκεῖνο. Γιατί ἔτσι θά χάσης τήν Χάρι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ γάϊδαρο νά τόν ίδης κάποιον νά μή τόν κοροϊδέψης. 'Ἐγώ δέν λέω, δέν λέω τέτοια πράγματα. 'Αφ' δ-του ἔγινα καλόγερος δέν βλασφήμησα κανέναν οὔτε κακό λόγιο είπα σέ κανέναν. Καὶ ἀμαζητᾶς νά βρῆς τόν Χριστό; Νά ἐδῶ μέσα είναι. (Καί μοῦ ἔδειχνε τό μέρος τῆς καρδιᾶς του). 'Αγάπα τόν Θεό καὶ τόν πλησίον σου, δπως τόν ἑαυτό σου. "Ετσι λέγει δ Χριστός.

— Σ' εὐχαριστῶ γέροντα· είναι καιρός νά πάω στήν ἐκκλησία.

— "Αἱντε, πήγαινε στήν εὐχή τῆς Παναγίας καὶ ἔρχομαι καὶ 'γώ γιατί θέλω νά κοινωνήσω.

Αὐτή τήν εὐλογία είχε τό προσκύνημά μου στήν διπλανή ἀδελφή-Μονή.

‘Ο πατήρ Δαβίδ ήταν δ ἄνθρωπος τῆς χάριτος, τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς. ‘Ο μεταδότης τῆς θείας χαρᾶς καὶ πραότη-

τος. Ό οιρηνοποιός τῶν ταραγμένων ψυχῶν. Ό κυνηγός τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καὶ εὐαγγελιστής τῶν θεϊκῶν ἐννοιῶν καὶ ἀποκαλύψεων. Αγάσθηκε τόσο γρήγορα - μέσα σέ 28 χρόνια μοναχικής ζωῆς - διότι πολύ ἀγάπησε τὸν Ἰησοῦν καὶ κοπίασε νά ἐνωθῇ μαζί Του.

Στίς ἀρχές Φεβρουαρίου τοῦ 1983 τά χιόνια, ἡ παγωνιά καὶ ἡ ἐπιδημία τῆς γρίπης στό μοναστήρι τοῦ ἀγίου Διονυσίου βρίσκονται σέ δξαρσι. Τό ἀσκητικό του σῶμα δέν ἄντεξε στήν ἀρρώστεια καὶ στίς 5 τοῦ μηνός πέταξε ἡ ψυχή του ἀπαλά καὶ ἀθόρυβα στήν ἀγκαλιά τοῦ Χριστοῦ. Τό φωτεινό καὶ εἰρηνικό πρόσωπό του ἐπιβεβαίωνε τήν κατάκτησι τοῦ οὐρανίου κόσμου.

Ο ἡγούμενος τῆς Μονῆς, π. Χαράλαμπος, ὃς ἔξῆς διεζωγράφησε τήν μορφή τοῦ γέροντα Δαβίδ: «Ἡταν πολὺ ὑπάκουος. Παρά τήν γεροντική του ἡλικία, ἔτρεχε σάν μικρό παιδί καὶ διακονοῦσε παντοῦ. Στήν τέχνη του, πού τήν ἐγνώριζε ἀπό τόν κόσμο, ἦταν ἄφθαστος. Πολλά πεζούλια, καλντερίμια καὶ καλυβόσπιτα εἶναι κτισμένα ἀπ' αὐτόν. Πολλά καλογέρια, πού ἐδιάβαζαν δίπλα στό σκήνωμά του τό ψαλτήρι, παρηγοροῦντο μέ δάκρυα κατανύξεως, πρᾶγμα πού μαρτυρεῖ δτι ἡ ψυχή του βρῆκε τόπο στήν δόξα τοῦ Θεοῦ. Αἰώνια του ἡ μνήμη».

Οι πατέρες τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσιού Γρηγορίου ἔχουν πολλά νά διηγοῦνται γιά τήν ἀπλότητα τοῦ τότε δοκίμου Δημοσθένους καὶ κατόπιν Δαβίδ μοναχοῦ.

Ο γέροντας Ἀρσένιος, δόποῖος σάν μάγειρας τότε τόν εἶχε βοηθό του, μοῦ διηγήθηκε τά ἔξῆς: Κάποια φορά, δταν στό μοναστήρι ἐπλησίαζε κάποια ἀγρυπνία καὶ ἄρχισαν τό βράδυ να κτυποῦν ὅλες οἱ καμπάνες μαζί, δ δόκιμος Δημοσθένης ξαφνιάσθηκε. Πετάχθηκε ἔξω ἀπό τό κελλί του καὶ τρέχοντας στούς διαδρόμους τῆς Μονῆς καλοῦσε τούς πατέρες σέ βοήθεια: «Πατέρες, ποῦ ἀναψε πυρκαϊά; Πάμε νά βοηθήσουμε, πολλές καμπάνες κτυπᾶν». Ἐνόμιζε δτι οἱ καμπάνες κτυποῦν γιά τό σβήσιμο πυρκαϊάς, δπως ἵσως συνέβαινε στό χωριό του.

Μιά ἄλλη φορά, πάλι σάν δόκιμος, τόσο πολύ εἶχε ἐνθου-

σιασθῆ ἀπό τίς ἀναγνώσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν πού περιέχει τό Ὁρολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε ἔλεγε στούς ἄλλους πατέρες: Τί κρῖμα νά μή ξέρη δικόσμος αὐτές τίς εὐχές καὶ ψαλμωδίες. Θά πάω νά κηρύξω στόν κόσμο γι' αὐτές τίς ἀκολουθίες. Ἐπῆρε λοιπόν ἔνα Ὁρολόγιο καὶ ἔφυγε γιά τόν κόσμο. Ἐπῆγε στό χωριό του, δπού εἶχε ὑποσχεθῆ στούς συγγενεῖς του δτι οὐδέποτε θά ἐπιστρέψῃ πίσω. Βλέποντάς τον ἡ γυναίκα του τόν ἐμάλωσε καὶ τόν συμβούλευσε κατόπιν νά γυρίσῃ στό μοναστήρι του, ἐνῷ ἡ μεγάλη κόρη του ἅρπαξε μία φούρκα ἀπό τόν φράχτη καὶ ἀπειλώντας τον τοῦ ὑπενθύμισε νά τηρήσῃ τήν ὑπόσχεσί του, γιά νά μή χάσῃ τούς μοναχικούς του κόπους καὶ ἀμαρτήσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς παρήκοος.

Μιά ἄλλη φορά τόν ἔστειλε διακονητής τοῦ Μαγειρείου, δπού ὑπηρετοῦσε τότε, στόν κῆπο νά φέρη μαΐντανό. Στόν δρόμο συνάντησε ἔνα προσκυνητή. «”Εε τί κάνεις, πατριώτη; Κάτσε νά σταυρώσουμε δύο κουβεντούλες». Ἐπέρασαν δύο ώρες περίπου. Ὁ μάγειρας μαγείρεψε τό φαγητό, τό ἐσέρβιρε, ἔφαγαν οἱ πατέρες καὶ τότε φάνηκε τό ἀπλό γεροντάκι, δ δόκιμος Δῆμος.

— Γιατί ἄργησες Δῆμο;

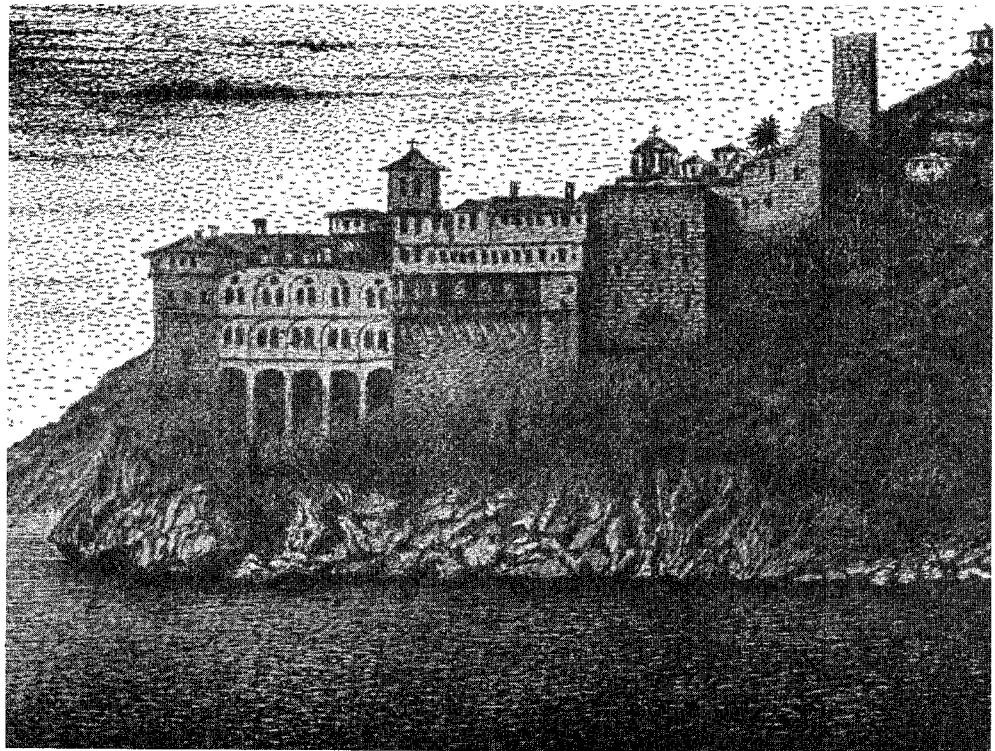
— Δέν κάνετε λίγο ὑπομονή; Βιαστήκατε πρωΐ - πρωΐ νά φᾶτε!

Ο γέροντας Θεόκτιστος Διονυσιάτης πού τόν ὑπηρέτησε πιστά μέχρι τέλους μέ τήν χαριτωμένη ἀπλότητά του μοῦ εἶπε: «”Εκανα κομποσχοίνι νά μοῦ πῆ δ Θεός ποῦ τόν ἔβαλε καὶ ἔλαβα πληροφορία δτι εἶναι σέ καλό μέρος.

Τό φωτεινό του πρόσωπο καὶ ἡ παιδική του ἀπλότης θά μείνουν βαθειά στήν καρδιά χαραγμένα σέ δσους τόν ἐγνώρισαν. Εἴθε μέ τίς πρεσβείες του νά βαδίσουμε καὶ ἐμεῖς τήν ὁδό τῆς μακαρίας ἀπλότητος, δπως ἐκεῖνος.

«Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ Αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν δ Κύριος».

Δ. Μ. Γ.

Ι. Μονή Ὁσίου Γρηγορίου. Σχέδιο.

ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Σέ σημειώσεις παλαιού Γρηγοριάτου, τοῦ γέροντος Ἰωακείμ, ἀναφέρονται στοιχεῖα ἀπό ἀξιοθαύμαστα σημεῖα ποὺ συνέβησαν στή Μονή. Ὁ ἕδιος, εἴτε ὑπῆρξε αὐτόπτης μάρτυς, εἴτε τά ἄκουσε ἀπό παλαιοτέρους. Διορθώθηκε κάπως ἡ γλώσσα καὶ ἡ σύνταξη τοῦ κειμένου. Φέρονται σέ φῶς, για νά ἐπιβεβαιωθεῖ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀγίων του πρός ἐμᾶς, ἡ δποία ἀλλωστε ἔχει χίλιους δύο ἄλλους τρόπους νά ἀποκαλυφθεῖ.

*... Ἀπεφάσισα δριστικά πλέον, κι ἀναχώρησα κρυφά γιά τό "Αγιον" Ὄρος. Ἔφθασα αἰσίως. Περιερχόμενος δέ καί ἐπισκεπτόμενος πολλές Μονές καί Σκῆτες, μελέτησα ἐπισταμένως τόν τρόπο διαβιώσεως. Τέλος, ἀφοῦ συνέλεξα ἀρκετές χρήσιμες πληροφορίες, ἀποφάσισα νά κοινοβιάσω στήν Ἱ. Μονή τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου.

Πρίν νά μπώ στή Μονή, κουρασμένος καθώς ἥμουν, πῆγα καί κοιμήθηκα σ' ἔνα ἀπόκρημνο καί δύσβατο μέρος, λίγο παραπάνω ἀπό τό Γυφταριό, πούχε λίγη σκιά. Μάταια δμως προσπαθοῦσα νά κοιμηθῶ. "Υπνος δέν ἐρχόταν. Λογισμοί ἐπί λογισμῶν, σκέψεις ἐπί σκέψεων ἀλληλοσυγκρούονταν καί μέ ἀναστάτωναν. Ὁ πειρασμός ἔβαζε κάθε δυνατή προσπάθεια, ἐνεργώντας σατανομεθοδικά γιά νά μέ ἀποτρέψει. Τελικῶς, καταβεβλημένος ἀπό τήν ψυχική πάλη, ἐνόμισα πώς ἔφτασες ἐπί τέλους δ ὑπνος. Ὁπότε, «τί τό δρώμενον;». Στεκόταν ἀπό πάνω μου ἔνας ὑπέργηρος μοναχός μέ σεβάσμια, ἐπιβλητική, βιβλική μορφή, μέ γενειάδα ὡς τά γόνατα, μέ ἵλαρό βλέμμα, καί μοῦ λέει: «Τί κάθεσαι ἐδῶ ξέω, παιδί μου, καί βασανίζεσαι ἀπό σκέψεις καί λογισμούς; Σήκω καί πήγαινε μέσα στό Μοναστήρι». Σηκώθηκα στό πρό-

σταγμά του ἀμέσως μέ τήν πρόθεση νά τόν παρακαλέσω νά μέ δδηγήσει ἐκεῖνος. Ἀλλά ποῦ δ γέροντας! Ἀφαντος!

Ταράχτηκα μέ τό γεγονός, καί διερωτήθηκα ποιός νάταν ἄραγε δ μυστηριώδης γέροντας πού κατόρθωσε σέ τέτοια ἡλικία ν' ἀνέβει σ' ἐκεῖνο τό δύσβατο μέρος, στό δποτο κι ἐγώ μετά βίας ἀνέβηκα. Μ' αὐτές τίς σκέψεις (οί προηγούμενες ἄτακτες καί σατανικές σάν καπνός διαλύθηκαν) ἔφυγα τρέχοντας, μπῆκα στό Μοναστήρι, παρουσιάστηκα εύθυς στόν δντως δσιο Καθηγούμενο, καί τοῦ γνωστοποίησα τόν πόθο καί τό σκοπό μου, καθώς καί τό προηγούμενο γεγονός μέ τό σεβάσμιο γέροντα.

Τότε δ Καθηγούμενος, μέ καταφανή συγκίνηση, μέ δδήγησε μπροστά σέ μιά εἰκόνα καί μέ ρώτησε: «Αὐτός είναι δ γέροντας πού σοῦ παρουσιάστηκε;». «Ναί, ναί, αὐτός είναι!» ἀπάντησα κατάπληκτος. «Ηταν πράγματι δ γέρων Ἰωακείμ, δ νέος κτίτωρ τῆς Μονῆς, μέ τήν ἐξαιρετικῶς ἐπιμήκη γενειάδα, τήν δποίαν ἀπέκτησε θαυματουργικῶς, δντας ἐκ φύσεως ἀγένειος¹.

★ «Οταν μετά ἀπό ἀρκετούς μῆνες ἔγινε δ κουρά μου, μετά ἀπό πολλή κούραση μά καί πολλή κατάνυξη, θέλησα λίγο νά ἀναπαυθῶ. Πρίν δμως κοιμηθῶ, κάποιος ἀνοίγει τήν πόρτα τοῦ κελλιοῦ μου τελείως ἀντικανονικά, χωρίς νά πεῖ τό συνηθισμένο: «Δι! εὐχῶν τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν...». Μπῆκα ξαφνικά σέ σκέψεις, καί αἰσθάνομαι μιά τρομερή δυσοσμία, ἀφόρητη. Βλέπω τότε ἀπό πάνω μου τόν ἀπρόσκλητο ἐπισκέπτη. Τί φοβερό καί φρικιαστικό θέαμα! Ήταν δ ἕδιος δ σατανᾶς. Τερατόμορφος, κερασφόρος, πυρίπνους, πυρόφθαλμος, δασύτριχος, μέ νύχια μακρυά. Μέ κύτταξε βλοσυρά καί ἀγριεμένα, καί μοῦ εἰπε γελώντας σαρκαστικά: «Ε! Ε! Τί ἥλθες βρέ νά κάνεις κι ἐσύ ἔδω; Τώρα θά σοῦ δείξω ἐγώ». Απλωσε τό χέρι πάνω στό στήθος μου, μά τό τράβηξε ἀμέσως, βγάζοντας ἔνα φριχτό οὐρλιαχτό: «Αααα». Αθελά του είχε ἀγγίξει τόν τίμιο Σταυρό πού κρεμόταν στό στήθος μου. Έξαφανίστηκε εύθυς, ἀφήνοντας πίσω του μιά ἀνυπόφορη δυσοσμία.

★ «Ἐναν καιρό ἐνέσκηψε στή Μονή ἐπιδημική γρίπη πού προσέβαλε τούς πιό νέους καί πιό γερούς, ἄλλους ἔλαφρά, ἄλλους βαριά. Ἐγώ προσεβλήθην ἔλαφρά. Σάν ἀρρώστησε κι δ μάγειρας, μοῦ ἀνέθεσαν νά τόν ἀντικαταστήσω. Τελείως ἀδαής μαγειρικής, ἀνέλαβα τή διακονία ὑπό τήν καθοδήγηση τοῦ μαγείρου, τοῦ πατρός Υπατίου, ἔχοντας εύτυχῶς πεπειμαμένο παραμάγειρο ἔνα δόκιμο πραότατο, ἀπλούστατο, ἄκακο σάν ἀρνί.

1. Περί τοῦ γέροντος Ἰωακείμ βλ. στό 60 τεῦχος τοῦ Όσ. Γρηγορίου.

Κάποια μέρα τόν ἔστειλα στόν κῆπο νά μαζέψει κηπουρικά γιά τό μαγείρεμα. Μά ῦστερ' ἀπό λίγο, σχεδόν ἀμέσως, ἐπέστρεψε ἀσθμαίνοντας, περίτρομος, χωρίς κηπουρικά. Σάν τόν ρώτησα τί συνέβαινε, μοῦ εἶπε πώς στό μονοπάτι πού πάει γιά τόν κῆπο βρισκόταν ἔνα πολύ μεγάλο καὶ φοβερό φίδι, καὶ γιαυτό τρόμαξε κι ἐπέστρεψε τροχάδην, κάθιδρως καὶ πνευστιῶν.

"Ομως ἡ πράξη του ἦταν ἀντίθετη πρός τόν ἀπαράβατο κανόνα τῆς «τυφλῆς ὑπακοῆς». Τόπα στό Γέροντα. Ἐκεῖνος τόν ἐνουθέτησε, τόν ἐνθάρρυνε, τούδωσε τήν εὐλογία του, καὶ τόν ἔστειλε στή διακονία χωρίς δισταγμούς καὶ φόβους. Γεμάτος θάρρος δ δόκιμος ἔτρεξε, μάζεψε, κι ἐπέστρεψε πασίχαρος. "Οταν τόν ξαναρώτησα τί συνέβη, μοῦ εἶπε πώς τό φίδι ἦταν ἐκεῖ, ἀλλά ψόφιο!

★ Πρίν πάω στό στρατό, προσεβλήθην ἀπό ὑπεροξεῖα ἰσχυαλγία, περιοδική μέν, μά ἀφόρητη. Δέν μποροῦσα νά σταθῶ στά πόδια μου, δταν μ' ἔπιανε, κι ἐπεφτα κάτω, δπου κι ἄν βρισκόμουν. Κανένα ιατροφαρμακευτικό μέσον, οὕτε θερμόλουτρα, οὕτε δ στρατός μπόρεσαν νά μέ θεραπεύσουν. Μόνιμη, μαρτυρική ἡ κατάσταση.

Κάποια μέρα ἔφεραν σιτάρι στήν παραλία, καὶ κατά τή συνήθεια ἐπρεπε δλοι νά τό ξεφορτώσουμε. Σάν ἄρχισε τό ξεφόρτωμα, μ' ἔπιασε ξαφνικά τό μόνιμο βάσανό μου, κι ἐπεσα κατάχαμα, συστρεφόμουν σπασμαδικά, βογγοῦσα ἀπό τούς πόνους.

"Ἐτρεξαν δύο-τρεῖς πατέρες, κοντά σ' αὐτούς κι ἔνα σεβάσμιο ἐνάρετο γεροντάκι. Ἀρσένιος, Ἀρτέμιος, δέν θυμᾶμαι. Μέ ρώτησαν τί ἔχω. "Οταν τούς εἶπα τό πάθημά μου, τό μετέφεραν στούς ἄλλους καὶ ἀρχισαν τά σχόλια. Πολλοί μέ λυπήθηκαν, ἄλλοι ταλαντεύονταν νά μέ πιστέψουν, ἄλλοι ἀπιστοῦσαν. Μερικοί νόμιζαν δτι τό κάνω γιά ν' ἀποφύγω τόν κόπο. Κάποιοι μ' ἐχαρακτήρισαν ὑπερβολικά ώς «μάγκα πειραιώτη».

Τά ὑπέμεινα δλα. Μόνο δ Γέροντάς μου μέ παρηγοροῦσε: «Μήν κλαῖς παιδί μου. Μήν ἀπελπίζεσαι. Σέ πιστεύω. Θά πείσω καὶ τούς ἄλλους πατέρες γιά τήν εἰλικρίνειά σου. Μά θά σου δώσω μιά συμβουλή, καὶ σέ παρακαλῶ νά μέ δικούσεις. Ἐμεῖς ἐδῶ ἔχουμε δικό μας γιατρό, τήν ἀγία Ἀναστασία τή Ρωμαία μέ τά λείψανα καὶ τό παρεκκλήσι της. "Οταν λειτουργήσει, νά ξαγρυπνήσεις ἀπό βραδύς, νά προσευχηθεῖς μ' δλη σου τήν καρδιά, νά χύσεις καὶ κανένα δάκρυο. Κι δταν τελειώσει ἡ λειτουργία τό πρωΐ, ν' ἀλείψεις τό μέρος πού σέ πονάει μέ λάδι ἀπ' τό καντήλι τής ἀγίας, παρακαλώντας την μέ δάκρυα νά σέ κάνει καλά· καὶ ἔλα νά μέ δεῖς».

'Ακολούθησα πιστά τήν ὑπόδειξη, κατά γράμμα. Κι δταν πλέον ἀ-

λείφθηκα, τί χάρις ήταν έκείνη! "Αρχισα ξαφνικά νά κινούμαι έλευθερα, χωρίς παραμικρό πόνο.

"Έχουν περάσει έξηντα χρόνια. Δέν ξαναενοχλήθηκα.

★ Στή Βέρμοια τής Μακεδονίας έχει Μετόχι ή Μονή. Μιά - δυό φορές τό χρόνο, πάντοτε τό καλοκαίρι, έπικουνωνούσαμε διά θαλάσσης μέ μικρό πλοιάριο τής Μονῆς.

Κάποτε ταξίδευα μέ δύο άδελφους πρός τό Μετόχι. 'Αλλά άναμεσα στήν Κασσάνδρα καί στό Πήλιο έπικρατοῦσε μιά άσυνήθιστη απνοια, ένω κωπήλατούσαμε κανονικά. 'Η έκνευριστική θάλεγα αυτή νηνεμία μ' έβαλε σέ σκέψη ότι προμηνύεται μεγάλο κακό. Ζωηρή ή ανησυχία μου, δίχως συγκεκριμένο λόγο. Κάτι σάν προαίσθημα. Κι ένω οι άδελφοί με παρακαλοῦσαν νά κόψουμε γιά λίγο τήν κωπηλασία γιά νά ξεκουραστοῦμε, έγώ τούς προέτρεπα νά έπιταχύνουν, σάν νά μέ παρότρυνε κάτι πώς έπικειται κίνδυνος. "Επρεπε νά φτάσουμε τό συντομώτερο στήν άκτη μεταξύ Πηλίου καί Όλύμπου. Μιά έλαφρή θαλασσινή αύρα μᾶς βοήθησε όρκετά. Φτάσαμε στήν άκτη, άποβιβαστήκαμε, τραβήξαμε τό πλοιάριο. 'Εν τῷ μεταξύ μικρό νεφύδριο φάνηκε πάνω άπό τό Πήλιο πού δλοένα μεγάλωνε καί μαύριζε. Προάγγελος τού φοβερού κακού. Τί τρομερό ξέσπασμα ήταν έκεινο πού άκολούθησε! Μιά σπανιωτάτη θυελλώδης καταιγίδα, μπουρίνια πού λένε.

Οί κάτοικοι, σάν φτάσαμε, συνέτρεξαν δλοι, κατάπληκτοι, άπορημένοι, μᾶς κοίταζαν καί σταυροκοπιούντο, δμολογώντας πώς μᾶς γλύτωσε δ ἄγιος Νικόλαος.

Μείναμε λίγες μέρες, έφοδιαστήκαμε, παραλάβαμε τά τρόφιμα καί άναχωρήσαμε. Μά τί θέαμα ήταν έκεινο, δταν έπιστρέφαμε! "Οπου κι ἀν περνούσαμε, ναυάγια. "Οσα πλοῖα είχαν άγκυροβολήσει σέ λιμάνια πού προσβάλλονταν άπ' τό Λίβα ή τόν Γαρμπῆ, είχαν έξωκείλει ή είχαν βυθιστεῖ. "Ολη ή νοτιοδυτική πλευρά τής Κασσάνδρας, τής Σιθωνίας, τού "Αθωνος είχε προσβληθεῖ άπό τήν καταιγίδα.

Σάν φτάσαμε στό Μοναστήρι, εϊδαμε ένα συγκλονιστικό θέαμα: Λιτοχωρινό πλοϊο, γεμάτο ξυλεία, βυθισμένο. 'Εκεī πλέον άποκορυφώθηκε ή συγκίνησή μας...

'Αποφεύγοντας τά σχόλια, τονίζω μονάχα έκείνη τήν άόριστη άνησυχία πού είχα στόν πηγαιμό. Δέν ήταν δντως έκδηλη καί έναργής ή έπεμβαση τού άγιου;

★ Κάθε χρόνο στίς 6 Δεκεμβρίου ή Μονή μας έπιτελεī τήν πανήγυρι τού άγιου Νικολάου, καί προμηθεύεται ψάρια άπό τό Παλιούρι Κασσάνδρας. 'Εκεī έδρεύουν συστηματικοί ψαράδες.

Λίγες μέρες πρίν τήν πανήγυρι, έστάλη τό πλοιάριο τῆς Μονῆς νά παραλάβει τά ψάρια. Κυβερνήτης ένας ξύπειρος μοναχός, ψημένος στίς θάλασσες ἀπό κοσμικός, εύλαβέστατος και ἀπλοῦς.

Μά πρίν ἀκόμη ἐπιστρέψει, ἄρχισαν νά πνέουν σφοδροί νοτιοδυτικοί ἄνεμοι πού καθυστεροῦσαν τήν ἀναχώρηση. Ἡ πανήγυρις ἐπλησίαζε, δ καιρός δέν ύποχωροῦσε, οἱ ἄνεμοι ἐνισχύοντο, δ μοναχός ἀνησυχοῦσε. «Νά γίνει πανήγυρις χωρίς ψάρια;»; Ἄδιανόητο, κατά τή γνώμη του. Ἀποφάσισε νά φύγει μέσα στή θαλασσοταραχή. Τοῦ κάκου πάσχιζαν νά τόν πείσουν οἱ ἄλλοι ψαφάδες νά μήν κάνει τέτοιο παρανοϊκό ἐγχείρημα. Ἀμετάκλητος δ καλόγερος.

Ξεκίνησε λοιπόν, ἔκανε τό σταυρό του, κι ἔβαλε τήν εἰκόνα τοῦ ἄγιου Νικολάου στό πηδάλιο λέγοντας: «"Ἄγιε Νικόλα, βλέπεις τόν καιρό. Κάνε τό κουμάντο σου, γιά νά μή γίνει ἡ πανήγυρις σου χωρίς ψάρια. Φεύγουμε!"».

Ἐκανε ὅντως τό κουμάντο του δ ἄγιος. Ἐφθασαν πολύ κοντά στό Μοναστῆρι, τούς ἀντιλήφθηκαν οἱ πατέρες, βγῆκαν νά τούς δοῦν. Σάν γλάρος πετοῦσε τό πλοιάριο πάνω στά κύματα. Πῆραν τήν εἰκόνα τοῦ ἄγιου Νικολάου, κι ἄρχισαν νά δέονται γιά νά προσεγγίσει μέ δάσφαλεια. Μά κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες ἥταν ἐντελῶς ἀδύνατο νά προσορμισθεῖ τό πλοιάριο.

Ἄλλα δέν ἥταν ἀδύνατο γιά τόν ἄγιο. Καί τοῦτο διότι ἔνα πελώριο κύμα σήκωσε ψηλά τό σκάφος, τό κατέβασε δμαλά-δμαλά μέσα στόν ἀρσάνα, στή θέση δπου τοποθετεῖτο, καί κατόπιν ύποχώρησε ἥρεμα, ἐκτελώντας τό καθῆκον του. Τό γεγονός ἐπανηγυρίσθη ἰδιαιτέρως. Θαυμαστή τόσο ἡ πίστη τοῦ ἐναρέτου μοναχοῦ, δσο καί ἡ ὑπακοή τοῦ ἄγιού.

★ Τρομερή πυρκαγιά ξέσπασε κάποιο καλοκαίρι στό δάσος τῆς Μονῆς. Φυσοῦσε καί ἄνεμος, κι ἡ φωτιά ἐπεξετάθη. Κόντευε νά ἔξαφανίσει ὅλες τίς καστανιές, τήν κυριωτέρη οίκονομική πηγή τῆς Μονῆς. Φοβερό τό θέαμα. Ἡμουν αὐτόπτης μάρτυς, ἀκούγοντας καί τά φίδια πού καίγονταν, νά σφυρίζουν. Μάταιες οἱ προσπάθειες.

Οταν εἰδοποιήθηκε ἡ Μονή, βγῆκαν οἱ πατέρες κι δ Γέροντας μέ τά ἄγια λείψανα. Καί τότε ἔνα σύννεφο στάθηκε πάνω ἀπ' τό δάσος, κι ἐπέφερε τέτοια καταρρακτώδη βροχή, ὥστε ἔσβησε ἀμέσως ἡ φοβερή πυρκαγιά.

ΣΧΟΛΙΑ

★ «Εἴη τό δνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τούς αἱώνας». Ἐφθάσαμε Θεοῦ συνεργοῦντος καὶ στήν ἔκδοσι τοῦ 8ου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ μας «”Οσιος Γρηγόριος». Ἐλπίζουμε καὶ πάλι νά εύδοωθοῦν οἱ σκοποί του, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν προστατῶν τῆς Μονῆς μας. «Οπως καὶ στά προηγούμενα, ἔτσι καὶ στό παρόν τεῦχος ἐπιδιώκουμε τήν ἐπαφή, τήν ἐπικοινωνία καὶ τήν ἐν Πνεύματι ἐνότητα μέ τούς συμμοναστάς καὶ τούς ἐν κόσμῳ αδελφούς ὁρθοδόξους Χριστιανούς. Σέ χρόνους δπου τά πάντα συγχέονται καὶ ἀμφισβητοῦνται, σέ καιρούς δπου δλα βαδίζουν ἐπί αἰχμῆς ξυραφίου, καλοῦνται οἱ πιστοί, κλῆρος καὶ λαός, μοναχοί καὶ κοσμικοί, σοφοί καὶ ἴδιωτες, νά φανερώσουν «τήν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τήν κοινωνίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος». Η δίωξις πού ύφιστανται οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Βορείου Ἡπείρου, τῆς Κύπρου, τῶν ἀθέων καθεστώτων, τοῦ Λιβάνου καὶ τῆς Παλαιστίνης δέν πρέπει νά μᾶς ἀφήνη ἀδιαφόρους. Τώρα χρειάζεται ό πνευματικός δεσμός δσο ποτέ. Δέν ζητοῦμε μιά φαινομενική ἐνότητα, ἀλλά τήν φανέρωσι τῆς ἀγάπης τοῦ Σώματος Χριστοῦ, «τοῦ ἐξαγοράσαντος ἡμᾶς διά τοῦ τιμίου αἵματος αὐτοῦ». Καὶ κατά συμπερασμόν κάποιου διακριτικοῦ γέροντος, μ' αὐτή τήν ἐνότητα θά ἐκπληρωθῇ στήν ἐποχή μας τό γραφικό: «μία ποίμνη, εἰς ποινήν».

Θεοφάνους τοῦ Κρητός.
Ἡ Γέννησις. Φορητή εἰκόνα 16 αἱ. Ἰ. Μ. Σταυρονικήτα.

★ "Ενας ἀπό τούς τρόπους, μέ τούς δποίους οἱ ἐν κόμῳ ἀδελφοὶ ἐκφράζουν τὴν ἀγάπη τους πρός τὸ "Αγιον "Ορος, εἶναι καὶ οἱ διάφορες εὐχές πού μᾶς ἀποστέλλουν. Ἀνταποκρινόμενος καὶ διὰ Καθηγούμενος τῆς Μονῆς μας στό σεβασμό καὶ στό ἐνδιαφέρον τους, ἔστειλε κατά τὴ φετεινή χρονιά, μετά τά Θεοφάνεια, τά κάτωθι εὐχαριστήρια:

"Ἐκ βάθους καρδίας σᾶς εὐχαριστοῦμε γιά τίς εὐχές πού μᾶς ἔστειλατε μέ τὴν εὐκαιρία τῶν Ἅγιων Ἔορτῶν τῆς Ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Πιστεύομε δτὶ οἱ εὐχές σας δέν είχαν τυπικό χαρακτῆρα, ἀλλά ἐξέφραζαν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπη σας καὶ γι' αὐτό μᾶς ἔδωσαν εἰλικρινῆ χαρά.

Μέσα στήν Ἅγια μας Ἐκκλησίᾳ μᾶς δίδεται ἡ Χάρις καὶ ἡ δυνατότης νά ἐπικοινωνοῦμε μεταξύ μας ἐν Χριστῷ, ἀδελφικά, προσωπικά, εἰλικρινά, χωρίς τὴν συμβατικότητα, τυπικότητα, ψυχρότητα καὶ ἀνειλικρίνεια τῶν χωρίς Χριστό κοσμικῶν σχέσεων καὶ φιλοφρονήσεων.

"Ο Σαρκωθείς Υίός τοῦ Θεοῦ μᾶς δίνει τὴν Χάρι Του νά ἀγωνισθοῦμε κατά τῆς φιλαντίας μας, δηλαδή τῆς ἀρρωστημένης ἀγάπης τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ νά προσφερθοῦμε μέ ταπείνωσι καὶ ἀληθινή ἀγάπη στὸν Θεό καὶ στὸν συνάνθρωπό μας ὥστε οἱ σχέσεις μας καὶ οἱ ἐπικοινωνίες μας νά εἶναι γνήσιες καὶ ἀδελφικές.

Ζοῦμε τό δρᾶμα τοῦ ἀδιεξόδου τοῦ πολιτισμοῦ μας, πού ώς πολιτισμός φιλαντίας, καθημερινά ἀρρωσταίνει περισσότερο καὶ ὀδηγεῖται σέ ἀδιέξodo καὶ χάος.

Τά συμπτώματα τῆς σοβαρᾶς κρίσεως πού περνᾶμε εἶναι πολλά καὶ ἀνησυχητικά: Ἡ εὐρεία διάδοσις τῶν ναρκωτικῶν στά νειᾶτα μας, ἡ αὔξησις τῆς ἐγκληματικότητος, ἡ παράλογη καὶ κακόβουλη ἐπιδρομή κατά τῆς Ἐκκλησίας, τό βίαιο σπάσιμο τῶν δεσμῶν τοῦ Γένους μας μέ

τίς πνευματικές του ρίζες, δι βιασμός τῆς γλώσσης μας.

Γιά δλα αὐτά πονοῦμε, ἀνησυχοῦμε.

Ἐνα σκοτεινό σύννεφο ἔρχεται νά καλύψη τήν ὀρθόδοξο πατρίδα μας.

Τώρα περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Νά μή πέσουμε στήν ἀ-λογία τῆς ἀθεϊας, τοῦ ὑλισμοῦ, τοῦ εὐδαιμονισμοῦ.

Τώρα περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά οἱ πιστοί πρέπει νά ἀγρυπνοῦν, νά προσεύχωνται, νά μαρτυροῦν, νά ταπεινώνωνται, νά ἀγαποῦν.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ δῶσε σέ ὅλους μας μετάνοια, ἀνάνηψι, συναίσθησι. Βοήθησέ μας νά μή χωρισθοῦμε ἀπό Σένα, τήν πηγή τοῦ φωτός, τῆς ζωῆς, τῆς εἰρήνης, τῆς χαρᾶς.

Μέ τίς σκέψεις αὐτές καί μέ τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου μας Θεανθρώπου Χριστοῦ σᾶς χαιρετοῦμε καί σᾶς εὐχόμεθα τό 1983 εἰρηνικό, εὐλογημένο καί ἀγωνιστικό.

‘Ο Καθηγούμενος τῆς Ι. Μονῆς τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου
+ Ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος καί οἱ σύν ἐμοί¹
ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Ιανουάριος 1983

★ Σέ δλονύκτιο ἀγρυπνία ὑπέρ τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν τῆς Βορείου Ἡπείρου συνεκάλεσε δ Σεβ. Μητροπόλιτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καί Κονίτσης κ. Σεβαστιανός τό εὺσεβές πλήρωμα τῆς Μητροπόλεώς του κατά τήν ἑορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἐπαινετή τόσον ἡ πρωτοβουλία του αὐτή, δσο καί οἱ κατά καιρούς ἐνέργειες ὑπέρ τοῦ χειμαζομένου ποιμνίου. Τό “Αγιον” Ορος συμπαρεστάθη καί συμπαρίσταται προσευχητικῶς στόν ἀγῶνα τοῦ Σεβασμιωτάτου. Ἡ ἀγρυπνία ἔγινε στήν Ιερά Μονή Μολυβδοσκεπάστου, πολύ πλησίον τῶν συν-

δρων. Θερμές ίκεσίες ἀνεπέμφθησαν πρός τὸν οἰκτίρμονα Θεόν καὶ πρός τὴν Ὑπέρμαχο Στρατηγό Θεοτόκο, γιά τὴν ἀπαλλαγή ἐκ τῆς δουλείας τῶν διωκομένων πιστῶν. Εἴθε νά μήν εἶναι μακρυά ἡ εὐλογημένη ὥρα τῆς ἐλεύθερης λατρείας γιά τούς Βορειοηπειρώτες. «Διάσωσον ἀπό κινδύνων τούς δούλους σου, Θεοτόκε».

★ Κατά τὴν ἐφετεινή χρονιά πολλοί ιεράρχαι παρήλασαν ὡς προσκυνηταί στὸ "Αγιώνυμον" Ὀρος. Μητροπολῖτες, ἐπίσκοποι ἀπό διαφορετικούς τόπους ἦλθαν καὶ πανηγύρισαν κατά τίς μεγάλες ἑορτές τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀναπαύθηκαν γιά λίγο καὶ μᾶς ἀφησαν ὡς ἀνεκτίμητο θησαυρό τὴν εὐλογία καὶ τὴν εὐχή τους. Μέ τὴν ἐπίσκεψί τους μᾶς ἐνθαρρύνουν, μᾶς τονώνουν στὸν ἄγῶνα, ἀλλά πρό πάντων ἐνσαρκώνουν τὴν ἅρρηκτη ἐνότητα τοῦ ἀγιορειτικοῦ πληρώματος μέ τὴν ἐν κόσμῳ Ἐκκλησία.

★ Ἡ ἴδια ἐν Χριστῷ ἐνότης ἐμφαίνεται καὶ μέ τίς διαφορες διαλέξεις ἡ κηρύγματα πού γίνονται ἀπό ἀγιορεῖτες πατέρες σέ πολλές Μητροπόλεις, Πανεπιστημιακές Σχολές, Θεολογικά Συνέδρια καὶ ἄλλα βήματα. Μητροπολῖτες, ιερεῖς, καθηγητές θεολόγοι, σύλλογοι καὶ ἄλλοι λαϊκοί προσκαλοῦν κατά καιρούς ἀγιορεῖτες ὡς ὁμιλητές γιά τὴν ὡφέλεια τῶν πιστῶν. Ξεκινώντας πλέον οἱ πατέρες μόνο ἀπό ὑπακοή, ἡ δόπια εἶναι τό κειμήλιο τοῦ μοναχοῦ, κατά τούς θεοφόρους ἀββᾶδες, ἀνταποκρίνονται στὴν πρόσκλησι, ἐκφράζοντας μέ λόγια δόσα ζοῦν μέ ἔργα καὶ σιωπή στή μοναστική πολιτεία. «Καιρός τοῦ σιγᾶν καὶ καιρός τοῦ ὁμιλεῖν», τονίζει ὁ Ἐκκλησιαστής. Ἄρκεῖ δλα νά γίνονται «πρός οἰκοδομήν τοῦ πλησίον».

★ Ἀξιέπαινη ἡ προσπάθεια τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος στὸ νά ἀποδίδῃ τὴν ἐμπρέπουσα τιμὴ στούς Ἅγίους τῆς Μητροπόλεώς του. Στά χρόνια πού πέρασαν δόθηκε ἡ εὐκαιρία

νά γίνουν ἀγρυπνίες, λιτανεῖες, κηρύγματα, διαλέξεις γιά τόν ἄγιο Δημήτριο, ἄγιο Συμεών Θεού/νίκης, ἄγιο Νικόλαο Καβάσιλα κ.ἄ. Ἡ ἐφετεινή χρονιά καθιερώθηκε ὡς ἔτος ἄγ. Φιλοθέου τοῦ Κοκκίνου. Προσεκλήθησαν Ἀγιορείτες ώς διμιλητές καί ἀνέπτυξαν διεξοδικά ὅλες τίς πτυχές τῆς χριστομιμήτου βιωτῆς τοῦ δσίου ἡσυχαστοῦ, μαθητοῦ τοῦ ἄγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, κατόπιν μητροπολίτου Ἡρακλείας καί μετέπειτα ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Σήμερα πού ἡ ἀσέβεια ἀποθρασύνεται, διφείλει ἡ εὐσέβεια νά παρρησιάζεται, γιά νά δοξάζεται δ ἐν Τριάδι ἀληθινός Θεός, «δ θαυμαστός ἐν τοῖς ἄγίοις αὐτοῦ».

★ Παρήγορο εἶναι τό γεγονός δτι πολλοί σύγχρονοι ἀνθρωποι πού διαθέτουν ἀρκετή μόρφωσι, εἴτε "Ἐλληνες, εἴτε ξένοι, οί μέν ἐπιστρέφουν, οἱ δέ προσέρχονται στήν ἀγκάλη τῆς Μητρός Ἐκκλησίας. Οἱ πλεῖστοι διέρχονται ἀπό τό "Αγιον" Ορος καί ἀνακαλύπτουν ἡ ἐπισφραγίζουν τήν πίστι τους. Θεῖο φωτισμό καί ἐξ ὑψους ἐπισκίασι θά δὸνόμαζαν τό γεγονός οἱ Ἱεροί πατέρες. Κλασσικοί φιλόσοφοι καί ὑπαρξιστές, ἀναρχικοί καί μαρξιστές, ποιητές, καλλιτέχνες, μ σικοσυνθέτες ἡ θεατρικοί συγγραφεῖς ἀνακάλυψαν τό φῶς πού κρυβόταν μέσα τους καί καταφεύγουν διά τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς «ἐπί τά πηγάς τῶν θεάτρων». Πρώην διῶκτες καί νῦν δμολογητές, πρώην ἔχθροί καί νῦν πιστοί, δέχθηκαν τήν θεϊκή πληροφορία μέ ἀπλότητα καί ταπείνωσι, εἴπαν τό ναί στήν Ἀλήθεια, ἐκλήθησαν «ἐξ Ὑψίστου, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων». Εύλογητός δ Θεός.

★ Τόν περασμένο χρόνο δύο ἀνθη ἀγιορειτικά, δ γέρων Χριστόδουλος Κατουνακιώτης καί δ παπα-Ἡσύχιος Ἀγιαννανίτης, μεταφυτεύθηκαν ἀπό τό περιβόλι τῆς Παναγίας στή Γῆ τῶν πραέων, τήν δποία καί κληρονόμησαν. Ἐγράφησαν σχετικά περί τοῦ βίου των στό προη-

γούμενο τεῦχος. Ἐφέτος ἄλλες τρεῖς Ἀθωνικές ψυχές, πλήν τῶν ἄλλων, ἔξεδήμησαν πρός τόν Κύριο πού ἀπό χρόνια ἀγαποῦσαν: Ὁ πατήρ Ἀθανάσιος στήν Ἰ. Μ. Φιλοθέου καὶ δ πατήρ Ἀρσένιος στήν Ἰ. Μ. Διονυσίου — ἥσαν καὶ οἱ δύο πνευματικοπαίδια τοῦ μακαριστοῦ γέροντος Ἰωσήφ — καθώς καὶ δ γέρων Δαβίδ δ Διονυσιάτης, περὶ τοῦ δποίου γίνεται λόγος στό παρόν τεῦχος. Ἐλπίζουμε ἐν καιφῷ νά δημοσεύσουμε στοιχεῖα ἀπό τό βίο καὶ τῶν ὑπολοίπων, γιά νά γίνουν, κατά τόν ἄγιο Φιλόθεο, «θαῦμα τοῖς ἔξῆς καὶ κοινόν ὅφελος».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Άρχιμ. Φιλοθέου Ζερβάκου: «Ούτω λαμψάτω τό φῶς ὑμῶν»	5
Καθηγουμένου Ι. Μ. Όσ. Γρηγορίου ἀρχιμ. Γεωργίου: Ἡ ἐν Χριστῷ ζωή κατά τὸν ἄγιο Φιλόθεο τὸν Κόκκινο πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως	17
Ιερομ. Ἀθανασίου Γιέφτιτς, καθηγητοῦ Θεολ. Σχολῆς Βελιγραδίου: Θεολογία καὶ Παράδοσις	47
Ιερομ. Πετρωνίου Προδρομίτου: Μεταμόρφωσις	59
Γέροντος Ἰωσήφ Σπηλαιώτου: Ἡ Μετάνοια	66
Πατήρ Ἀρτέμιος δι Μικρασιάτης	79
Δ.Μ.Γ.: Γέρων Δαβίδ δι Ιονυσιάτης	89
Γέροντος Ἰωκείμ Γρηγοριάτου: Παλαιότερα θαύματα στήν Ι.Μ. Όσίου Γρηγορίου	99
Σγόλια	104

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΘΩΣ»

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

ΚΑΡΑΟΛΗ - ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 45 - 47

ΤΗΛ. 4114.417 / 8 ΠΕΙΡΑΙΑΣ